Sprawozdanie

DYREKCYI

C. K. WYŻSZEGO GIMNAZYUM

W TARNOPOLU

za rok szkolny 1902.

TREŚĆ:

1. Mikołaja Lenaua Poezye o Polsce (Polenlieder), wydał i wstępem opatrzył D. Żelak.
2. Część administracyjna.
3. Wspomnienie pośmiertne.
4. Część administracyjna c. k. gimn. Franciszka Józefa.

TARNOPOL.
NAKŁADEM FUNDUSZU SZKOLNEGO.

Z DRUKARNI LEONA WIERZBICKIEGO.
1902.

Sprawozdanie

DYREKCYI

C. K. WYŻSZEGO GIMNAZYUM

W TARNOPOLU

za rok szkolny 1902.

TREŚĆ:

TARNOPOL.
NAKŁADEM FUNDUSZU SZKOLNEGO.

Z DRUKARNI LEONA WIERZBICKIEGO.
1902.

Mikołaja (Niembscha von Strehlenau) Lenaua

POEZYE o POLSCE

(POLENLIEDER)

w oryginale i w przekładzie na język polski

M. BARTUSÓWNY i L. KOHNA

w setną rocznicę narodzenia się poety

wydał i wstępem opatrzył Dominik Żelak.

Objawów sympatyi i gorącego zajęcia się losami Polski porozbiorowej mamy w literaturze zagranicznej, a szczególnie niemieckiej, liczne dowody. Pierwszym — o ile się zdaje [1]) — poetą niemieckim opiewającym losy ojczyzny naszej był Daniel Schubart (1739—1791), więziony przez lat dziesięć na Hohenaspergu w Wirtembergii, z powodu licznych wycieczek w poezyach swoich przeciwko »tyranii samowładców« ówczesnych w Europie. Pieśń jego bowiem »Polonia«, nosi datę roku 1774. Utwór ten napisał poeta jeszcze na wolności, na trzy lata przed swojem uwięzieniem, złożył więc w nim świadectwo szczerego dla nas, niezabarwionego osobistemi cierpieniami współczucia. Innym poetą z owego okresu, przychylnym sprawie naszej, był Jan Seume (1763—1810), którego pienia odnoszące się do Polski przetłumaczył udatnie na język polski Zygmunt Morawski.

Walki z najazdem francuskim o niepodległość odwróciły na jakiś czas uwagę Niemców od Polski. Dopiero po upadku Napoleona, kiedy władcy poszczególnych państw niemieckich zamiast nadać przyrzeczone swobody polityczne, przywrócili dawny ucisk a nawet

[1]) L. Kohn: we wstępie do swego zbiorku pod tyt. »Polska w oświetleniu niemieckiej Poezyi« Sambor. Z dzieła Dra Arnolda »Geschichte der deutschen Polenliteratur« pomimo usilnych starań nie mogłem skorzystać.

go spotęgowali, zwracają się znowu oczy uciśnionych ku narodowi, który na swoich sztandarach powstańczych wypisał hasło »Za naszą i waszą wolność«. Najszczytniejsze pieśni o Polsce tworzyli w tym i następnym okresie Franciszek br. Gaudy, który w swoich przekładach pod tyt. »Geschichtliche Gesänge der Polen Niemcewicz und Mickiewicz« (Lipsk 1833) ziomków swych z płodami naszych pisarzy zaznajamiał, Wojciech Chamisso, Emanuel Geibel, Anastazy Grün, Karol Herlossohn, Karol Holtei, Gotfryd Kinkel, August Kopisch, Mikołaj Lenau, Juljusz Mosen, autor słynnego utworu »Die letzten Zehn vom vierten Regiment«, który przełożony na język polski stał się jednym z naszych hymnów narodowych, Adolf Strodtmann, Józef br. Zedlitz i wielu innych. Także między poetkami niemieckiemi znajdujemy wiele rzeczniczek spraw naszych. Na szczególną wdzięczność i uznanie w tym względzie zasługują baronowa Anna Drost-Hülshoff (1797—1848) i Otylia Wildermuth (1817—1877). Utwór pierwszej z nich zatytułowany »O chorym orle« zawiera wiele pięknych myśli i głębokich allegoryi.

»Wiosna narodów« w r. 1848. obudziła na nowo przygasłe nieco sympatye Niemców dla Polski. Mniej tu już jednak ciepła i owego serdecznego współżalu, jakim darzono bohaterów i wygnańców naszych ustępujących z rozdartem sercem z ziemi ojczystej przed wrogiem po upadku listopadowego powstania. Późniejsza reakcya przyczyniła się znacznie do przytępienia sympatyi dla Polski, chociaż i w najnowszych czasach nie brak natchnionych piewców ujmujących się za nią, jakkolwiek sympatye te od czasu nastania polityki antypolskiej i założenia tak zw. »Ostmarkenvereinu«, towarzystwa ku podniesieniu niemczyzny na kresach wschodnich, uważają w Prusiech prawie za zdradę stanu wobec niemieckiej ojczyzny.

Jednym z owych szlachetnych duchów odczuwających głęboko krzywdy wyrządzane narodowi naszemu i darzących go współczuciem w swoich pieśniach był Mikołaj Lenau, którego setna rocznica narodzin przypada w roku bieżącym. Mikołaj Niembsch von Strehlenau, gdyż tak właściwie brzmi rodowe nazwisko poety, a wyraz »Lenau« jest tylko przybranem nazwiskiem poetyckiem, utworzonem z dwóch ostatnich zgłosek przydomku szlacheckiego, urodził się w Csatád na Węgrzech dnia 13. sierpnia 1802. roku jako syn cesarskiego urzędnika kameralnego. Pozbawiony zupełnie opieki i mi-

łości ojca, człowieka lekkomyślnego, który go wkrótce odumarł, ukochał Lenau tem goręcej matkę, nawzajem od niej kochany, i z całą starannością i pieczołowitością wychowywany, rozwijał się nader pomyślnie i rokował najpiękniejsze na przyszłość nadzieje. Po ukończeniu szkół niższych na Węgrzech i tak zwanego triennium filozoficznego, uzupełniającego wykształcenie ogólne, w Wiedniu, zapisał się Lenau, ulegając życzeniom rodziny, na wydział prawniczy; przerzucił się atoli wkrótce, nie mogąc nagiąć swego lotnego ducha do suchych prawideł i paragrafów, na górnictwo, a później na medycynę. Wrażliwy umysł i wewnętrzna rozterka nie pozwoliły mu jednak nigdzie wytrwać do końca. Po śmierci matki w r. 1829. mieszkał Lenau w Wiedniu blizko rok wspólnie z przyjacielem swoim Mikołajem Bołoz Antoniewiczem, pochodzącym z Galicyi, który na sympatye jego dla Polski i powstanie poezyi, odnoszących się do niej najznaczniejszy wpływ wywarł. W liście do Schurza[1]) pisze o tem Antoniewicz: »Być może, że masz Pan racyę, twierdząc w szkicu swoim o Lenauie zamieszczonym w albumie poetów austryackich, że ścisły stosunek jego ze mną przyczynił się do powstania jego pełnych ognia poezyi o Polsce. Tak jest, on kochał każdy miłujący wolność naród, a we mnie, być może, i ojczyznę moją«. Jedyny utwór, który Lenau z obcego na język ojczysty przełożył, pochodził właśnie od Antoniewicza pod tyt. »Pożegnanie Galicyi« (»Der Abschied von Galizien«). Także z innymi Polakami przestawał Lenau często, jak tego dowodem list Justyna Kernera do K. Mayera z dnia 11. marca 1832. »Polacy! — pisze Kerner — tak, najdroższy Mayerze! z tymi stykam się osobiście już od ośmiu dni. Serce się kraje na widok ich rozpaczy, także i Niembschowi sprawia znajomość z nimi wielką radość. Polacy zawarli z Węgrem wnet jak najserdeczniejszą przyjaźń«. A i własne listy poety, jak n. p. do Teresy Schurz ze Sztuttgartu — z datą 21. kwietnia 1832. świadczą o przyjacielskich znoszeniach się Lenaua z ziomkami naszymi. Na te to czasy przypadają prace literackie Lenaua odnoszące się do Polski. W liście do Schurza[2]) wysłanym ze Sztuttgartu 19. maja 1832. pisze poeta: »Pracuję teraz nad tragedyą »Barbara Radziwiłłówna« i sądzę, że mi się uda, gdyż przedmiot zajmuje mnie bardzo. Stworzę

[1]) A. Schurz »Lenaus Leben« Stuttg. 1855. tm. I. str. 244.
[2]) Tamże.

kilka charakterów, siarczystych zuchów od stóp do głów; nie zabraknie również i zajmujących sytuacyi«. Z tej tragedyi, do której dostarczył materyału romans napisany w języku niemieckim przez Aleksandra Bronikowskiego[1]) pod tytułem »Hipolit Boratyński«, a której Lenau przed swoim wyjazdem do Ameryki znaczną część napisał, nie pozostało niestety nic. Inna powieść Bronikowskiego »Der gallische Kerker« (Drezno 1827), mająca za bohatera Jana Kazimierza, późniejszego króla polskiego, pobudziła go w roku 1832. do napisania poematu »Klara Hebert«. Utwory te, jakoteż późniejszy zamiar napisania tragedyi »Jadwiga, królowa Polski«, świadczą wymownie o zajęciu się poety historyą narodu polskiego. Utworami pomniejszemi odnoszącemi się do Polski są: napisany w roku 1833. »Tułacz polski« (»Der Polenflüchtling«), na którego powstanie wpłynęła niewątpliwie historya tułactwa Antoniewicza po upadku listopadowego powstania; »Bal maskowy« (»Der Maskenball«) z roku 1832; »Dwaj Polacy« (»Zwei Polen«), wiersz w formie dyalogu, napisany w roku 1836; »Nocna jazda« (»Die nächtliche Fahrt«) i »W gospodzie« (»In der Schenke«). O powstaniu tego ostatniego wiersza pisze Lenau w liście do Mayera ze Stuttgartu dnia 1. grudnia 1831: »Masz tutaj wiersz, który napisałem w rocznicę nieszczęśliwego powstania polskiego. W kółku tutejszych komilitonów opanowało mnie nagle bolesne wspomnienie, udałem się natychmiast do domu i napisałem: »Do heidelbergskich Komilitonów 29. listopada« »(tak bowiem brzmiał pierwotny tytuł utworu). Do poezyi odnoszących się do Polski zbliżają się nastrojem swoim wiersze »Więzień« (»Der Gefangene«) napisany w pierwszej połowie roku 1831. i »Do tyrana« (»An einen Tyrann«).

W dyskusyach i pogadankach z Polakami informował się Lenau skrzętnie o stosunkach politycznych, społecznych i literackich w Polsce i uzupełniał nabyte już w tym kierunku od Antoniewicza wiadomości. W roku 1840. odwiedził go Konstanty Wurzbach, który dłuższy czas przebywał w Krakowie[2]). Lenau, dowiedziawszy się, że gość jego zajmuje się przekładami poetów polskich na język niemiecki, za-

---

[1]) Aleksander Bronikowski (1783—1834), major wojsk polskich w r. 1830—1831, napisał za przykładem Waltera Szkota w języku niemieckim szereg powieści na tle historyi polskiej. Niektóre z nich przetłumaczono na język polski.

[2]) Aug. Frankl »zur Lenaus Biographie« Wien 1854 str. 79.

wołał: »O, w takim razie masz pan piękną sposobność zaznajamiania nas, Niemców, z płodami literatury polskiej. Poeci polscy odznaczają się uczuciem. Przedstawiam sobie, jaka smętność przesłaniać musi poezyę polską niby kirem, poza który spojrzeć ochota bierze«. A gdy mu Wurzbach kilku najważniejszych poetów naszych scharakteryzował, dodał Lenau: »Mickiewicz! Dla niego jednego chciałbym umieć po polsku. Znam go trochę, ale w lichem niestety tłumaczeniu. Geniusza poezyi poznać jednak w najnieudolniejszym nawet przekładzie. Ilekroć czytałem te poezye, zdawało mi się zawsze, że stoję pod brzozą płaczącą a łzy jej spadają na moją głowę. Tłumacz go tylko pan dalej, gdyż tylko poeta może poetę w obcym języku zrozumiałym uczynić«. Po ośmiu dniach odwiedził Wurzbach Lenaua po raz wtóry, przynosząc tym razem własny przekład mickiewiczowskiego Farysa i kilka oryginalnych poezyi, które zamieścił później w swoim cyklu »Von einer verschollenen Königsstadt«. Odczytywaniu utworu przysłuchiwał się Lenau z natężoną uwagą i widocznem zadowoleniem, a gdy gość skończył, rzekł »Wpływ języka słowiańskiego na pański sposób wyrażania się poznać zaraz; wskazują na to niektóre zwroty«. »Trzymałem się ściśle oryginału« — odpowiedział gość. «Widzę to« — mówił Lenau dalej, »Nic to jednak nie szkodzi; utwór mimo wierności przekładu nic ze swego poetyckiego polotu nie stracił. Małe niedokładności dadzą się łatwo naprawić, sam wiersz zaś jest prawdziwem arcydziełem, gdyż poeta opracował w nim materyał jeszcze nie zużyty z prawdziwym talentem. Naród polski jest takim samym jeźdzcem przez pustynię walczącym zwycięsko z trudnościami wszelkiego rodzaju, samunu jednak jeszcze nie pokonał. Zakończenie utworu wprawia mnie w zdumienie, gdyż nie przypuszczałem coś podobnego u Mickiewicza. To, że poeta trzyma się ściśle przedmiotu i nawet tam, gdzie mógł łatwo dać unieść się swym patryotycznym uczuciom, ogólno ludzki pierwiastek zachował, nadaje utworowi jego niepospolitą wartość. Nie zarzucaj Pan tylko tej wdzięcznej pracy. Poezya polska jest prawdziwym skarbcem, z którego jak najwięcej korzystać należy«.

W dalszym toku rozmowy potrącił Lenau o stary gród podwawelski: »Kraków — mówił — musi być miejscem pełnem poezyi, widzę to z pańskich prac. Cała wielkość i chwała narodu żyje tam ciągle jeszcze w wspaniałych pomnikach, na których widok w sercu poety budzi się moc i siła twórcza. Polska jest Dziewicą Orleańską, której

uczucia piewcy narodu w rymy przelewają, a gdzie tylko pieśniom ich towarzyszy dźwięk oręża, tam obficie spadają liście wawrzynu, których wicher czasu nie będzie wstanie rozprószyć.«

W roku 1832. przeniósł się Lenau do Stuttgartu, gdzie zawarł ścisłą przyjaźń z gronem poetów tamtejszych, szczególnie z Justynem Kernerem, Gustawem Schwabem i Karolem Mayerem. Ale ani nowi przyjaciele, ani widoki sukcesów literackich po opublikowaniu pierwszych poezyi nie mogły odwieść poety od zamiaru przesiedlenia się do Ameryki. Obdarzony żywym temperamentem i bujną fantazyą a przytem skłonny do melancholii, gdyż ideałów swoich nie mógł pogodzić z rzeczywistością, postanowił Lenau szukać w odwiecznych lasach owego spokoju, o którym marzył, a którego w ojczyźnie, nawet na łonie przyrody alpejskiej, znaleść nie mógł. Stosunki amerykańskie jednak wywarły na nim jak najniekorzystniejsze wrażenie, to też po kilku zaledwie miesiącach pobytu w Stanach Zjednoczonych powrócił do starej Europy, na łono uradowanej rodziny i przyjaciół. Następne dziesięciolecie (1834—1844), w czasie którego sława jego poetycka co raz bardziej rosła, przeżył poeta częścią w Wiedniu, częścią w Stuttgarcie, wszędzie serdecznych znajdując przyjaciół. Pierwszem obszerniejszem dziełem Lenaua jest »Faust« (Stuttgart 1836), pod względem formy w części dramat, w części epos, pod względem treści szereg wspaniałych obrazów z życia odźwierciedlających niespokojną i zwątpiałą duszę poety. Lenaua trawiła bowiem mimo powodzenia na polu literackiem ciągła wewnętrzna rozterka i tęsknota za czemś, czego sam dokładnie określić nie potrafił. Oprócz nowej seryi drobniejszych poezyi (»Neuere Gedichte« Stuttg. 1838.) ukazały się z pod pióra jego jeszcze dwa większe utwory »Savanarola« (tamże 1837.) i »Albigenser, freie Gesänge« (tamże 1842.), łączące w sobie wszystkie zalety Lenauowskiej muzy: potęgę uczucia, artyzm i koloryt w przedstawieniu akcyi i prawdziwie poetyczne natchnienie. Ostatniego dzieła »Don Juan«, które kompozycyą pokrewne jest »Faustowi«, poeta już dokończyć nie mógł. W lecie 1844. popadł bowiem w obłąkanie, od którego go dopiero śmierć dobroczynna 22. sierpnia 1850. r. uwolniła.

Mikołaja (Niembscha von Strehlenau) Lenaua

POEZYE O POLSCE
(POLENLIEDER)

w oryginale i w przekładzie na język polski

M. BARTUSÓWNY i L. KOHNA.

I. Der Polenflüchtling.

1. Im quellenarmen Wüstensand
Arabischer Nomaden
Irrt, ohne Ziel und Vaterland,
Auf windverwehten Pfaden,
Ein Polenheld, und grollet still,
Dass noch sein Herz nicht brechen will.

2. Die Sonn' auf ihn heruntersprüht
Die heissen Mittagsbrände;
Von ihrem Flammenkusse glüht
Das Schwert an seiner Lende.
Will wecken ihm den tapfern Stahl
Zur Racheglut der Sonnenstrahl?

3. Sein Leib neigt sich dem Boden zu
Mit dürstendem Ermatten.
Der sänke gern zu kühler Ruh'
In seinen eig'nen Schatten;
Der tränke gern vor dürrer Glut
Schier seine eig'ne Tränenflut.

4. Doch solche Qual sein Herz nicht merkt,
Weil's trägt ein tief'res Kränken.
Er schreitet fort, vom Schmerz gestärkt,
Vom Schlachtenangedenken.
Manchmal sein Mund „Kosciuszko!" ruft
Und träumend haut er in die Luft.

5. Als nun der Abend Kühlung bringt,
Steht er an grüner Stelle;
Ein süsses Lied des Mitleids singt
Entgegen ihm die Quelle,
Und säuselnd weht das Gras ihn an:
O schlummre hier, du armer Mann!

6. Er sinkt, er schläft. Der fremde Baum
Einflüstert ihn gelinde
In einen schönen Heldentraum;
Die Wellen und die Winde
Umrauschen ihn wie Schlachtengang,
Umrauschen ihn wie Siegsgesang.

7. Schon kommt im Osten voll und klar
Herauf des Mondes Schimmern;
Von einer Beduinenschar
Die blanken Säbel flimmern

I. Tułacz polski.

1. Gdzieś w puszczy w źródła wód ubogiej,
Gdzie błądzą karawany,
W pośród zawianej piaskiem drogi,
Z ojczyzny swej wygnany
Bohater polski niesie krok,
A serce rwie mu uczuć tłok.

2. Słońce nań rzuca bez wytchnienia
Południa żar gorący,
Paląc całunkiem swym z płomienia
Miecz z boku mu wiszący;
Czy chce potokiem ognia fal
Zażedz do zemsty dzielną stal ?

3. Ku ziemi ciało się pochyla,
Znękane w utrudzeniu;
Gdybyż spoczynku jedna chwila
Choćby w swym własnym cieniu!
Gdybyż w pragnieniu znaleźć kres,
Choć w wyschłem źródle własnych łez!

4. Lecz duch mękami ciała gardzi,
O bitwach śniąc w tej chwili,
I wgłębiach swych bolejąc bardziej,
Więc iść się dalej sili.
Kościuszko! — krzyknie czasem w głos,
Szląc błyskiem miecza wrogom cios.

5. Gdy wieczór chłodny cień rozrzuci,
On wśród oazy stoi,
Zdrój mu litośną piosnkę nuci,
Słodkim go dźwiękiem poi.
A drząca trawka szepce mu:
O spocznij, biedny, spocznij tu!

6. Upada senny, obce drzewa
U jego gwarzą głowy;
I wiatr go falą snu owiewa
I słyszy marsz bojowy,
To znowu w szumie wód i drzew
Słyszy zwycięstwa wielki spiew.

7. Oto księżyca wschód zapala
Niebiosa już pustyni;
Tam jasne szable błyszczą zdala,
To jadą Beduini;

Weithin im öden Mondrevier,
Der Wildnis nächtlich helle Zier.

8. Stets lauter tönt der Hufentanz
Von windverwandten Fliehern,
Die, heissgejagt, im Mondenglanz
Dem Quell entgegen wiehern.
Die Reiter rufen in die Nacht;
Doch nicht der Polenheld erwacht.

9. Sie lassen, frisch und froh gelaunt,
Die Ross' im Quelle trinken,
Und plötzlich schauen sie erstaunt,
Ein Schwert im Grase blinken,
Und zitternd spielt das kühle Licht
Auf einem bleichen Angesicht.

10 Sie lagern um den Fremden stumm,
Ihn aufzuwecken bange;
Sie seh'n der Narben Heiligtum
Auf blasser Stirn und Wange:
Dem Wüstensohn zu Herzen geht
Des Unglücks stille Majestät.

11. Dem schlafversunknen Helden naht,
Mit Schritten gastlich leise,
Ein alter, finsterer Nomad,
Und Labetrunk und Speise,
Das Beste, das er ihm erlas,
Stellt er ihm heimlich vor in's Gras.

12. Nimmt wieder seine Stelle dann.
Noch starrt die stumme Runde
Den Bleichen an, ob auf verrann
der Nacht schon manche Stunde;
Bis aus dem Schlummer fährt empor
Der Mann, der's Vaterland verlor.

13. Da grüssen sie den Fremden mild,
Und singen ihm zu Ehre
Gesänge tief und schlachtenwild
Heraus zur Wüstenleere.
Blutrache, nach der Väter Brauch,
Ist ihres Liedes heisser Hauch.

14. Wie fasst und schwingt sein Schwert der Held,
Der noch vom Traum berückte!
Er steht auf Ostrołękas Feld;—
Wie lauschet der Entzückte,

Jedyne światło w puszczach tych,
Blaski księżyca wiodą ich.

8. Rumaków orszak wiatronogi
Już zbliża się rozgłośnie,
Co utrudzone z długiej drogi
Do źródła rżą radośnie.
Okrzyki jeźdźców słychać wciąż,
Lecz się nie budzi spiący mąż.

9. Oni już rzeźwi i weseli
U źródła poją konie,
Lecz nagle stają, bo ujrzeli
Błyszczący miecz na stronie.
W chłodnem księżyca świetle lśni
Twarz blada tego, co tam śni,

10. Aby nie zmącić snu przybysza,
Siadają milczkiem w kole;
Pierś im zalewa wielka cisza
Na widok blizn na czole,
Co jako krwawych nieszczęść wieść
W pustyni synach budzą cześć.

11. Ku uśpionemu Arab stary
Krokami mknie cichemi
Rzeźwiący napój wlał do czary
I w pośród traw na ziemi
Najlepszą z potraw, którą sam
Wybrał dla niego, składa tam.

12. Na miejsce swoje potem wraca
I długo orszak cały
Na nieszczęsnego oczy zwraca,
Choć zbiega czas nie mały,
Nim się obudzi ten, co kraj,
Co ojców swoich stracił raj,

13. Wtenczas witają go w gościnie,
Nucąc ku jego cześci
Bojowy spiew, co przez pustynie
Lecąc, jak wichr szeleści,
Bo dzika zemsta, płomień, krew,
To śpiew ich ojców, to ich śpiew.

14. Bohater chwyta miecz do ręki,
Snem jeszcze rozmarzony,
Stoi na polu Ostrołęki,
Szląc ciosy w wszystkie strony;

Vom stürmischen Gesang umweht,
Wie heiss sein Blick nach Feinden späht!
Doch nun der Pole schärfer lauscht,
Sind's fremde, fremde Töne;
Was ihn im Waffenglanz umrauscht,
Arabiens freie Söhne,
Auf die der Mond der Wüste scheint:
Da wirft er sich zur Erd'—und weint.

II. Der Maskenball.

Wirres Durcheinanderwallen
In den lichten Säulenhallen.
Der Trompeten hell Gedröhne,
Und der Geigen tolle Lieder
Stürzen vom Gerüste nieder,
Als ein Wildbach froher Töne;
Von dem Stromme leicht bezwungen
Wird der Gäste bunte Menge,
Wird vom seligen Gedränge
Rascher Tänze schnell verschlungen.
Blumen und Orangenbäume
Blühen, duften rings im Saale,
Mahnen, holde Frühlingsträume,
Mich an ferne Blütentale,
Wecken mit dem stillen Gruss
Mir ein banges Hinverlangen,
Hauchen ihren leisen Kuss
Schönen Mädchen an die Wangen;
Doch den Frohen, Ruhelosen
Weht nicht Sehnsucht in dem Hauche.
Sind ja selber junge Rosen,
Die entflogen ihrem Strauche;
Flatternd in geliebten Tänzen,
Dem Gewinde bald entbunden,
Bald zu anmutvollen Kränzen
Von der Freude frisch gewunden;
Können sinnend nicht verweilen,
Müssen im Vergnügen eilen,
Denn des Welkens Klage naht.

Burzliwa pierś mu pali skroń,
Nieprzyjaciela szuka dłoń.
Lecz gdy popatrzy, słucha pilnie,
Poznaje obce tony,
Arabii synów wziętych mylnie
Za polskich wojsk legiony,
W księżyca blasku, w nocy mgłach
Na zienię pada w gorżkich łzach.

Przekład Maryi Bartusównej.

(Z „Ruchu literackiego„ IV rocznik, n. 10. 3 marca 1877)

II. Bal maskowy.

Trąb rozgłośnych dźwięki grzmiące
I szalone skrzypców pienia,
Jak potoki górskie rwące
Szybko lecą k'nam z wniesienia;
Różnobarwnych tłumów grono,
Czarodziejskich strun tych drżenie,
W wartkich tanów upojenie,
W toń porywa nieskończoną.
Drzew i kwiatów w koło sploty
Sny o wiośnie budzą w łonie,
Potrącając tchem tęsknoty
O kwieciste w sali błonie,
Szlą mi wonne pozdrowienie,
A dziewicom tchną na lice
Pocałunku ciche tchnienie.
Lecz wesołe te dziewice
Czuć tęsknoty ich nie mogą;
Ach! nie dla nich dzisiaj żale,
Pląsających lekką nogą
W ulubionych tańców szale.
Wszak to młodych róż są pączki,
Co wzleciawszy z swej gałązki,
Wiążą w pląsach białe rączki
Do nadobnej kwiatów związki;
Myśl zatrzymać ich nie zdoła,
Bo czas szczęścia jest zagładą,
Kwiat opada, młodość woła,
Której smutek byłby zdradą.
Patrzcie słodka tajemnica.

Nie zu sühnender Verrat
An der Blüte Augenblicken
Wäre jede trübe Säumnis.
Seht, da schwebt mit trautem Nicken
Ein süss neckendes Geheimnis,
Eine holde Maske her.
Ach, wer bist du? sage, wer?—
Lind und weich von heller Seide
Ist dein schlanker Leib umfangen,
Und vom amarantnen Kleide
Leicht und luftig überhangen,
Und du strahlst im Glanz des Goldes,
Polenmädchen! wunderholdes!
Schalkhaft kühn dein Käppchen sitzt,
Trotzend auf so schöne Stelle;
Wie der Demantstern dir blitzt
Aus der Nacht der Lockenwelle!
Wie die Perlen dich umschmiegen,
Die dir froh am Halse liegen!
Deine Reize still zu ehren,
Haben sie sich dort vereinet.
Hat ein Gott dir Freudezähren
An den schönen Hals geweinet?
Doch betracht' ich dich genauer,
Weiss ich nicht, wie mir geschieht,
Rührst du mir das Herz zur Trauer,
Und die heitre Deutung flieht.
Mädchen, willst du in Symbolen:
Weissem Nacken, Perlenschnüren,
Uns das Trauerlos der Polen
Mahnend vor die Seele führen?
Zeigen uns im schönen Bilde
Tränenvolle Schneegefilde?
Ja, Du kamst in dieses Haus,
Leise strafend uns zu tragen
In den schmerzvergessnen Braus
Polens Glück aus alten Tagen,
Dass wir seinen Fall bedenken
Und in Wehmut uns versenken. —
Abgewendet nun mit Schweigen,
Schwindest du im dichten Reigen,
Wie Polonias Herrlichkeit
Schwand im wilden Tanz der Zeit. —

Pod maseczką wdzięcznie skryta,
Zbliża oto się dziewica.
Ach! kto jesteś ? serce pyta,
Jasny jedwab tak bogato,
Chociaż miękko i niedbale,
Purpurową objął szatą
Kibić twą w powiewne fale,
Złoto blaskiem cię oblało,
Cudna polska ty dzieweczko!
Jak figlarna główka śmiało
Dumną skryła się czapeczką;
Jak się gwiazda djamentowa
W noc kędziorów twoich chowa!
Jak się perły tulą ładnie
Do twej szyi, do sukienki,
Co tak zbiegły się gromadnie,
Wielbić cicho twoje wdzięki!
Czy bóg jaki łzą rozkoszy
Zrosił piękne twe ramiona ?
Lecz się myśl wesoła płoszy,
Niewiem, czemu się do łona
Wkrada smutek, gdy w uroczy
Twój się obraz patrzą oczy.
O dziewczyno, czy te szaty
Godłem Polski ? te purpury,
Te jedwabie, pereł sznury,
Mająż los jej i jej straty
Nam przedstawiać z upomnieniem
Łany śmierci zlane łzami ?
O tak! weszłaś w te komnaty,
Stawić nam ją przed sumieniem,
I w szał bolu niepamiętny
Rzucić odblask jej przeszłości,
By zatonął duch nasz smętny
W rozmyślaniu i żałości.
Odwróciwszy się milcząca,
W roztańczonym znikasz tłumie,
Jako Polska znikająca
W tańcu dziejów dzikim szumie!
Nowe maski znów się roją,
Tutaj rycerz z damą swoją,
O boleści swej niezmiernej
I miłości prawi wiernej.

Masken kommen, immer neue:
Hier ein Ritter mit der Dame,
Spricht von seinem Liebesgrame
Und gelobt ihr seine Treue.
Dort im härenen Gewande,
Mit Sandal' und Muschelhut,
Wie entrückt in ferne Lande,
Über Berg' und Meeresflut—
Steht ein Pilger; seine Träume
Säuseln ihm wie Palmenbäume,
Zaubern ihn zum heil'gen Grabe,
Seines Glaubens liebster Habe.—
Seid willkommen mir Matrosen!
Nehmt mich auf in eurem Schiffe!
Frisch hinaus ins Meerestosen
Durch die flutbeschäumten Riffe!
Ha! schon seh' ich Möven ziehn,
Wetterwolken seh' ich jagen,
Und die Stürme hör' ich schlagen.
Süsse Heimat, fahre hin!
Nach der Freiheit Paradiesen
Nehmen wir den raschen Zug,
Wo in heil'gen Waldverliessen
Kein Tyrann sich Throne schlug.
Weihend mich mit stillem Beten,
Will den Urwald ich betreten.
Wandern will ich durch die Hallen,
Wo die Schauer Gottes wallen,
Wo in wunderbarer Pracht
Himmelwärts die Bäume dringen,
Brausend um die keusche Nacht
Ihre Riesenarme schlingen.
Wo Leuchtkäfer, Myriaden,
Um die Schlingeblumen fliegen,
Die sich an die Bäume schmiegen,
Auf des Blühens dunklen Pfaden
Leuchten sie in Duftgewinden.
Lehren sie den Wipfel finden.—
Dort will ich für meinen Kummer
Finden den ersehnten Schlummer,
Will vom Schicksal Kunde werben,
Dass es mir mag anvertrauen,

A tam w twardej włosiennicy
I sandałach pielgrzym stoi,
Co jak święci pokutnicy
W gruby kaptur głowę stroi,
A czarownym snem ulata
Gdzieś za góry, morza świata,
Gdzie cel jego dróg wytknięty,
Gdzie palmowe szumią drzewa,
A ich miły cień owiewa
Skarb najdroższy dlań, grób święty.
Ach! witajcie mi żeglarze!
Dajcie miejsce na okręcie!
Po burzliwym wód obszarze
Dalej naprzód w burz objęcie!
Już ciągnące widzę mewy,
Z chmur skłębionych wieje trwoga,
Słychać grzmotu dzikie śpiewy;
Żegnam cię, Ojczyzno droga!
Do wolności słodkich rajów
Dążę z krwawych walk zagonu,
Gdzie wśród cienia świętych gajów
Żaden tyran nie wzniósł tronu.
Rzewną modłą uświęcony
Wstąpię w ciszę tajemniczą,
W bór dziewiczy, nieskończony,
Gdzie woń boskich tchnień powiewa,
Gdzie ku niebu pną się drzewa,
Szumiąc głucho, i ramiony
Obejmując noc dziewiczą.
Tam dla troski mojej bladej
Sen odszukam upragniony;
Tam poleci myśl na zwiady
Aż przed groźne losów trony,
Prosząc władzy przeznaczenia,
By mi tajnie swe otwarła
W pośród lasów tych milczenia,
Czemu Polska już umarła?
Może zechce odpowiedzieć,
Tę odpowiedź z ptaków śpiewu,
Z ryku zwierząt będę wiedzieć
I z Niagary fal przelewu.

Przekład Maryi Bartusówny.

(Z „Ruchu literackiego“ IV rocznik n. 10. 3 marca 1877.)

In der Wälder tiefem Grauen,
Warum Polen musste sterben.
Und der Antwort will ich lauschen
In der Vögel Melodeien,
In des Raubtiers wildem Schreien
Und im Niagarrarauschen.

III. Zwei Polen.

Hippolyt.

Schon sieben Jahre treibst du
Dies wunderliche Wandern
Von einem Ufersaume
Der Welt dahin zum andern?
So lang aus diesem Schiffe
Trat nie dein scheuer Fuss,
Der lieben, trauten Erde
Zu bringen einen Gruss?
Und wenn das Schiff die Winde
In Landesnäh' getragen,
Wenn du die blauen Bergen
Sahst in die Lüfte ragen,
So bist du kalt geblieben
In deinem Bretterhaus?
So rief kein lautrer Herzschlag
In deiner Brust: „Hinaus!?“
Und sahst du auf den öden,
Den unwirtbaren Wogen,
Wie plötzlich kam ein Vogel
Vom Lande hergeflogen,
Der bald zur Heimat wieder
An dir vorüberglitt,
Nahm der nicht deine Sehnsucht
In seine Wälder mit?
Wenn du in weiter Ferne
Mit seegeschärften Sinnen
Sahst aus den Fluten tauchen
Die grünen Waldeszinnen,
Und unwillkürlich spürend

III. Dwaj Polacy.

Hipolit.

Lat siedem tyś w obczyźnie,
Wędrówki wciąż cię nużą,
A jeszcześ nieznużony
Wieczystą tą podrożą?
Mów, co cię tam więziło
W okręcie, przy szeregu
Tych majtków, co wstrzymało,
By przybić raz do brzegu?
Tu wiatry pędzą okręt
I w żagle dmią wesoło,
Powietrze dmie od lądu
I góry sterczą wkoło,
A jednak ty w radości
Nie uczestniczysz prądzie,
I serce nawet martwe
Nie woła: „Witaj, lądzie?!“
Mów! jeśliś ujrzał ptaka,
Co tam po pustej fali
Szybując się unosi,
Aż się gdzieś gubi w dali;
Ptaka, co swojem skrzydłem
Skroń tobie musnął w locie,
Czyś w las się nie rwał za nim
W zadumie i tęsknocie?
A jeśliś spostrzegł w dali
Majtka bystrego wzrokiem,
Jak las się rozpościera
Zielony przed twem okiem,
Mów, czyś nie rozmarzony

Den Landgeruch gespürt,
Hat sich in deinem Herzen
Die Waldlust nicht gerührt?

Boleslaw.

Ich habe sieben Jahre
Mich auf der See getrieben.
Werd' auf der See mich treiben
Vielleicht noch einmal sieben.
So lang mir nicht vom Ufer
Entgegentönt die Kunde,
Dass sich erhob die Menschheit,
Zu heilen jene Wunde,
Die mit dem Falle Warschaus
In tränenwerten Tagen
So tief dem heil'gen Herzen
Der Freiheit ward geschlagen:
So lange wird vergebens
Gebirg und Wald mir winken,
Und auf das Schiff ein Vogel,
Ihr müder Bote, sinken.
Den lieben Bergespfaden,
Der süssen Waldesruh,
Und manchem Freundesherde
Wend' ich den Rücken zu,
Und knicke tot im Herzen
Den Wunsch nach Wiederkehr,
Und wende meine Blicke
Zurück ins freie Meer.
Hier leb' ich mit den Wellen
Und mit den freien Winden,
Und seh' dahin die Tage,
Die hoffnungslosen, schwinden;
Hier leb' ich mit den Brüdern
Erinn'rungsvolle Stunden,
Die dort im heil'gen Kampfe
Beglückten Tod gefunden.

Hippolyt.

O tiefe Meeresstille!
O grenzenloser Frieden!
Auf weiter Wasserheide

Bezczynnie spoczął czasem;
Bo tęskno było tobie
Za ziemią i za lasem?

Bolesław.

Lat siedem bez ustanku
Przebyłem na bezdrożu,
Lat siedem może jeszcze
Przepędzę ja na morzu;
Dopóki nie usłyszę,
Że nam gotują zmianę,
Że ludzkość cała wstaje,
By leczyć krwawą ranę
Zadaną Polsce całej
W dniu owym, gdy nas krwawa
Gnębiła dłoń, gdy padła
Zbroczona krwią, Warszawa.
Daremnie swym widokiem
Tak las, jak góra nęci;
Daremnie nad mą głową
Świergocąc ptak się kręci.
Ni gór uroczych żal mi,
Ni też zacisza w lesie,
I do przyjaciół nawet
Już serce me nie rwie się;
Bo siłą mojej woli
Tęsknotę serca skracam,
I od ojczystej ziemi
Wzrok mój ku morzu zwracam,
Tu czuję ja się wolnym
Wśród wichrów, które wieją,
Choć dzień po dniu upływa,
Nie krzepiąc mnie nadzieją;
Tu żyję ja wspomnieniem
Wśród tych, co mnie odbiegli,
Gdy w walce dla Ojczyzny,
Nie szczędząc krwi, polegli.

Hipolit.

O ciszo mórz bezdenna!
W dumaniach zagłębieni
Po morskiej płyniem fali
Od świata oddaleni.
Od kraju dzieli przestrzeń
Podwójna tu człowieka;
Wśród morza fal i wichrów

Wie einsam, abgeschieden!
Das Meer in seiner Stille
Ist zwiefach unermessen;
Hier haben uns die Winde
Verlassen und vergessen.

Boleslaw.

Der finstre, stumme Himmel
Ist wie mein Vaterland,
Dem jeder Strahl der Freude
Vom Angesichte schwand.
Der stille Meeresboden,
Wo keine Welle wacht,
Ist wie die stille Walstatt
Nach uns're letzten Schlacht.

Hippolyt.

Das stumme finstre Antlitz
Des Himmels niederstarrt,
Und mit verhaltnem Grolle
Der Zeit des Sturmes harrt.—
Der auf dem Dornenpfühle
Tatloser Schmerzen ruht,
Du wunderlicher Träumer,
Wie wäre dir zu Mut,
Wenn plötzlich über's Meer sich
Zu dir herüberschwänge
Ein Vöglein aus der Heimat
Und wach den Träumer sänge,
Wie sie sich drüben schlagen,
Und wie die Waffenbrüder
Nach dir im Kampfe fragen?
Du aber bist gebannet,
Gefesselt ist dein Wille,
Und mit dem Schiff gewurzelt
Hier in der Meeresstille!

Boleslaw.

Das Vöglein wird nicht kommen
Und singen, wie sie schlagen,
Und wie die Waffenbrüder
Nach mir im Kampfe fragen;
Doch käm' es, müsst' ich fluchen,

Samotny grób nas czeka.

Bolesław.

Tak martwem zda się niebo,
Jak tam Ojczyzna moja,
Co pozbawiona życia
Promienistego zdroja;
A to bezdenne morze,
Co płynie niezmącone,
To tak jak pole bitwy,
Trupami zaścielone.

Hipolit.

Tam niebo się zaćmiło
I niepogodę wróży:
To znak odmiany pewnej,
Znak nadchodzącej burzy.
O marzycielu głuchy!
Mów, czybyś drzemał dalej,
Gdy śpiew brzmi, co po morskiej
Rozlega się tam fali?
I gdyby cię ptaszyna
Musnęła swoim dzióbem?
Wspomnieniem cię Ojczyzny
Poruszyć chciała lubem?
I gdyby ci śpiewała
O walkach Polski z katem,
I jak się dopytują
W walce bracia za bratem?
A tyś bezczynnym został,
Bezczynnym w walk odmęcie;
Bo obca ciebie wola
Więziła na okręcie.

Bolesław.

Nie zjawi się ptaszyna,
By dzień mi głosić sławy,
I jak się w walce bracia
Pytają o mnie krwawej:
Lecz gdyby się zjawiła,
Tobym się rzucił w morze;

Dass ich daheim nicht wär',
Und würde ungeduldig
Mich stürzen in das Meer,
Mein Geist entfesselt, eilte
Zur lang ersehnten Schlacht,
Ein Leitstern meinen Brüdern
In dichter Pulvernacht,
Und wollt' ein Feind im Dunkel
Entfliehn der Schlacht, der heissen,
Würd' ich des Rauches Mantel
Ihm von den Schultern reissen,
Die Kugeln meiner Brüder
Würd' ich im Fluge lenken,
Dass sie sich tief und sicher
In Feindesherzen senken.

Hippolyt.

Schon regen sich die Lüfte,
Und Sturmeswolken ziehn,
Vielleicht ist Polens Freiheit
Auf immer nicht dahin.

Boleslaw.

Die Winde gehn und kommen,
Die Woge ebbt und flutet,
Doch ewig ohne Hilfe
Die tiefe Wunde blutet.

IV. Die nächtliche Fahrt.

1. Zu öd und traurig selbst den Heidewinden
Sind diese winterlichen Einsamkeiten,
Nur Schnee und Schnee ringsaus in alle Weiten,
Nur stiller, keuscher, kalter Tod zu finden.

2. Hier ist's umsonst, nach frohem Ton zu lauschen,
Singvögel sind geflohn von diesem Grabe,
Den Schnabel in die Federn hüllt der Rabe,
Und eingefroren ist der Bäche Rauschen.

Przepłynąłbym w tęsknocie
.Kipiących fal bezdroże.
Duch, wyprzedziwszy ciało,
Spieszyłby na gonitwy,
By blaskiem jasnym braciom
Przyświecać wpośród bitwy;
A gdyby kryć się pragnął
Wróg pod zasłoną nocy,
Zasłonę zdarłbym z niego,
Swej używając mocy,
I kule moich braci
Skierowałbym co siły
Na wroga mej ojczyzny,
By w sercu mu utkwiły.

Hipolit.

W powietrzu, patrz! zagrzmiało
I srogie grożą chmury;
Kto wie? wolności Polski
Czy dzień zalśni nie wtóry?

Bolesław.

Odpływa i przypływa
Niezmiennie morska piana;
Lecz bez nadziei stara
W sercu krwawi się rana.

Przekład. L. Kohna

(ze zbiorku Kohna: „Polska w oświetleniu niemieckiej poezyi“. Sambor 1880).

IV. Nocna jazda.

1. Samotny step, to obraz zimy smutny,
Śnieg tylko wszędzie, dokąd oko sięga,
I śmierci tylko włada tu potęga,
A wiatr przewiewa mroźny i okrutny.

2. Kapeli ptaków tu nie słychać zręcznej,
Śladu tu życia nie spostrzeże oko,
Kruk dziób zakopał w pierzu swem głęboko,
A strumyk zamarzł i stał się bezdźwięczny.

3. Sieht man den Wald so tief in Tod versunken,
Will man's nicht glauben, dass er jemals wieder
Aufgrünt im Lenz, dass je hier seine Lieder
Ein Vogel singt, vom Frühlingshauche trunken.

4. Es glänzt der Eichenwald in Eisesklammern;
Jetzt Wölfe heulen am verschneiten Grunde,
Wie Bettler, hungerwach, in nächt'ger Stunde
Am Grabe eines milden Königs jammern.

5. Dort fährt ein Schlitten auf der blanken Wüste,
Der Kutscher treibt die ausgestreckten Pferde,
Als ob mit seinem Fuhrwerk er die Erde
Vor Sonnenaufgang noch umrennen müsste.

6. Drei Hengste sind's, rasch wie des Nordens Lüfte,
Ein jeder trägt das werte Probezeichen
Der Schnelligkeit im rüstigen Entweichen:
Die Narbe des Wolfsbisses an der Hüfte.

7. Ein Glöcklein trägt das Mittelross der Gabel.
Zum Glöcklein tanzend fliehn vorbei die Bäume
Am Schlitten, trüb, wie schnell vergessne Träume,
Der Wald entflieht wie eine bleiche Fabel.

8. Die schnellen Renner sind mit Eis behangen
Das klirrend an den schwarzen Mähnen zittert,
Der Rosse Rücken ist mit Reif umgittert:
Der Tod will sie mit kaltem Netze fangen.

9. Gekauert sitzt, gehüllt vom Bärenkragen,
Der Wojewod im Schlittenkorbgeflechte,
Still hinter seinem pelzverhüllten Knechte,
Der manchmal pfeift, die Pferde anzujagen.

10. Dem Schlitten folgt in klarer Mondeshelle
Ein zweiter nach, mit gleichgeschwinden Rennern,
Befrachtet auch mit zwei verhüllten Männern,
Und auf der Heide klingelt seine Schelle.

11. Die Nacht ist grimmig kalt; o Wandrer, meide
Den Schlaf; hörst du das Glöcklein nicht mehr schlagen,
So wird's vom Rosse dir vorangetragen:
Dein wandernd Sterbeglöcklein auf der Heide.

12. Der Bäume Leben floh zum Grund hinunter;
Gib, Wandrer, acht, dass nicht auch deine Seele
Zu ihrem Grunde sich hinunterstehle,
Wenn du einnickest; Wandrer, halt dich munter!

13. Bist du ein Jäger, denke an ein Wildern;
Hast du ein Lieb, denk an ihr süsses Lager;

3. Kto widział las, tak życia pozbawiony,
Tak martwy, cichy, nie uwierzy pewno,
Że z wiosną ujrzy tu drużynę śpiewną,
Że ptak swym głosem te umili strony.

4. Soplami lodu lśni się las dębowy;
Wilków wyjących wlecze się gromada,
Jak czerń żebraków, gdy zgłodzona, blada,
Nad grobem króla żalu wyje słowy.

5. Po lodzie sanie przemykają strzałą,
Woźnica pędzi, nie żałując koni,
Jak gdyby w wściekłej spiesząc się pogoni
Przededniem ziemię miał okrążyć całą.

6. Ogierów trójka to, jak wiatry chyżych,
A każdy z nich dzielności nosi znaki,
Ponad kopytem, zdatnem na ataki,
Ślad silnych zębów i ukąszeń świeżych.

7. Dzwonek ze szyi zwiesza się rumaka,
Co środkiem ciągnie, w mgle się gubią drzewa,
Jak sny młodości, które wiatr rozwiewa,
Las w mgle się gubi, gdyby bajka jaka.

8. A sople lodu wiszą z grzbietu koni,
Lodem się lśnią rumaków czarne grzywy,
Jak gdyby śmierć nieubłagana w mściwej
Za ofiarami chciała gnać pogoni.

9. W misiurce siedzącego znać wojwodę,
Na koźle siedzi naganiając sługa,
To piosnka z ust się wymknie mu nie długa,
To batem znów zacina konie młode.

10. W ślad za saniami widać sanie drugie,
Ciągnione także przez rumaki kare;
Te sanie również mieszczą jeźdźców parę,
A dzwonek echo wywołuje długie.

11. Noc mroźna! Gościu? nie zasypiaj nocy!
Niebacznie jeśli tylko zmrużysz oko,
To wnet ramiony swemi cię głęboko
Obejmie śmierć, jej musisz doznać mocy.

12. Patrz, jak ku ziemi drzewo się pochyla;
Strzeż się wędrowcze, byś na równi z dębem
Nie zaspał tam pod tego lasu zrębem,
Ostatnia twaby wnet wybiła chwila!

13. Jeśliś myśliwy, pilnuj polowania;
Jeśliś kochany, myślij o bogdance;

Wenn Hass dich wurmt, der scharfe Herzensnager,
So halt dich wach und warm mit Rachebildern!—

14. Ha! Wölfe! seht, ein ganzes Rudel Tode!
Sie folgen, eine nachgeschleifte Kette,
Die Todesangst, der Hunger rennen Wette,
Und ohne Furcht bleibt nur der Wojewode.

15. Es kracht der Schnee, schnell sind die grauen Horden,
Doch schneller sind, gottlob! die braven Hengste,
Die Rappen sind im Drang der Todesängste
Plötzlich wie junge Raben flügg geworden.

16. So fliehn sie weite Strecken, angstgetrieben;
Die Männer schiessen schreckend die Gewehre
Vom Schlittenborde nach dem grausen Heere,
Bis nach und nach es ist zurückgeblieben.

17. Nun halten sie; die Pferde dampfend schwitzen
Und schnauben aus den Nüstern sich das Bangen;
Drei treten in die Schenke und verlangen
'nen Becher Wein, doch bleibt der Woiwod sitzen.

18. Da springt der Wirt, ein Jude, an den Schlitten
Und macht dem Gaste tiefe Reverenzen;
„Darf ich, Herr Wojewod, euch nicht kredenzen
Wein, Brot und einen feinen Bratenschnitten?"

19. Und mit Gelächter ruft der Kutscher drinnen:
„Dem schmeckt kein Braten und kein Gläschen Roter!
Der isst nicht, trinkt nicht, friert nicht, ist ein Toter,
An dem, Hebräer, wirst du nichts gewinnen!

20. „Im Zweikampf ist der gute Herr geblieben,
Sein Erzfeind, Russe, hat ihn totgeschossen;
Ich fahre meinen schweigenden Genossen
Heim in die Gruft vorausgegangner Lieben.

21. Bald aber hätt' ich ihm die Treu zerrissen,
Denn wären uns die Wölfe näher kommen,
So hätt' ich ihn nicht weiter mitgenommen,
Ich hätt' ihn, uns zu retten, hingeschmissen.

22. Ich meine immer noch sein Blut zu schauen,
Wie's rauchend in den weissen Schnee gequollen,
Wie sich's nicht bergen konnte in den Schollen;
Das Bluteis darf im Frühling erst zertauen!"

23. Sie fahren weiter mit verhängtem Zügel,
Fort über Brücken, Zäune, Teich' und Bäche,
Denn alles hat der Schnee gefüllt zur Fläche
Und gleichgefegt der Wind mit seinem Flügel.

24. Nur machmal blickt der Kutscher nach dem Toten;
Noch sitzt er da, das Haupt vorunterneigend,

Krwi wroga jeśli pragniesz, zaostrz lance,
Dumaj o zemście, dumaj do świtania!
14. Patrz! wilki pędzą, pędzi cała trzoda!
Głód im się świeci z okrwawionych ślepi,
Obawa śmierci rączość koni krzepi,
A nieruchomy tylko wojewoda.
15. Śnieg skrzypi; rączo goni wilków sfora,
Lecz jeszcze raźniej, ujść chcąc rozszarpania,
Na wiatr podawszy grzywę swą, ugania
Rumaków trójka, w rączym biegu skora.
16 I pędzą wilki, chcąc doścignąć koni,
Mężowie odpędzają pogoń wściekłą
Strzałami, aż się rozstąpiło piekło,
Krwiożerczych wilków nie czuć już pogoni.
17. Tam w lesie karczma, kryta dachem z słomy;
Podróżni weszli, aby rozgrzać kości,
W saniach, nie oglądając się na gości,
Wojwoda tylko został nieruchomy.
18. W tem żyd gospodarz, wyskoczywszy z sieni,
Do sań się zbliża, głaszcząc się po brodzie:
„Czy może podać Panu wojewodzie
Lampeczki wina, chleba i pieczeni!“
19. Z szyderczym śmiechem sługa się odzywa:
„Daremnie, żydzie, twoje zalecanki!
Mój pan nic nie je, pić nie będzie z szklanki,
Martwy w tych saniach tylko trup spoczywa!“
20. „On poległ w krwawym pojedynku z wrogiem!
Moskal go zabił! stało się już, stało!
Do grobu ojców wiozę jego ciało,
By wpośród swych w uspieniu spoczął błogiem!“
21. „Lecz omal, że mu nie złamałem słowa;
Bo gdyby wilki nas dopadły w drodze,
Rzuciłbym pana, ulegając trwodze,
I już złamana byłaby umowa!“
22. „Krew ciepłą — zda się — widzę ja oczyma,
Czerwone widzę ja na śniegu krople,
Krew się w lodowe przekształciła sople,
Lód staje chyba, kiedy zniknie zima!“
23. I dalej pędzą bez ustanku sanie
Po mostach, po zaroślach, wód głębinie;
Bo śnieg, po całej ścieląc się dolinie,
Ułatwia te szalone sankowanie.
24. Na pana tylko czasem rzuca okiem
Woźnica, myśli różne ważąc w duchu;

Wie er gesessen, unbekümmert, schweigend,
Als hinterher die grimmen Wölfe drohten.

25. Das Mordblei, das den Wojewoden fällte
Und stecken blieb in seinem Eingeweide;
Der Schnee, der rings bedeckt Podoliens Heide;
Sein Herz—sind alle drei von gleicher Kälte.

26. Der Wind erwacht und rasselt an der Föhre,
Das Glöcklein schallt, es dunkelt vor den Rossen,
Am Himmel zieht der bleiche Mond verdrossen
Den Wolkenhimmel zu, als ob er fröre.

27. Das mahnt uns an die Träume eines Zaren,
Der gerne möcht' in winternäch'gen Stunden,
Das Ruhmesglöcklein an sein Ross gebunden,
Das tote Polen durch die Heide fahren.

V. In der Schenke.

(Am Jahrestage der unglücklichen Polenrevolution).

1. Unsre Gläser klingen hell,
Freudig singen unsre Lieder;
Draussen schlägt der Nachtgesell
Sturm sein brausendes Gefieder,
Draussen hat die rauhe Zeit
Unsrer Schenke Tür verschneit.

2. Haut die Gläser an den Tisch!
Brüder, mit den rauhen Sohlen
Tanzt nun auch der Winter frisch
Auf den Gräbern edler Polen,
Wo verscharrt in Eis und Frost
Liegt der Freiheit letzter Trost.

3. Um die Heldenleichen dort
Rauft der Schnee sich mit den Raben,
Will vom Tageslichte fort
Tief die Schmach der Welt begraben.
Wohl die Leichen hüllt der Schnee,
Nicht das ungeheure Weh.

4. Wenn die Lerche wieder singt
Im verwaisten Trauertale,
Wenn der Rose Knospe springt

Lecz pan pozostał martwy i bez ruchu,
Jak wówczas, kiedy wilki miał pod bokiem.
25. Kula, co pana w dobę nieszczęśliwą
Trafiła, serce przeszywając wierne,
Śnieg, który stepy kryje dziś bezmierne,
To wszystko martwe, zimne jednakowo.
26. Wiatr zrywa się i swiszczy wciąż ponuro,
Mkną sanie szybko, aż się gubią ślady,
Po niebie księżyc przesuwa się blady
I chowa się trwożliwie poza chmurę.
27. Ten obraz sen mi przypomina cara,
Co pragnął do sań swoich przywiązaną
Wieźć po zagonach krwawą, rozszarpaną
Polskę — nieżywą, jak wojwody mara.

Przekład L. Kohna

(Ze zbiorku Kohna „Polska w oświetleniu niemieckiej poezyi“ (uzupełnienie pierwsze) Sambor 1896—7)

V. W gospodzie.

1. Brzmi radośnych pieśni dzwięk
Z głośnym wtórem naszych szklanek.
A na dworze wichrów jęk,
Huczy orkan, ćmy kochanek.
A na dworze mroźny czas,
Śnieg zasypał w koło nas.
2. Szklanki o stół! dość już dość!
Bracia, stopy tam szorstkiemi
Tańczy zima, groźny gość
Po mogiłach polskiej ziemi,
Gdzie nadzieje wolnych skrył
Ach ostatnie! śnieg i pył.
3. Z śniegiem walczy kruków ćma
Tam o martwe mężnych zwłoki,
Ukryć chcąc przed światłem dnia
Hańbę świata w cień głęboki.
Śnieg pogrzebie je wśród pól,
Lecz nie krwawy, wieczny ból!
4. Gdy skowronka piosnka już
Zabrzmi w smutnej tej dolinie,
Gdy całusem pączki róż

Aufgeküsst vom Sonnenstrahle,
Reisst der Lenz das Leichentuch
Auch vom eingescharrten Fluch.

5. Rasch aus Schnee und Eis hervor
Werden dann die Gräber tauchen,
Aus den Gräbern wird empor
Himmelwärts die Schande rauchen,
Und dem schwarzen Rauch der Schmach
Sprüht der Rache Flamme nach.

6. Aber kommt die Rache nicht,
Mag der Vogel mit dem Halme,
Was da lebt im weiten Licht
Sterben in des Fluches Qualme,
Und die Sonn' ersticke drin,
Dass die Erde scheide hin! —

Promień słońca znów rozwinie,
Zdejmie wiosna grobu głaz
Z pogrzebanych przekleństw wraz.

5. Spłynie śnieg i razem z nim
Wynurzą się polskie groby,
A z tych grobów buchnie dym
Nocą hańby i żałoby,
Wpośród której gromy kar
Rzucać będą zemsty żar.

6. Lecz gdy zemsty zbraknie cios,
Ptactwo niechaj i ról plon,
Wszystko ostrzem swoich szpon
Niech zniszczenia dotknie los!
Niechaj słońca zniknie ślad,
Aby zmarniał cały świat!

Przekład Maryi Bartusównej; ostatnia zwrotka pochodzi od innego tłumacza.

(Z „Ruchu literackiego„ IV rocznik, n. 10. 3. marca 1877).

Część administracyjna.

I. Skład grona nauczycielskiego.

z końcem roku szkolnego 1902.

A. W c. k. gimnazyum wyższem (z jęz. wykład. polskim).

a) Dyrektor:

Maciszewski Maurycy, dr. fil., c. k. radca szkolny i dyrektor w VI. randze, członek Rady szk. okr., członek komisyi hist. Akad. Um. w Krakowie, uczył propedeutyki filoz. w VIIab tygodniowo godzin - - - - - 4

b) Nauczyciele przedmiotów obowiązkowych.

1. Profesorowie i nauczyciele:

1 **Daniec** Stanisław, profesor, gosp. kl. VIa, uczył języka łacińskiego w VIa, VIII, greckiego w VIa, i polskiego w IVa, tyg. godz. - - - - - - 19

2 **Dorożyński** Arseni, nauczyciel, gosp. kl. Vb, uczył języka łacińskiego w IIIb, Vb, i greckiego w IVa i Vb, tyg. godz. 21

3 **Dutkiewicz** Tomasz, profesor, gosp. kl. VIb, uczył języka łacińskiego w VIb, greckiego w VIb, VIIb, polskiego w Vab, tyg. godz. - - - - - - 21

4 **Gawalewicz** Adolf, profesor w VIII. randze, zawiadowca zbiorów geograficznych, gosp. kl. IVb, uczył historyi powsz. i geografii w Ib, IIIb, IVb, Vab, VIIab, tyg. godz. - 22

5 **Króżel** Jan, profesor, pomocnik kancelaryjny dyrektora, zawiadowca Biblioteki nauczycielskiej, gosp. klasy VIIb, uczył języka łacińsk. w Ic, IVa, VIIb, greckiego w VIII, tyg. godz. 24

6 **Kubik** Wincenty, profesor, zawiadowca polskiej Biblioteki dla młodzieży, gosp. kl. IIIa, uczył języka greckiego w IIIa, polskiego w VIab, VIIab, VIII, tyg. godz. - - 20

7 Ks. **Kuryś** Michał, dr. teol., profesor, uczył religii rzym.-katol. w Iabc, II—VIII, propedeut. filoz. w VIII, tyg. godz. 22

8 **Lewicki** Julian, nauczyciel, gosp. kl. IVa, uczył historyi powsz. i geografii w IIIa, IVa, VIab, VIII, języka ruskiego w IV, tyg. godz. - - - - - 20

9 **Lewicki** Włodzimierz, dr. fil., profesor, zawiadowca gabinetu fizykalnego, gosp. kl. VIII, uczył matematyki w IVa, Vab, VIII, fizyki w IVab, VIII, tyg. godz. - - - 22

10 Ks. **Łopatyński** Damian, nauczyciel, uczył religii gr.-katol. w I—VIII, jęz. ruskiego w V, VI, geografii w Ic, tyg. godz. 23

11 **Przewoski** Jan, nauczyciel, gosp. kl. Va, uczył języka łacińskiego w Va, greckiego w IIIb, Va, niemieckiego w Vb, VIb, tyg. godz. - - - - - 24

12 **Rafałowski** Konrad, profesor, uczył matematyki w IVb, VIab, VIIab, fizyki VIIab, tyg. godz. - - - 21

13 **Schechtel** Rudolf, profesor, gosp. kl. VIIa, uczył języka łacińskiego w VIIa, greckiego w IVb, VIIa, polskiego w Ia, niemieckiego w IIIa, IVb, tyg. godz. - - - 24

14 **Vogl** Franciszek, profesor w VIII. randze, zawiadowca gabinetu przyrodniczego, gosp. kl. IIIb, uczył hist. nat. w IIIab, Vab, VIab, matematyki w IIIab, tyg. godz. - - 18

2. Zastępcy nauczycieli:

15 **Cichocki** Teodor, gosp. kl. Ia, uczył geogr. i historyi powsz. w Ia, IIab, matematyki w Iab, IIab, tyg. godz. - - 23

16 **Kryczyński** Władysław (egzam.), gosp. kl. Ib, uczył języka łacińskiego w Iab, IIIa, tyg. godz. - - - 22

17 **Launhardt** Józef, uczył języka niemieckiego w Ib, IIab, IIIb, IVa, tyg. godz. - - - - - 24

18 **Libera** Antoni, gosp. kl. IIa, uczył języka łacińskiego w IIab, IVb, tyg. godz. - - - - - 22

19 **Matusiak** Michał, bawił w drugiem półroczu na urlopie.

20 **Nowacki** Józef, gosp. kl. IIb, uczył języka polskiego w Ibc, IIb, matematyki w Ic, historyi natur. w Iabc, IIab, tyg. godz. 22

21 **Popiel** Bronisław, bawił w drugiem półroczu na urlopie.

22 **Zenowicz** Włodzimierz, gosp. kl. Ic, uczył języka polskiego w IIa, IIIab, IVb, niemieckiego w Iac, tyg. godz. - 24

23 **Żelak** Dominik (egzam.), uczył języka niemieckiego w Va, VIa, VIIab, VIII, tyg. godz. - - - - 20

c) Nauczyciel pomocniczy:

Taubeles Salomon Aron, dr. filoz., rabin, nauczyciel szk. wydź. uczył religii mojżeszowej w kl. I—VIII, tyg. godz. - 12

d) Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych:

1 Dułkiewicz Tomasz, j. w., uczył kaligrafii w dwóch oddziałach, tyg. godz. - - - - - 2
i rysunków wolnoręcznych w dwóch oddziałach, tyg. godz. 4

2 Gawalewicz Adolf, j. w., uczył historyi kraju rodzinnego w IIIb, IVb i VIIab, tyg. godz. - - - 4

3 Gedroyć Antoni, profesor wyższej Szkoły realnej, uczył języka francuskiego w trzech oddziałach, tyg. godz. - 6

4 Lewicki Julian, j. w., uczył historyi kraju rodzinnego w IIIa, IVa, VIab, tyg. godz. - - - - 4

5 Libera Antoni, j. w., uczył śpiewu w dwóch oddziałach, tyg. godz. - - - - - - 4

6 Ks. Łopatyński Damian, j. w., uczył śpiewu cerkiewnego, tyg. godz. - - - - - - 1

7 Szytyliński Stanisław, naczelnik miejskiej straży pożarnej, uczył jako nauczyciel gimnastycznego Towarzystwa »Sokół« gimnastyki w trzech oddziałach, tyg. godz. - - 6

B. W c. k. Gimnazyum Franciszka Józefa

(z językiem wykładowym ruskim).

a) Kierownik:

Kalitowski Emil, dr. filoz. profesor w VII. randze, uczył języka niemieckiego w IV, geografii i historyi powsz. w IV., tyg. godz. - - - - - - 8

b) Profesorowie i nauczyciele:

1 Matwijas Sofron, profesor, zawiadowca zbiorów fizykalnych, uczył matematyki w Iab, IIab, IIIab, IV, fizyki w IV, tyg. godz. - - - - - - 24

2 Mostowicz Prokop, profesor, gosp. kl. IV, uczył języka łacińskiego i greckiego w IV i niemieck. w IIIab, tyg. godz. 18

3 Mryc Teofil, nauczyciel, gosp. kl. IIIb, uczył języka łacińskiego w IIIb, greckiego w IIIab, polskiego w IIb, III, IV, tyg. godz. - - - - - - 22

4 Rzepnijski Piotr, profesor, gosp. kl. IIIa, uczył języka łacińskiego w Ia, IIa i IIIa, tyg. godz. - - - 22

5 Waszkiewicz Michał, profesor, zawiadowca Biblioteki, gosp. kl. IIb, uczył języka łacińskiego w IIb, ruskiego w IIIa i IV, niemieckiego w IIb; nadto w Zakładzie głównym języka ruskiego w VII i VIII, tyg. godz. - - - 23

6 **Wełyczko** Grzegórz, dr. filoz., profesor, zawiadowca zbiorów do geografii i historyi powsz., gosp. kl. IIa, uczył języka niemieckiego w IIa, geografii i historyi powsz. w Ia, IIab, IIIab, tyg. godz. - - - - - - 22

c) Zastępcy nauczycieli:

7 Ks. **Borodajkiewicz** Tomasz, egz. zast. naucz., uczył religii w Iab, IIab, IIIab, IV, języka ruskiego w IIab, IIIb, tyg. godz. - - - - - - 23

8 Ks. **Dubicki** Bazyli, gr.-katol. katecheta szkoły wydziałowej męskiej, uczył jęzka łacińskiego w Ib, tyg. godz. - - 8

9 **Dżendżera** Józef, gosp. kl. Ia, uczył języka ruskiego i niemieckiego w Iab, tyg. godz. - - - - 18

10 Ks. **Swerhun** Filip, gosp. kl. Ib, zawiadowca zbiorów przyrodniczych, uczył języka polskiego w Iab, IIa, geografii w Ib, historyi naturalnej w Iab, IIab, IIIab, tyg. godz. - - 21

d) Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych:

1 **Dutkiewicz** Tomasz, j. w., uczył rysunków wolnoręcznych w jednym oddziale, tyg. godz. - - - - 2

2 **Kalitowski** Emil, j. w., uczył historyi kraju rodzinnego w kl. IV, tyg. godz. - - - - - 1

3 **Ruth** Jan, naucz. w c. k. Seminaryum nauczycielskiem męskiem, uczył śpiewu w jednym oddziale, tyg. godz. - 2

4 **Rzepnijski** Piotr, j. w., uczył kaligrafii w dwóch oddziałach, tyg. godz. - - - - - - 2

5 **Szytyliński** Stanisław, j. w., uczył gimnastyki w dwóch oddziałach, tyg. godz. - - - - - 2

6 **Wełyczko** Grzegórz, j. w., uczył historyi kraju rodzinnego w IIIab, tyg. godz. - - - - - 2

Naukę języka francuskiego pobierali uczniowie gimnazyum Franciszka Józefa wspólnie z uczniami gimnazyum polskiego.

C. Zmiany w gronie nauczycielskiem w ciągu roku szkoln. 1901/2,

a) w zakładzie głównym.

J. E. p. Minister wyzn. i ośw. przyznał rozp. z dnia 26. czerwca 1901 l. 15595 c. k. profesorowi Adolfowi Gawalewiczowi VIII. rangę dyet; zamianował rzeczywistymi nauczycielami przy tu-

tejszym zakładzie p. Arsena Dorożyńskiego, zast. naucz. przy gimn. w Stanisławowie, rozp. z dn. 25. czerwca 1901. l. 15225, p. Jana Przeworskiego, zast. uaucz. przy gimn. w Jaśle, rozp. z dn. 23. września 1901. l. 22721. i p. Juliana Lewickiego, prow. naucz. przy tutejszym zakładzie; przeniósł zaś w tym samym charakterze służbowym Dr. Jana Kopacza, c. k. profesora w tutejszym zakładzie, do c. k. gimn. akad. we Lwowie rozp. z dnia 25. czerwca 1901. l. 15225.

J. E. p. Minister w. i o. przyznał rozp. z dn. 25. stycznia 1902. l. 1061. p. Rudolfowi Schechtlowi 8 miesięcy, spędzonych na suplenturze, do służby i pięcioleci, poczem c. k. Rada szk. kr. rozp. z dn. 6. marca 1902. l. 5578. zatwierdziła go w zawodzie nauczycielskim, przyznając mu tytuł c. k. profesora.

Dnia 9. listopada 1901. zakończył życie po długiej chorobie c. k. profesor Konstanty Dmytrów.

C. k. Rada szk. kr. przeniosła z tutejszego zakładu zast. naucz. p. Hilarego Habińskiego i Henryka Komperdę rozp. z dn. 16. lipca 1901. l. 17027, a rozp. z dn. 19. lipca 1901. l. 15057. p. Szymona Smala do gimn. w Buczaczu, p. Bronisława Gierulę do gimn. I. w Kołomyi rozp. z dn. 30. września 1901. l. 31839., p. Bronisława Olszewskiego do szkoły realnej w Krakowie rozp. z dn. 30. paźdź. 1901. l. 30372., p. Wilhelma Włodka do gimn. I. w Kołomyi rozp. z dn. 25. marca 1902. l. 7276. Natomiast do tutejszego zakładu przeniosła zast. naucz. p. Józefa Launhardta z gimn. w Złoczowie rozp. z dn. 19. lipca 1901. l. 15057., p. Dominika Żelaka ze szkoły realnej w Tarnopolu rozp. z dn. 28. sierpnia 1901. l. 24316., p. Maryana Turnaua z gimn. I. w Przemyślu rozp. z dn. 11. września 1901. l. 25221., p. Jozefa Nowackiego ze szkoły realnej w Tarnopolu rozp. z dn. 28. stycznia 1902. l. 2504., wreszcie p. Włodzimierza Zenowicza z gimn. I. w Kołomyi rozp. z dn. 25. marca 1902. l. 7276., oraz mianowała kandydata stanu naucz. p. Teodora Cichockiego zastępcą naucz. przy tutejszem gimnazyum rozp. z dn. 30. paźdź. 1901. l. 30372. (min. 28. stycznia 1902. l. 36820.). P. Maryan Turnau, który zrezygnował z posady 1. kwietnia 1902., został rozp. c. k. Rady szk. kr. z dnia 9. kwietnia 1902. l. 10242. uwolniony od obowiązków służbowych.

C. k. Rada szk. kr. przyznała pierwszy dodatek pięcioletni rozp. z dn. 13. września 1901. l. 25429. c. k. profesorowi Dr. Włodź. Lewickiemu, rozp. zaś z tegoż dnia l. 25617. c. k. profesorowi Konradowi Rafałowskiemu.

Rozp. z dn. 23. stycznia 1902. l. 1827. udzielił J. E. p. Minister w. i o. urlopu celem poratowania zdrowia zast. naucz. p. Micha-

łowi Matusiakowi do końca marca 1902., rozp. zaś z dnia 12. maja 1902. l. 13609. przedłużył ten urlop do końca roku szkolnego. — Rozp. z dn. 30. stycznia 1902. l. 39121. udzielił J. E. p. Minister w. i o. urlopu na przeciąg drugiego półrocza r. s. 1902. zast. naucz. p. Bronisławowi Popiełowi celem przygotowania się do egzaminu nauczycielskiego. — Wreszcie rozp. z dn. 26. kwietnia 1902. l. 9197. udzielił J. E. p. Minister w. i o. urlopu dla wyjazdu za granicę w celach naukowych c. k. profesorowi Dr. Włodzimierzowi Lewickiemu na pierwsze półrocze r. s. 1902/3.

b) w gimnazyum Franciszka Józefa.

J. E. p. Minister w. i o. przeniósł rozp. 25. czerwca 1901. (rozp. Prez. Rady szk. z dn. 20. lipca 1901. l. 428 pr.) c. k. prof. Teofila Mryca w tym samym charakterze służbowym z gimnazyum w Buczaczu do gimn. Franciszka Józefa; rozp. z dn. 7. grudnia 1901. l. 34880. policzył p. Sofronowi Matwijasowi 9 miesięcy, spędzonych na suplenturze, do służby i pięcioleci, poczem go c. k. Rada szk. kr. rozp. z dn. 29. stycznia 1902. l. 555. zatwierdziła w zawodzie nauczycielskim, przyznając mu tytuł c. k. profesora; wreszcie policzył J. E. p. Minister w. i o. rozp. z dn. 22. maja 1902. l. 15967. p. prof. Piotrowi Rzepnijskiemu trzy miesiące spędzone na suplenturze do służby i pięcioleci.

C. k. Rada szk. kr. rozp. z dn. 13. września 1901. l. 26313. zatwierdziła w zawodzie nauczycielskim z tytułem c. k. profesora p. Michała Waszkiewicza, rozp. zaś z dnia 7. lutego 1902. l. 3225. (Minist. 25. stycznia 1902. l. 339.) p. Dr. Grzegorza Wełyczkę, przyznając mu również rozp. z dnia 26. grudnia 1901. l. 32634. pierwszy dodatek pięcioletni.

C. k. Rada szk. kr. mianowała zastępcami nauczycieli przy gimnazyum Franciszka Józefa: rozp. z dn. 31. sierpnia 1901. l. 24383. p. Aleksandra Baczyńskiego, którego następnie rozp. z dn. 19. lutego 1902. l. 4433. uwolniła od obowiązków służbowych; dalej zamianowała rozp. z dn. 1. paźdź. 1901. l. 29173. p. Józefa Dżendżerę, rozp. z dn. 4. paźdź. 1901. l. 27565. ks. Bazylego Dubickiego, katechetę przy tut. szkole wydziałowej męskiej, wreszcie rozp. z dn. 19. lutego 1902. l. 4433. ks. Filipa Swerhuna.

C. k. Rada szk. kr. powierzyła rozp. z dn. 4. paźdź. 1901. l. 28872. naukę śpiewu ks. Piotrowi Niżankowskiemu, katechecie przy tut. szkole wydziałowej żeńskiej, a gdy tenże został przeniesiony do szkoły ludowej w Złoczowie, p. Janowi Ruthowi, nauczycielowi śpiewu w c. k. Seminaryum nauczycielskiem w Tarnopolu, rozp. z dn. 10. lutego 1902. l. 3712.

II. Plan nauki.

A. Przedmioty obowiązkowe.

Klasa I.

Religia. 2 godz. w tyg. Katechizm katolicki

Język łaciński. 8. godz. tygod. Na podstawie Ćwiczeń Steinera i Scheindlera: Odmiana prawidłowa imion i czasowników; ważniejsze przyimki i spójniki; ćwiczenia w tłómaczeniu z polskiego na łaciński język i odwrotnie. Memorowanie. Elementarne wiadomości stylistyczne. Ustne ćwiczenia w mówieniu po łacinie na podstawie materyału znanego i przerobionego. Przyswojenie sobie pamięciowe kilkudziesięciu przysłowi i przypowieści. Od listopada co tydzień zadanie szkolne ($^1/_2$ godz.).

Język polski. 3. godz. tyg. Elementarna nauka o zdaniu pojedynczem i złożonem; elementarna nauka odmiany imienia i słowa; niektóre zasady głosowni; nadto poznawanie części mowy i przygodna nauka składni i interpunkcyi. Wyraziste czytanie ustępów tak prozaicznych jak poetycznych; rozbiór, zdawanie sprawy z ustępów i opowiadanie. Uczenie się na pamięć poleconych ustępów. W 1-szem półroczu dyktaty co tydzień; w 2-iem półroczu na przemian dyktaty i wypracowania stylistyczne zrazu szkolne, przy końcu roku także domowe.

Język niemiecki. 6 godz. tygod. Czytanie i tłómaczenie wszystkich ustępów z wypisów Petelenza-Germana na kl. I.; rozmowa w niemieckim języku o rzeczach w branym ustępie zawartych: retrewersya. Gramatyka według tejże książki. Uczenie się na pamięć słów, zwrotów i celniejszych ustępów. Co tydzień zadanie szkolne.

Geografia. 3. godz. tygod. Poglądowe zaznajomienie z zasadniczemi pojęciami geograficznemi. Dzienne ruchy słońca ze względu na położenie domu i szkoły w różnych porach roku. Główne pojęcia o kształtach lądu i wód. Podział ludności pod względem pochodzenia i religii. Najważniejsze systemy górskie i rzeki, oraz państwa i posiadłości we wszystkich częściach świata. Ćwiczenia w czytaniu i rysowaniu map.

Matematyka. 3. godz. tygod. (w 1-szem półr. arytmetyka, w 2-iem półr. arytmetyka i geometrya naprzemian). Z arytmetyki: System dziesiętny. Liczby rzymskie. Cztery główne działania na liczbach całkowitych niemianowanych i mianowanych, całych i dziesiętnych. Miary metryczne i wagi. Liczby wielorakie. Podzielność liczb. Najw. wspólna miara. Najmn. wsp. wielokrotność. Kurs elementarny rachunków na ułamkach zwyczajnych.

Z geometryi: Pojęcia zasadnicze. Linia prosta, koło kąty. Trójkąt (do przystawania). Ciągłe ćwiczenia domowe; szkolnych 4 w półroczu.

Historya naturalna. 2 godz. tygod. Przez pierwsze 6 miesięcy: Kręgowce. Od marca: Świat roślinny.

Klasa II.

Religia. 2 godz. tygod. Dzieje Starego Zakonu.

Język łaciński. 8 godz. tygod. Nauka odmian prawidłowych i nieprawidłowych z powtarzaniem materyału wziętego w kl. I. Uzupełnienie nauki o przyimkach i spójnikach. Ze składni: Acc. i Nom. c. inf., Gerundium i Gerundivum. Abl. abs. i Coniug. periphr. Ustne ćwiczenia jak w kl. I. Ćwiczenia piśmienne: 3 szkolne i 1 domowe na miesiąc.

Język polski. 3 godz. tygod. Nauka o zdaniu złożonem; nadto elementarne powtarzanie i uzupełnienie nauki o formach. Uzupełnienie interpunkcyi i ortografii. Czytanie wypisów, deklamacya. Wypracowania stylistyczne 3 na miesiąc, naprzemian domowe i szkolne.

Język niemiecki. 5 godz. tygod. Jak w kl. I. z wypisów Petelenza-Germana na kl. II. Reprodukcya i rozmówki na podstawie ustępów podręcznika i przygodna nauka gramatyki. Co tydzień zadanie, z tych na miesiąc jedno domowe.

Historya. 2 godz. tyg. Dzieje starożytne ze szczególniejszem uwzględnieniem elementu biograficznego i powieściowego.

Geografia. 2 godz. tyg. Szczegółowa geografia fizyczna i polityczna Azyi i Afryki. Poziomy i pionowy układ Europy, szczegółowa geografia Europy południowej i W. Brytanii. Ćwiczenia w rysowaniu map.

Matematyka. 3 godz. tyg. Z artymetyki: Powtórzenie i uzupełnienie nauki o najw. wsp. dzielniku i najmn. wsp. wielokrotności. Systematyczna nauka o ułamkach zwyczajnych. Zamiana ułamków zwyczajnych na dziesiętne i odwrotnie. Stosunki i proporcye. Reguła trzech prosta w zastósowaniu do proporcyi i rachunku wnioskowania. Rachunek procentu pojedyńczego. Z geometryi: Osi symetryi prostych i kątów. Przystawanie trójkątów; zastósowanie tegoż; najważniejsze własności koła, czworoboku i wieloboku. Ćwiczenia i zadania jak w kl. I.

Historya naturalna. 2 godz. tyg. Przez pierwsze 6 miesięcy: Ptaki, gady, płazy, ryby, skorupiaki i robaki, mięczaki, szkarłupnie, jamochłony i pierwoszczaki. Od marca: Świat roślinny.

Klasa III.

Religia. 2 godz. tyg. Dzieje Nowego Zakonu.

Język łaciński. 6 godz. tyg. Z gramatyki (3 godz. tyg.): Powtórzenie materyału z klasy II; składnia zgody i rządu, przyimki z odpowiednimi przykładami. Czytanie i tłómaczenie (3 godz. tyg.) z Korneliusza Neposa wybranych żywotów t. j. wszystkich oprócz Alcybiadesa w wydaniu Kłaka. Co 14 dni zadanie szkolne, domowe co 3 tygodnie.

Język grecki. 5 godz. tyg. Odmiana prawidłowa imion i czasowników aż do słów na — μι z odpowiedniemi ćwiczeniami ustnemi i piśmiennemi. Od połowy I. półr. i w II. półr. co 14 dni zadanie domowe i szkolne naprzemian.

Język polski. 3 godz. tyg. Systematyczna nauka deklinacyi z ważniejszymi wyjątkami; systematyczna nauka składni rządu, powtórzenie części mowy i zasad ortografii i interpunkcyi. Czytanie wypisów, deklamacya. Co 14 dni zadanie domowe lub szkolne naprzemian.

Język niemiecki. 4 godz. tyg. Swobodniejsza reprodukcya ustępów z wypisów Petelenza-Germana na kl. III. Uwzględnianie synonimów. Uczenie się na pamięć. Z gramatyki nauka o formach i składni rządu. Co 14 dni zadanie domowe lub szkolne naprzemian.

Historya i geografia. 3 godz. tyg. (1 godz. historyi i 1 godz. geografii naprzemian). Z historyi: Dzieje średniowieczne sposobem biograficznym z szczególniejszem uwzględnieniem historyi austryackiej. Z geografii: Powtórzenie i uzupełnienie geografii matematycznej. Szczegółowa geografia fizyczna i polityczna Europy środkowej, północnej i wschodniej (z wyjątkiem monarchii austr.-węg.), Ameryki i Australii. Ćwiczenia w rysowaniu map. Z dziejów kraju rodzinnego (1 godz. tygod.): Rys geografii Polski. Dzieje Polski od najdawniejszych czasów do śmierci Kazimierza Jagiellończyka.

Matematyka. 3 godz. tyg. Z arytmetyki: Cztery główne działania na liczbach ogólnych, całkowitych i ułamkowych. W związku z nauką geometryi: Podnoszenie do potęgi drugiej i wyciąganie 2-go pierwiastka. Liczby niezupełne. Z geometryi: Porównanie, przemiana i podział figur. Pomiar powierzchni. Twierdzenie Pitagorasa. Najważniejsze rzeczy z podobieństwa utworów geometrycznych. Ćwiczenia i zadania jak w kl. I.

Historya naturalna. 2 godz. tyg. I. półr.: Fizyka: Pojęcia wstępne, ciepło i chemia. II. półr.: Mineralogia.

Klasa IV.

Religia. 2 godz. tyg. Nauka o ceremoniach i obrzędach Kościoła katolickiego.

Język łaciński. 6 godz. tyg. Z gramatyki (naprzemian 2 i 3 godz. tyg.): Nauka o trybach i czasach, zdaniach; imperativus, infinitivus, nom, i accus. c. infin., oratio obliqua, participia, supinum, gerundium, spójniki — w połączeniu z odpowiedniemi ćwiczeniami ustnemi i piśmiennemi. Prozodya i metryka z czytaniem Owidyusza. Czytanie i tłómaczenie Caes. Comm. de Bello Gall. I. 1—29; II.; IV.; Ovid. Metam.: Cztery wieki, Zgromadzenie bogów. Co dwa tygodnie zadanie.

Język grecki. 4 godz. tyg. Słowa na — μι, niewzorowe. Składnia. Tłómaczenie z greckiego na polski język i odwrotnie. Zadania: 1 domowe i 1 szkolne na miesiąc podług ćwiczeń Winkowskiego-Taborskiego.

Język polski. 3 godz. tyg. Systematyczna nauka konjugacyi i składni w obrębie czasownika; systematyczna nauka o zdaniach złożonych i okresach. Nauka o wierszowaniu. Powtórzenie całej gramatyki w ogólnym zarysie. Czytanie wypisów. Deklamacya. Zadania jak w kl. III.

Język niemiecki. 4 godz. tyg. Jak w kl. III. z wypisów Petelenza-Germana na klasę IV. Z gramatyki nauka o zdaniu i uzupełnienie składni rządu. Zadania jak w kl. III.

Historya i geografia. 4 godz. tyg. 2 godz.: Historya nowożytna z szczególniejszem względnieniem dziejów Austryi; 2 godź.: Szczegółowa geografia monarchii austro-węg. pod względem fizycznym i politycznym. Ćwiczenia w rysowaniu map. Z dziejów kraju rodzinnego (1 godz. tyg'): Dzieje Polski od r· 1492 do ostatnich czasów·

Matematyka. 3 godz· tyg· Z arytmetyki: Równania 1-go stopnia o jednej i kilku niewiadomych i także równania 1-go. 2-go i 3-go stopnia niezupełne, które zachodzą w nauce geometryi w tejże klasie. Podnoszenie do sześcianu i wyciąganie 3-go pierwiastka; reguła trzech złożona, reguła łańcuchowa, reguła podziału, rachunek procentu składanego. Z geometryi: Wzajemne położenie linii prostych i płaszczyzn, kąty bryłowe, główne rodzaje brył. Najprostsze przypadki obliczania i powierzchni i objętości brył. Graniastosłup, ostrosłup, walec, stożek, kula. Ćwiczenia i zadania jak w kl. I.

Fizyka. 3 godz. tyg. Magnetyzm, elektryczność, mechanika, najważniejsze wiadomości z kosmografii. Akustyka. Optyka.

Klasa V.

Religia. 2 godz. tyg. Dogmatyka ogólna.

Język łaciński. 6 godz. tyg. Lektura (5 godz. tyg.) Livius I. XXI; Ovidius (Metam.): Phaëton, Philaemon et Baucis, Niobe, Orpheus et Euridice; (Fasti) De interitu Fabiorum, (Tristia) De vita sua. Ćwiczenia gramatyczno-stylistyczne w związku z lekturą 1 godz. tyg. Co miesiąc zadanie szkolne.

Język grecki. 5 godz. tyg. Lektura (4 godz. tyg.): Xenoph. Anab. (wyd. Fiderera) ustępy: 1. 2. 6. 7. 13. 16. Cyrop. 1. 9.; Homeri Il. I. III. Ćwiczenia gramatyczne w związku z lekturą. Zadań szkolnych 4 w półroczu.

Język polski. 3 godz. tyg. Czytanie i rozbiór celniejszych utworów z rozmaitych rodzajów poezyi i prozy według podręcznika Próchnickiego. W całości czytano Pana Tadeusza. Zadań 7 w półroczu.

Język niemiecki. 4 godz. tygodn. Czytanie z wypisów Petelenza i Wernera z odpowiedniem objaśnieniem gramatycznem, stylistycznem i estetycznem. Ćwiczenia w opowiadaniu i uczeniu się na pamięć celniejszych ustępów. W półroczu 7 zadań: 4 domowe i 3 szkolne.

Historya i geografia. 3 godz. tyg. Dzieje starożytne, osobliwie Greków i Rzymian, do Grakchów przy ciągłem uwzględnianiu geografii.

Matematyka. 4 godz. tyg. Arytmetyka (2 godz. tyg.): Cztery główne działania liczbami algebraicznemi. Ułamki. Własności liczb. Proporcye i ich zostosowanie. Równania 1-go stopnia o jednej i kilku niewiadomych. Geometrya (2 godz. tyg.) Planimetrya. Ćwiczenia domowe ciągłe i 3 zadania na półrocze.

Historya naturalna. 2 godz. tyg. I. półr. Mineralogia; II. półr.: Botanika.

Klasa VI.

Religia. 2 godz. tyg. Dogmatyka szczegółowa.

Język łaciński. 6 godz. tyg. Lektura (5 godz. tyg.): Sallust. Bell. Jug.; Cicer. In Catil I.; Vergil. Ecl. I. Georg. Laudes Italiae. Laudes vitae rusticae. Aen. II. Ćwiczenia i zadania jak w kl. V.

Język grecki. 5 godz tyg. Lektura (4 godz.) Hom. Il. V. VI. XVI XVIII. Xenoph. Mem. Obr. Sokr. cz. I i II. Herodoti VIII (z wyd. Terlikowskiego). Zadania i gramatyka jak w kl. V.

Język polski. 3 godz. tyg. Czytanie celniejszych utworów z autorów polskich XVI. XVII. i XVIII. wieku, z uwagami historyczno-

literackiemi, gramatycznemi i estetycznemi na podstawie wypisów Tarnowskiego-Wójcika, t. I. Lektura według instrukcyi. Zadania jak w kl. V.

Język niemiecki. 4 godz. tyg. Rzecz o rodzajach poezyi i prozy przygodnie na podstawie wypisów Petelenza i Wernera. Zadania jak w kl. V. Czytano w wydaniu Freytaga: Zriny, Hermann und Dorothea.

Historya i geografia. 4 godz. tyg. Historya rzymska od Grakchów, dzieje średniowieczne i nowożytne do 30-letniej wojny. Z dziejów kraju rodzinnego (1 godz. tyg. w II. półr.): Geografia polski; Dzieje Polski do Kazimierza W.

Matematyka. 3. godz. tyg. Z arytmetyki: Ułamki ciągłe, potęgi, pierwiastki i logarytmy; równania 2-go stopnia. Z geometryi: w I. półr. stereometrya; w II. półr. trygonometrya. Ćwiczenia i zadania jak w kl. V.

Historya naturalna. 2 godz. tyg. Zoologia w połączeniu z zasadami anatomii i fizyologii ludzkiej.

Klasa VII.

Religia. 2 godz. tyg. Etyka chrześcijańsko-katolicka.

Język łaciński. 5 godz. tyg. Lektura (4 godz.) Cic. Pro Milone, Laelius; Vergil. Aen. VI. IX. Zadania i gramatyka jak w kl. V.

Język grecki. 4 godz. tyg. Lektura (3 godz.) Demosth. Ol II. Phil. I. III.; Hom. Od. I. 1—75. V. VI. VII. IX. Zadania i gramatyka jak w kl. V.

Język polski. 3. godz. tyg. Czytanie i rozbiór celniejszych utworów z początku XIX. wieku do Słowackiego włącznie. Lektura według instrukcyi. Zadanie co miesąc: 3 domowe, 2 szkolne.

Język niemiecki. 4 godz. tyg. Hist. lit. niem. na podstawie wypisów Petelenza i Wernera do r. 1794. Lektura: Jungfrau von Orleans, Maria Stuart, Egmont, Wilhelm Tell. W półroczu 5 zadań, 3 szkolne 2 domowe.

Historya i geografia. 3 godz. tyg. Historya nowożytna od wojny 30-letniej. Z dziejów kraju rodz. (1 godz. tyg.) Dzieje Jagiellonów do Zygmunta III.

Matematyka. 3 godz. tyg. Z arytmetyki: Równania kwadratowe i wykładnicze o jednej i kilku niewiadomych, równania nieoznaczone; szeregi; rachunek procentu składanego; nauka kombinacyi; dwumian Newtona. Z geometryi: Trygonometrya wraz z zastosowaniem; geometrya analityczna w płaszczyźnie. Ćwiczenia i zadania jak w kl. V.

Fizyka. 3 godz. tyg. Mechanika. Ciepło. Chemia.

Logika. 2 godz. tyg.

Klasa VIII.

Religia. 2 godz. tyg. Historya kościelna.

Język łaciński. 5 godz. tyg. Horat. Carm. I. 1. 2. 3. 10. 14. 20. 22. 34. 35.; II. 1. 7. 10. 13. 14. 17.; III. 1. 2. 3. 8. 23. 30.; IV. 7. 12. 15.; Epod. 1. 2. 7. 13.; Sat. I. 1. Epist. I. 1.: Taciti Annales I. 1—30; IV. 1—9, 37—42; XV. 38—45. Zadania jak w kl. V.

Język grecki. 5 godz. tyg. Platona Apologia, Kryton, Fedona ostatnie rozdziały; Sofoklesa Król Edyp. Zadania i gramatyka jak w kl. V.

Język polski. 3 godz. tyg. Czytanie celniejszych atworów z ostatniego okresu lit. pol. w połączeniu z estetycznemi i historyczno-literackiemi uwagami. Lektura według instrukcyi. Zadań w I. pół. 2 szkolne 3 domowe, w II. półr. 3 szkolne.

Język niemiecki. 4 godz. tyg. Na podstawie wypisów Petelenza-Wernera Goethe i Schiller od r. 1794 i hist. lit. niem. XIX w. Lektura: Iphigenie auf Tauris. Die Ahnfrau, Kaufmann v. Venedig, Götz v. Berlichingen, Zadań w I. półr. 2 szkolne 3 domowe, w II. półr. 3 szkolne.

Historya i geografia. 3 godz. tyg. I. półr.: Szczegółowa historya monarchii austro-węg.; II. półr. 2 godz. tyg. Szczegółowy opis monarchii austro-węg. 1 godz. tyg. powtarzanie historyi starożytnej. Z dziejów kraju rodzinnego: (1 godz. tyg. w I. półr.): Od Zygmunta III. do ostatnich czasów.

Matematyka. 2 godz. tyg. Powtórzenie nauki matematycznej; ćwiczenia w rozwiązywaniu zagadnień algebraicznych i geometrycznych. Zadania jak w kl. V.

Fizyka. 3 godz. tyg. Magnetyzm Elektryczność. Ruch falowy. Akustyka. Optyka. Kosmografia.

Psychologia. 2 godz. tyg. Psychologia empiryczna.

B) Przedmioty nadobowiązkowe.

Język ruski. Udzielano tego przedmiotu jako względnie obowiązkowego w kl. V—VIII. w 3 godz. tyg. na podstawie planu przez c. k. Radę szkolną krajową przepisanego, nadto uczęszczało 28 uczniów kl. IV. na kurs przygotowawczy w 2 godz. tyg.

Historya kraju rodzinnego. Plan podano przy nauce historyi powszechnej w klasach III. IV. VI. VII. VIII.

Język francuski. w 3 oddziałach w 6 godzinach tygodniowo według zatwierdzonego planu.

Rysunków wolnoręcznych udzielano w 2 oddziałach w 4 godzinach tygodniowo według zatwierdzonego planu.

Kaligrafii udzielano uczniom kl. I i II. w 2 oddziałach po 1 godz. tyg. Ćwiczenia w piśmie zwyczajnem podług wzorów Greinera, Peszkowskiego i Piórkiewicza.

Gimnastyka w 2 oddziałach w 6 godzinach tygodniowo. Musztra; ćwiczenia w kolumnach na miejscu lub postępowo wolne i z przyborami; ćwiczenia przyrządowe.

Śpiew. 2 oddziały w 4 godz. tyg. W pierwszym oddziale uczono teoryi, w drugim ćwiczono w śpiewie chóralnym.

III. Tematy do wypracowań pisemnych.

(Tematy oznaczone gwiazdką opracowywali uczniowie w szkole).

---

a) z języka polskiego.

Klasa V a.

1. Wspomnienia z wakacyi (w formie listu). 2. Pożegnanie Hektora z Andromachą (na podstawie lekt. szk.)* 3. Znaczenie Fenicyan w świecie starożytnym. 4. Wieczerza w zamku Horeszków (na podst. I. ks. »P. T.«)* 5. Czyny Wołodyjowskiego w potrzebie żwanieckiej (na podst. lekt. szk.). 6. Wpływ mowy ojczystej na duszę wygnańca (na podst. nowelli Sienkiewicza: »Latarnik«).* 7. Wspólność narodowa Greków (na podst. hist. powsz.). 8. Agitacya Robaka w karczmie Horeszkowskiej.* 9. Ogród miejski w porze zimowej (opis). 10. Znaczenie baśni ludowej (na podst. gawędy Mickiewicza: »Popas w Upicie).* 11. Podanie o Faetoncie. 12. Pośrednictwo Ateny i Nestora w sporze Achillesa z Agamemnonem.* 13. Wychowanie młodzieży u Persów (podług Cyropedyi). 14. Astronomia Wojskiego (podług »P. T.«).

Klasa V b.

1. Przygoda Odysseusa z Cyklopem.* 2. Moje miejsce rodzinne. 3. Śmierć stolnika Horeszki.* 4. Jesień (opis). 5. Śmierć i pogrzeb Grażyny.* 6. Walka Horacyuszów z Kuryacyuszami. 7. Losy tułacza.* 8. Łowy na niedźwiedzia (na podst. »P. T.«)* 9. Zgoda buduje, niezgoda rujnuje. 10. Puszcza białowiezka.* 11. Charakterystyka Hannibala (podług Liwiusza). 12. Wychowanie młodzieży u Persów (podług Cyropedyi).* 13. Wiosna na stepie (według lekt. szk.) 14. Wpływ wypraw Aleksandra Wielkiego na rozszerzenie kultury helleńskiej (na podstawie nauki hist. powsz.).*

Klasa VI a.

1. Ostatni z Horeszków. 2. Jak Rej pojmuje szczęście i jaki rodzaj życia zaleca?* 3. Dobra książka a przyjaciel (porównanie). 4. Jakich przymiotów wymaga Górnicki od dworzanina polskiego?*
5. »Cnota skarb wieczny, cnota klejnot drogi:
Tegoć nie wydrze nieprzyjaciel srogi,
Nie spali ogień, nie zabierze woda;
Nad wszystkiem inszem panuje przygoda« *(Kochanowski)*.
6. Jakie wady wytyka Kochanowski w dziełach swoich satyrycznych społeczeństwu polskiemu?* 7. Skutki niezgody domowej (na podst. III. kazania sejmowego Skargi). 8. Śmierć bohatera (na podst. M. S. Szarzyńskiego pieśni »o Fridruszu«).* 9. Pogląd na literaturę polityczną polską I. okresu. 10. Podać tok myśli w »Lamencie« Starowolskiego.* 11. Państwo a okręt. 12. Stosunki literackie w Polsce za Stanisława Augusta. (Na podst. satyry Naruszewicza: »Chudy literat«.).* 13. Si rota defuerit, tu pede carpe viam (Ovidius). 14. Jakie są objawy w IV. okresie, świadczące o zbliżającem się odrodzeniu oświaty i literatury polskiej?*

Klasa VI b.

1. Żywot Jacka Soplicy na tle jego spowiedzi. 2. Jak Rej każe wychowywać młodego szlachcica?* 3. Dlaczego naukę cenimy więcej niż bogactwo? 4. Dlaczego Modrzewskiemu należy się chwała największego z naszych pisarzy politycznych?* 5. Wytłumaczyć myśl zawartą w przysłowiu: »Sequitur superbos ultor a tergo deus«. 6. Jakich rad i przestróg udziela Chiron swemu uczniowi Achillesowi na dalszą drogę życia (Satyr Kochanowskiego).* 7. Jak przyszedł Jugurta do do władzy i jak jej użył? (Na podst. lekt. łać.). 8. Uroczystość złożenia hołdu Zygmuntowi Augustowi przez Albrechta pruskiego (na podst. »Proporca«).* 9. Pogląd na poezyę polską I. okresu. 10. Zdać sprawę z sielanki Szymonowicza: »Kołacze«.* 11. Skarga i Starowolski jako pisarze polityczni. (Zestawienie.). 12. Dlaczego charakter narodu polskiego lepiej się odzwierciedla w literaturze XVII. w. niż w literature okresu złotego?* 13. Non scholae, sed vitae discimus. 14. Jak pojmował Naruszewicz zadanie historyka? (Na podst. »Memoryału«).

Klasa VII a.

1. Przedstawić działalność Niemcewicza jako obywatela i pisarza.* 2. Uzasadnić myśl zawartą w zdaniu A. M. Fredry: »Cudze rzeczy wiedzieć ciekawa jest, a swoje potrzebna«. 3. Powody walki klasyków z romantykami.* 4. Farys i Oda do młodości pod wzglę-

dem zasadniczej idei. (Zestawienie). 5. Rozwinąć myśl zawartą w słowach Wajdeloty: »Płomień rozgryzie malowane dzieje, Skarby mieczowi spustoszą złodzieje, Pieśń ujdzie cało....«* 6. Rozwinąć myśl zawartą w dwuwierszu Brodzińskiego: »Kto garstką ziemię nosi, góry się doczeka, Z kropli w kroplę z czasem uzbiera się rzeka«. 7. Uzasadnić zdanie Klaczki: »Ze wszystkich poematów pisanych w historycznych czasach.... ani jeden tak się nie zbliża do Homera jak Pan Tadeusz Mickiewicza. 8. Jaki nastrój wywołuje u nas poemat Malczewskiego Marya i dlaczego?* 9. Dlaczego Zemstę Fredry uważamy za arcydzieło polskiej komedyi?* 10. Wyjaśnić i uzasadnić zdanie A. M. Fredry: »Większa niewola, gdzie się wszystko wszystkim godzi, niżeli gdzie nic nikomu«.

Klasa VII b.

1. Jakie czynniki wpłynęły na rozwój literatury polskiej w okresie VI.?* 2. Uzasadnić zdanie J. Kochanowskiego: »Sława z dowcipu (rozumu) sama wiecznie stoi, Ta gwałtów nie zna, ta lat się nie boi«. 3. Stanowisko i znaczenie Brodzińskiego w literaturze polskiej.* 4. »Dziady« jako wyraz romantycznego kierunku w poezyi polskiej. 5. Wykazać związek powieści Wajdeloty z balladą Alpuharą.* 6. Rozwinąć i uzasadnić zdanie: »Przyzwyczajenie staje się drugą naturą«. 7. O ile w Panu Tadeuszu odzwierciedla się charakter religijny narodu polskiego? 8. Charakterystyczne znamiona poezyi polsko-ukraińskiej.* 9. Charakter Gustawa w komedyi Fredry »Śluby panieńskie«.* 10. Wytłumaczyć znaczenie dewizy: »Viribus unitis«.

Klasa VIII.

1. Rozwinąć myśl zawartą w słowach Mickiewicza: »Ze słabością łamać uczmy się za młodu!« 2. Świat chrześcijański w Irydyonie.* 3. »Początek w każdej rzeczy trudny« — mówi Ign. Krasicki; Goethe przeciwnie: »Aller Anfang ist leicht und die letzten Stufen werden am schwersten und seltesten erstiegen«. (Wyjaśnić i przykładami uzasadnić te pozornie sprzeczne zdania). 4. Główne znamiona literatury polskiej od r. 1831 do r. 1848.* 5. Uzasdnić podział historyi na średniowieczną i nowożytną. 6. Wytłumaczyć myśl zawartą w zdaniu Cycerona: »Legum servi sumus, ut liberi esse possimus«. 7. Zadania i obowiązki historyka. (Na podst. przedmowy Kalinki do dzieła: Z ostatnich lat panowania Stanisława Augusta).* 8. Szkło na usługach nauki.

b) Z języka ruskiego.

Klasa V.

1. Осїнь. 2. Житє родинне у Феаків.* 3. Пожиток дерева. 4. Зміст „Москалевої криницї і характеристика Варнака.* 5. На-

слідки воєн перских. 6. В якім напрямі впливало християньство на київских Полян в добі домонґольскій? 7. Причини пельопонеської війни.* 8. Великодні сьвята в родиннім місци. 9. Весна і весняні занятя хлібороба.* 10. Краса степів (після лєктури).

Klasa VI.

1. Ощадний а скупий. 2. Море а пустиня.* 3. Камінь в службі чоловіка. 4. Житє полонених в татарскій і турецкій неволі.* 5. Заслуги Августа для римскої держави. 6. Длячого з виступленєм Котляревского розпочинає ся нова доба в літературі україньско-рускій? 7. Яких людий представляє Котляревский в своїй „Наталці Полтавці“?* 8. Значінє і наслідки хрестоносних походів. 9. Чим ріжнить ся нарід україньско-руский від велико-руского?* 10. Значінє Шашкевича в рускій літературі.

Klasa VII.

О скілько може також ученик причинити ся до слави того заведеня, в котрім учить ся? 2. Бруховецкий і Сомко.* 3. Вартість часу. 4. Наслідки реформациї.* 5. „Перебендя“ Шевченка і „Імпровізация“ Міцкевича. (Порівнанє). 6. Чому любимо вітчину? 7. Характер Гамлєта.* 8. Борис Гало. 9. Опис підземного сьвіта.* (На основі лєктури Верґіля). 10. Причини француской революциї.

Klasa VIII.

1. Рільництво підставою култури* 2. Per aspera ad astra. 3. Знанє — то сила.* 4. Причини зросту Габсбурґів в XVI. в. 5. Внутрішні відносини в Австриї в р. 1815—1848.* 6. Як боронив ся Сократ перед судом, що не вірить в богів і псує молодіж? 7. Початок і розвій драми на Руси.* 8. Вплив зелізниць на людскі відносини.*

c) Z języka niemieckiego.

Klasa V a.

1. Der dankbare Löwe. (Nach der Schullectüre). 2. Der misslungene Betrug. (Nach der Schullectüre).* 3. Die Wege der Tugend. (Nach der Lectüre). 4. Die Freuden der Weihnachtsferien.* 5. Der Zauberlehrling. Ideengang im Gedichte Goethe's. 6. Cyrus des Jüngeren Schicksale bis zur Schlacht bei Cunaxa.* 7. Das alte Athen und seine Umgebung. (Nach der Schullectüre).* 8. Die treue Freundschaft ist der grösste Schatz. (Inhaltsangabe der Schiller'schen Bal-

lade: »Bürgschaft«). 9. Die Mutterliebe. (Inhaltsangabe des Gedichtes: »Mutter und ihr Kind« von Fr. Hebbel). 10. Die Macht des Gebetes. (Nach Mickiewicz' »Des Vaters Rückkehr«). 11. Lycurgus als Gesetzgeber. (Nach der Schullectüre).* 12. Nutzen und Schaden des Regens. 13. Eine Hasenjagd zu Wasser. (Nach der Schullectüre).* 14. Inhalt und Grundgedanke der Schiller'schen Ballade »Die Kraniche des Ibycus«.

Klasa V b.

1. Die Person und die Machtbefugnisse des Königs von Aegypten. (Nach der Lectüre).* 2. Was erleichtert uns die Mühen des Lernens. (Nach gegebener Disposition). 3. Wie gelangten die Phönicier zur Beherrschung der See und des Handels im Alterthume? (Nach der Lectüre).* 4. Vorbereitungen des Cyrus zum Feldzuge gegen seinen Bruder Artaxerxes. (Nach Xenophons Anabasis). 5. Die hervorragendsten Bauwerke Athens. (Nach der Lectüre).* 6. Der Mensch, ein schwaches Wesen. (Nach Goethe's »Der Zauberlehrling). 7. Lykurgs Bedeutung für Sparta. (Nach der Lectüre).* 8. Mit welchen Schwierigkeiten hatte Möros zu kämpfen auf seiner Heimkehr nach Syrakus? 9. Des Vogels Rath. Gedankengang.* 10. Die Erstürmung Sagunts durch Hannibal. (Nach Livius XXI). 11. Die Jugendjahre des Romulus und Remus.* 12. Was dich stets besser macht, Das lern' und thu' vor allem. (Nach gegebener Disposition). 13. Die Macht des bösen Gewissens. (Nach Schiller's »Die Kraniche des Ibycus«).* 14. Der Grundriss des altrömischen Hauses (in Anlehnung an die Schullectüre).

Klasa VI a.

1. Die Gastfreundschaft des Menelaos. 2. Kudrun's Jugend und Brautjahre.* 3. Undank ist der Welt Lohn (freies Thema) mit Beispielen aus der Geschichte zu begründen. 4. Hermanns Brautfahrt.* 5. Der Untergang des weström. Reiches.* 6. Achilles' Schmerz um Patroklus.* 7. Der Böse straft sich selbst. (Eine Episode aus Goethe's »Reineke Fuchs«). 8. Das Wasser als Freund und Feind des Menschen. 9. Die feindlichen Nachbarn. Eine Charakteristik. 10. Der Spaziergang durch eine Frühlingslandschaft. 11. Der todte Soldat. Erzählung nach Seidl's Ballade.* 12. Inhalt und Grundgedanke der Schiller'schen Ballade »Der Taucher«. 13. Die Hunnenschlacht. (Nach der Schullectüre).* 14. Hochmuth kommt vor dem Falle. (Nach Uhlands Ballade »Das Glück von Edenhall«).

Klasa VI b.

1. »Von der Stirne heiss Rinnen muss der Schweiss, Soll das Werk den Meister loben, Doch der Segen kommt von oben«. Schil-

lers »Lied von der Glocke«· (Nach gegebener Disposition). 2· Abenteuer des Menelaos mit Proteus auf der Insel Pharos·* 3· »Greif an die Schwierigkeit, So wirst du sie besiegen«· (Nach gegebener Disposition)· 4· Ortwins und Herwigs Fahrt auf Kundschaft·* 5. Karl der Grosse als Gesetzgeber· 6· Grimbarts Vertheidigungsrede in Goethes Reineke Fuchs·* 7· Der Wald, ein Freund und Wohlthäter des Menschen· 8· Wie rettet Reineke sein Leben ?* 9· Der Zug der Vertriebenen, wie ihn der Apotheker als Augenzeuge schildert· 10. Des Hunnenfürsten Zweikampf mit dem unbekannten Ritter· 11. Das Gespräch zwischen Mutter und Sohn unter dem Birnbaum· 12· Der fromme Sinn Rudolfs von Habsburg·* 13. »Früchte bringt das Leben dem Mann, doch hangen sie selten Roth und lustig am Zweig, wie uns ein Apfel begrüsst«· (Nach gegebener Disposition)· 14· Hochmuth kommt vor dem Falle· (Nach Uhland'schen Ballade: »Das Glück von Edenhall«)·*

Klasa VII a.

1. Siegfried's Tod. (Nach der Schullectüre). 2. Mittelhochdeutsches Volks- und Kunstepos, ihr Wesen und Unterschied.* 3. Mortimer's Lebensgeschichte. (Nach der Schullectüre von Schiller's »Maria Stuart«). 4. Einfluss von Karl V. Politik auf seine Stellung zur Reformation. 5. Gottsched und seine Zeit. (Nach dem Schulunterricht).* 6. Politische und Culturzustände des deutschen Reiches während des 30-jährigen Krieges. 7. Dulce et decorum est pro patria mori. (Nach Lessings »Filotas«). 8. Erlkönigs Tochter. Inhaltsangabe eines Gedichts aus Herder's »Stimmen der Völker in Liedern«.* 9. Melchthals Unglück. Eine Episode aus Schillers »Wilhelm Tell«. 10. Eine glückliche Familie. Nach Vossens Idylle »Der 70-te Geburtstag«.

Klasa VII b.

1. Siegfrieds Tod. (Nach der Schullectüre). 2. Mittelhochdeutsches Volks- und Kunstepos, ihr Wesen und Unterschied.* 3. Mortimers Lebensgeschichte. (Nach der Schullectüre von Schillers »Maria Stuart«). 4. Einfluss von Karl V. Politik auf seine Stellung zur Reformation. 5. Disposition der zweiten olyntischen Rede von Demosthenes.* 6. Der Mensch im Kampfe mit der Natur. 7. Dulce et decorum est pro patria mori. (Nach Lessings »Filotas«). 8. Erlkönigs Tochter. Inhaltsangabe eines Gedichts aus Herders »Stimmen der Völker in Liedern«.* 9. Die Versammlung der schweizerischen Patrioten auf dem Rütli. Eine Episode aus Schillers »Wilhelm Tell«.* 10. Odysseus' Fahrt nach der Phäakeninsel.

Klasa VIII.

1. Die Bestimmung der Dichtkunst. Darlegung der Idee nach Goethes Gedicht: »Hans Sachsens poetische Sendung«. 2. Bestrafte Gotteslästerung. (Nach Bürgers »Lenore«).* 3. Der Seelenzustand der Heldin im I. Acte des Dramas »Iphigenie auf Tauris« von Goethe. 4. Der Gang der menschlichen Cultur nach Schillers Gedichte »Der Spaziergang«. 5. Die treue Liebe dauert bis in den Tod. Inhaltsangabe der Goethe'schen Ballade »Der Ritter Toggenburg«.* 6. Die Electricität im Dienste der Menschheit. 7. Die Feuerbrunst. Ein Bild aus Schillers »Das Lied von der Glocke«.* 8. Die Familienscene im Hause Götzens von Berlichingen. (Nach dem I. Acte in Goethes »Götz von Berlichingen«).*

IV. Zadania maturyczne.

1. *Zadanie łacińsko-polskie:* a) Cicer. De off. II. 1. 2--4., b) Taciti Annal. III. 30. 31 (do słów: »....gladiatorum loco non decessisset«). c) Sallust. Hist.: Epist. Pompei ad senatum.

2. *Zadanie polsko-łacińskie:* a) Z Wyp. pol. na II. kl. str. 173. »Pierwsza bitwa Pyrrusa z Rzymianami« od słów »Mieszkańcy Tarentu....« do »....mnogimi zasypany pociskami«; b) Trzaskowskiego Ćwicz. cz. I. str. 83. »Upadek wolności greckiej« od słów: »Bardzo dobrze mówi....« do: »....jakoby byli mścicielami świętokradztwa«; c) Próchnickiego Ćwicz. łać. cz. II. str. 38. »Marek Agrypa« od słów: »Marek Wipsani Aprypa....« do: »....szalę zwycięstwa przechylił Agrypa«.

3. *Zadanie grecko-polskie:* a) Demost. Cor. §§. 169—172 (do słów: „ἃ νῦν τὸν νοῦν προσχόντες ἀκούσατε"); b) Demosth. Lept. §§. 71--73 wł.; c) Plat. Prot. 322 A—D wł.

4. *Zadanie polskie:* »Rozwinąć słowa Krasińskiego wypowiedziane z powodu zgonu Mickiewicza: »On był dla ludzi mego pokolenia i miodem i mlekiem i żółcią i krwią duchową; my wszyscy z niego«.

5. *Zadanie ruskie:* Порівнати літературну діяльність Ів. Котляревского на Україні з такогож діяльностию Маркіяна Шашкевича в Галичині.

6. *Zadanie niemieckie:* a) c) »Das Verkehrswesen im 19. Jh. und seine Bedeutung für Cultur und Civilisation«; b) »Die Folgen des 30-järigen Krieges für culturelle und literarische Zustände Deutschlands«.

7. *Zadanie matematyczne:*

a) 1) Rozwiązać równanie: $$x^2+y^2=337$$ $$\sqrt{1+\frac{y}{x}}=\sqrt{\frac{30}{x}-\frac{1}{\sqrt{x}}\sqrt{1+\frac{y}{x}}}.$$

2) W punktach $A(x_1=3,\ y_1)$ i $B(x_2=-2,\ y_2)$ elipsy $\frac{x^2}{16}+\frac{y^2}{25}=1$ poprowadzono styczne; znaleść kąt, jaki zawierają te styczne, tudzież powierzchnię trójkąta, utworzonego przez punkty A, B i środek elipsy; 3) Ktoś ma pobierać pewną rentę z dołu przez 15 lat (na $3^1/_2{}^0/_0$). Gdyby tę rentę przedłużono jeszcze na przeciąg 6 lat, to przez to wzrosłaby cała pobrana kwota o 13166·66 K.; ile wynosi ta renta?

b) 1) Rozwiązać równanie: $$4\left(\frac{1}{x}\right)^{\frac{2}{y}}=11\left(\frac{1}{x}\right)^{\frac{1}{y}}-6$$ $$y=2-\log x$$ 2) Znaleść objętość stożka ściętego, którego podstawa jest kołem o równaniu: $x^2+y^2-12x-6y-55=0$, jeżeli pobocznica wynosi 240 m^2, a kąt nachylenia krawędzi bocznej do podstawy wynosi $60^0\ 12^1\ 35$; 3) W jakich ratach należy umorzyć pożyczkę 20000 K., jeżeli stopa procentowa wynosi $7^0/_0$, a raty mają być półroczne i jeżeli pożyczka ma być spłacona w 10 latach?

c) 1) Wyraźnie $\frac{\sqrt{x+1}+\sqrt{x-1}}{\sqrt{x+1}-\sqrt{x-1}}$ sprowadzić do wymierności, a następnie rozwinąć według wzoru Newtona. 2) Znaleść powierzchnię strefy zimnej, umiarkowanej i gorącej (każdej z osobna), wiedząc, że strefa umiarkowana rozciąga się od $23^0\ 28^1$ do $66^0\ 32^1$ północnej szerokości geograficznej (promień kuli ziemskiej wynosi 858 mil. 3) Z dwóch armat, ustawionych na przeciwległych wzgórzach, wystrzelono kolejno wśród pogodnej nocy. Jaki był odstęp obu wzgórz i jaka była prędkość wiatru, jeżeli huk armaty pierwszej usłyszano na drugiem wzgórzu po 10 sekundach, a huk armaty drugiej usłyszano na pierwszem wzgórzu po 12 sekundach? (Prędkość głosu $=330\frac{m.}{sek.}$).

V. Fundusz na wsparcie biednych uczniów.

DOCHÓD:

Pozostało z r. 1901 - - - -	139	K.	94 h.
Złożono do puszek przy wpisach i na egzortach -	181	„	50 „
Zasiłek Tarnopolskiej Kasy Oszczędności -	150	„	— „
Od W. P. Prof. Króżla - - -	6	„	— „
Od W. Pani Zawadzkiej - - -	41	„	— „
Od W. P. Ujejskiego - - - -	10	„	— „
Od W. P. Bilewicza z Podwołoczysk - -	20	„	— „
Razem -	548	„	44 „

Procentu od kapitału żelaznego w tym roku nie podjęto.

ROZCHÓD:

Na mundurki dla biednych uczniów - -	190 K.	— h.
Na książki i oprawę - - - -	117 „	— „
Na zapomogi - - - -	115 „	— „
Razem -	422 „	— „

ZESTAWIENIE:

Dochód - - - - - -	548 K.	44 h.
Rozchód - - - - - -	422 „	— „
Pozostało na rok 1902/3 - -	126 K.	44 h.

Żelazny kapitał złożony w Tarnopolskiej Kasie Oszczędności wynosi 1000 K.

Pomoc koleżeńska.

Od r. s. 1900 założył prof. A. Gawalewicz zbiór książek szkolnych, w części drogą kupna, w części przeważnej z darów uczniów, którzy składają książki im zbędne do księgozbioru, a otrzymują w zamian książki potrzebne do wyższej klasy. W r. s. 1902 wypożyczyli uczniowie niższego gimnazyum 1500 podręczników, uczniowie wyższego gimnazyum przeszło 1000, w bibliotece było nadto przeszło 500 książek niewypożyczonych, cały zatem księgozbiór liczył ponad 3000 książek do nauki.

VI. Ważniejsze rozporządzenia władz szkolnych.

Rozp. z dn. 24. czerwca 1901. l. 277 przyznał J. E. p. Minister w. i o. p. Kierownikowi gimnazyum Franciszka Józefa, Dr. Emilowi Kalitowskiemu dodatek za kierownictwo w kwocie 800 K. rocznie.

Rozp. z dn. 15. maja 1901. l. 10733 zezwolił J. E. p. Minister w. i o. wstawić do budżetu na r. 1902. na wewnętrzne urządzenie głównego zakładu za r. 1901. K. 324, a za r. 1902. K. 853, dla gimnazyum Franciszka Józefa za r. 1901. K. 1187, a za r. 1902. K. 1476.

Rozp. z dn. 10. czerwca 1901. l. 15161 udzielił J. E. p. Minister w. i o. subwencyę na wyposażenie orkiestry w kwocie 200 K.

Rozp. z dn. 6. lipca 1901. l. 15001 poleca c. k. Rada szk. kr. w myśl reskr. minist. z dn. 28. lutego 1901. l. 357 przedkładać prośby o przyznanie nowych i podwyższenie dotychczasowych potrzeb na rok następny najpóźniej do grudnia poprzedniego roku (w grudniu 1901. na r. 1903).

Rozp. z dn. 16. lipca 1901. l. 14726 zawiadomiła c. k. Rada szk. kr. Dyrekcyę, że Najprzewiel. Ordynaryat metrop. lwowski zamianował komisarzem do nadzorowania nauki religii gr.-katol. w obu zakładach ks. Włodzimierza Gromnickiego, dziekana i proboszcza obrz. gr.-katol. w Tarnopolu.

C. k. Rada szk. kr. wydała dn. 30. lipca 1901. l. 19001 okólnik w sprawie nauki języków starożytnych.

J. E. p. Minister w. i o. reskr. z dn. 15. kwietnia 1901. l. 2929 postanowił, że reparacye w pomieszkaniach dyrektorów i służby można przedsiębrać tylko po uzyskaniu pozwolenia Ministerstwa i że przekroczenia ryczałtu na koszta administracyi ma wyrównać przekraczający z własnych funduszów.

Rozp. z dn. 18. września 1901. l. 25958 i z dn. 27. stycznia 1902. l. 121 ustanowiła c. k. Rada szk. kr. porządek egzort dla uczniów gr.-kat. obydwu tutejszych zakładów.

Rozp. z dn. 27. września 1901. l. 27405 i 16. paźdź. 1901. l. 29316 uregulowała c. k. Rada szk. kr. naukę języka ruskiego w głównym zakładzie, mianowicie na razie w klasach wyższych w miarę przybywania klas wyższych w gimnazyum Franciszka Józefa (ruskiem) będzie się zwijać stopniowo naukę według planu B, a wprowadzać według planu A.

C. k. Rada szk. kr. rozp. z dn. 7. paźdź. l. 27370 powierzyła nadzór nad klasami umieszczonemi na t. zw. filii tutejszego zakładu c. k. profesorowi Franciszkowi Voglowi.

J. E. p. Minister w. i o. przyzwolił rozp. z dn. 24. września 1901. l. 17489 kredyt w kwocie 3106 K. na wewnętrzną rekonstrukcyę budynku gimnazyalnego. Za tę kwotę odnowi się gzemsy, wyprawę i odmaluje cały budynek.

J. E. p. Minister w. i o. rozp. z dn. 21. paźdź. 1901. l. 20074 polecił w sprawie uwalniania abituryentów gimnazyalnych od egzaminu dojrzałości z historyi powszechnej i fizyki, że średni wynik cenzur z ostatnich czterech półroczy ma dać pełną cenzurę »bardzo dobry«; każda cenzura »dobry« musi mieć pokrycie cenzurą »celujący«, żadna z czterech ostatnich cenzur nie może być niższą niż »dobry«, a ostatnia musi być przynajmniej »bardzo dobry«.

W myśl reskr. c. k. Minist. w. i o. z dn. 24. stycznia 1901. l. 2857 ex 1900 poleca c. k. Rada szk. kr. przedkładać wnioski o wypłacanie należytości przedsiębiorcom i dostawcom jak najrychlej po wykonaniu roboty.

Reskr. z dn. 3. września 1901. l. 52952 wyjaśnia c. k. Ministerstwo w. i o., że emeryci, którym rozp. min. z 23. lipca 1901. l. 1645 (Vbt XVI z r. 1901. str. 35,) przyznano prawo korzystania

ze zniżeń ceny biletów jazdy na kolejach państwowych. mogą ustnie prosić o wydanie książeczek legitymacyjnych uprawniających do jazdy kolejami za zniżoną ceną biletów, jeżeli jednak wnoszą pisemną prośbę, to prośba ma być ostemplowaną znaczkiem stemplowym na 1 Kor.

Rozp. z dn. 10. listopada 1901. l. 27577 postanowiła c. k. Rada szk. kr., że nauka śpiewu, gimnastyki i kaligrafii ma się odbywać w osobnych oddziałach dla gimnazyum Franciszka Józefa, natomiast naukę języka francuskiego i rysunków mają uczniowie tegóż gimnazyum pobierać razem z uczniami głównego zakładu; na podstawie jednak reskr. minist. z dn. 27. grudnia 1901. l. 33216 zaprowadziła c. k. Rada szk. kr. rozp. z dn. 12. lutego 1902. l. 3783 osobny kurs nauki śpiewu i rysunków dla uczniów tegoż zakładu.

Reskr. z dn. 13. listopada 1901. l. 22712 wyjaśnia c. k. Rada szk. kr. reskrypt minist. z dn. 19. maja 1901. l. 530 (Dziennik urzęd. c. k. Rady szk. kr. Nr. 23. z dn. 19. czerwca 1901.), że nie wynika z niego, iżby uczniowie, ktorzy za drugie półrocze nie byli klasyfikowani, nie mieli prawa powtarzania klasy i nie mogli być przyjęci bez egzaminu wstępnego do tej samej klasy, którą już częściowo ukończyli. Egzaminu wstępnego może Dyrekcya żądać w razie dłuższej przerwy w nauce, lecz żądanie to nie może się odnosić do wstępnego egzaminu do klasy pierwszej, przepisanego rozp. minist. z dn. 14. marca 1870. l. 2370.

Rozp. z dn. 17. listopada 1901. l. 32386 przyznała c. k. Rada szk. kr. Dyrekcyi dodatkowy ryczałt na administracyę dla 3 nowych klas w ostatnim kwartale r. 1901. w kwocie 200 K.

Rozp. z dn. 8. lutego 1902. l. 3548 uwolniła c. k. Rada szk. kr. nauczycieli kaligrafii od przedkładania wzorów kaligraficznych.

Reskr. z dn. 12. lutego 1902. l. 3482 oznajmia c. k. Rada szk. kr., że po myśli reskryptu c. k. Minist. skarbu z dn. 20. lipca 1902. l. 19442 zastępcy nauczycieli szkół średnich są obowiązani opłacać należytość prawną od dekretów nominacyjnych według taryfy 40. lit. *a* ustawy z dn. 13. grudnia 1862. Dz. u. p. l. 89.

C. k. Rada szk. kr. okólnikiem z dn. 10. lutego 1902. l. 3226 zawiadamia, że J. E. p. Minister w. i o. objawił reskr. z dn. 20. stycznia 1902. l. 122 gotowość udzielenia słuchaczom wydziału filozoficznego stypendyów w ratach miesięcznych, już od początku studyów na podstawie opinii dziekanatu i c. k. Rady szk. kr. Przy egzaminach dojrzałości należy zwracać uwagę przewodniczących na uczniów, mających zamiar uczęszczania na ten wydział.

Rozp. z dn. 25. lutego 1902. l. 124 poleciła c. k. Rada szk. kr. Dyrekcyom przedkładać do 1. kwietnia każdego roku wykaz c. k.

profesorów mających drugi lub czwarty dodatek pięcioletni, a nie mających jeszcze VIII. względnie VII. rangi dyet.

Rozp. z dn. 21. marca 1902. l. 3442 poleca c. k. Rada szk. przedkładać wnioski o najem dla rozszerzenia zakładów wraz z operatem technicznym i sanitarnym dotyczącego starostwa najpóźniej na sześć miesięcy przed terminem projektowanego najmu, sprawozdania zaś o potrzebie redaptacyi i wypowiedzenia kontraktu najmu na rok przed terminem ekspiracyi kontraktu.

C. k. Rada szk. kr. wydała okólnik z dn. 8. kwietnia 1902. l. 10292 w sprawie hektografowanych wykładów.

Rozp. z dn. 24. kwietnia 1902. l. 10827 przyznała c. k. Rada szk. kr. kredyt w kwocie 800 K. na zbudowanie nowego parkanu odgraniczającego dziedziniec szkolny.

Rozp. z dn. 25. kwietnia 1902. l. 691 poleca c. k. Ministerstwo w. i o. obrócić na cele szkolne ubikacye zajęte w budynkach szkolnych przez funkcyonaryuszów, którym się pomieszkanie w naturze nie należy, w razie zmiany osób, ewentualnie wynajmować.

Rozp. z dn. 27. maja 1902. l. 14563 pozwala c. k. Rada szk. kr. sprzedać 20 długich i 80 krótkich zużytych ławek szkolnych.

VII. Kronika zakładu.

Rok szkolny rozpoczął się dnia 3. września 1901 uroczystem nabożeństwem w kaplicy dawnego konwiktu OO. Jezuitów i w cerkwi miejskiej parafialnej.

Egzamina wstępne do pierwszej klasy odbyły się dnia 13. lipca i 2. września 1901. Do egzaminu wstępnego do pierwszej klasy z językiem wykładowym polskim zgłosiło się 123 uczniów szkół publicznych i 46 prywatystów, złożyło egzamin 96 uczniów szkół publicznych i 30 prywatystów, reprobowano 27 uczniów szkół publicznych i 16 prywatystów. Do egzaminu wstępnego do klasy pierwszej z językiem wykładowym ruskim przystąpiło 83 uczniów szkół publicznych i 36 prywatystów, przyjęto z nich 78 uczniów szkół publicznych i 30 prywatystów, reprobowano 5 uczniów szkół publicznych i 6 prywatystów.

Egzamin wstępny do klas wyższych, począwszy od drugiego półrocza klasy pierwszej składało w ciągu całego roku szkolnego w głównym zakładzie 39 uczniów i 6 uczennic; złożyło egzamin 20 uczniów i 6 uczennic, przyjęto do klasy niższej 6 uczniów, reprobowano całkiem 13 uczniów. W klasach równorzędnych ruskich składał egzamin wstępny i został przyjęty 1 uczeń.

W myśl rozp. c. k. Rady szk. kr. z dnia 6. września 1901. l. 25242 i z dnia 17. września 1901. l. 26850 podzielono wpisanych uczniów w głównym zakładzie na 16, w klasach równorzędnych ruskich na 7 oddziałów.

Dnia 3. września 1901 przybył na kanoniczną wizytacyę do Tarnopola Najprzewielebniejszy ks. Arcybiskup Józef Weber. Grono nauczycielskie z młodzieżą obu obrządków katolickich wzięło udział w powitaniu Arcypasterza, utworzywszy szpaler przed budynkiem szkolnym. Następnego dnia udzielił ks. Arcybiskup Sakramentu Bierzmowania 65 uczniom, a 7. września o godz. 10. egzaminował młodzież rzym.-katol., zebraną w kaplicy pokonwiktowej OO. Jezuitów z religii i w pięknem przemówieniu zachęcał ją do pracy i wytrwałości w rozpoczynającym się roku szkolnym.

Dnia 10. września 1901. jako w rocznicę zgonu i 19. listopada jako w dniu imienin odprawiono uroczyste nabożeństwa w kościele parafialnym i w cerkwi parafialnej za spokój duszy Najjaśniejszej Pani ś. p. Cesarzowej Elżbiety.

Dnia 4. października 1901 jako w dniu imienin Najjaśniejszego Pana odbyły się uroczyste nabożeństwa dla młodzieży w kaplicy pokonwiktowej i cerkwi parafialnej.

Dnia 15. i 16. października 1901 odprawiła młodzież rzym.-katol. wyznania uroczyste procesye jubileuszowe z powodu zmiany wieku; młodzież gr.-katol. obu zakładów brała udział w takiej procesyi urządzonej dnia 19. października przez zarząd parafii gr.-katol.

Dnia 9. listopada 1901 zakończył życie po długiej chorobie c. k. profesor Konstanty Dmytrów; 11. listopada odprowadziło grono nauczycielskie z młodzieżą zwłoki zacnego męża na miejsce wiecznego spoczynku, a następnego dnia wzięło udział w nabożeństwie w kościele parafialnym i cerkwi parafialnej za spokój jego duszy.

W dniach 20—24. listopada 1901. hospitował c. k. Inspektor krajowy szkół W. P. Jan Lewicki gimnazyum Franciszka Józefa i zakończył hospitacyę konferencyą z gronem nauczycielskiem dnia 25. listopada 1901.

Dnia 20. listopada 1901 umarł nagle w nocy uczeń kl. VIIb, Władysław Wasilewski. Młodzież odprowadziła zwłoki towarzysza 22. listopada, a następnego dnia wzięła udział w nabożeństwie żałobnem za spokój jego duszy.

Dnia 29. listopada 1901. zwiedził tutejsze zakłady Najprzewielebniejszy ks. Metropolita Andrzej Szeptycki. Po przedstawieniu się gron nauczycielskich w salach konferencyjnych wstępował Arcypasterz do klas, w których była zgromadzona młodzież gr.-katol. i egzaminował ją z religii, poświęcając dla każdej klasy pół godziny.

Dnia 3. grudnia 1901. uczciła młodzież polska gimnazyum pamięć wieszcza Adama Mickiewicza wieczorkiem deklamacyjno-wokalnym w sali Towarzystwa gimnastycznego »Sokół«; młodzież zaś ruska obu zakładów urządziła dnia 24. maja 1902 wieczorek w sali Towarzystwa „Gwiazda" ku czci Tarasa Szewczenki.

Dnia 30. stycznia 1902 zakończono pierwsze półrocze rozdaniem świadectw uczniom.

Dnia 20. lutego 1902 wzięła młodzież udział w uroczystych nabożeństwach w kościele parafialnym i cerkwi parafialnej z powodu 25-letniej rocznicy wstąpienia na tron Jego Świątobliwości Papieża Leona XIII.

Egzorty pasyjne dla młodzieży rzym.-katol. odbyły się w dniach 17. do 19. marca 1902, dla młodzieży gr.-katol. w głównym zakładzie w dniach 19. do 21. kwietnia 1902, dla młodzieży zaś gr.-katol. w klasach ruskich dnia 12. do 15. kwietnia 1902.

Dnia 31. marca 1902. zakończył życie ks. Cyryl Janer, kanonik honorowy Kapituły lwowskiej, proboszcz i dziekan tarnopolski, kawaler orderu Franciszka Józefa i honorowy obywatel miasta Tarnopola, niegdyś uczeń a następnie przez dziesięć lat (1855—1865) katecheta tutejszego zakładu. Grono nauczycieli wraz z młodzieżą wzięło dnia 2. kwietnia 1902. udział w oddaniu ostatniej przysługi powszechnie czczonemu i zasłużonemu mężowi.

W Zielone święta dnia 17. do 19. maja 1902 zrobiło 125 uczniów gimnazyum polskiego z orkiestrą wycieczkę do Lwowa pod kierunkiem p. p. prof. Gawalewicza, Libery, Żelaka i Cichockiego. Młodzież zwiedziła miasto, muzea, była dwa razy na przedstawieniu w teatrze i raz w Colosseum. Dyrekcya składa niniejszem szczere podziękowanie W. P. Franciszkowi Próchnickiemu, Dyrektorowi V. gimnazyum, który zajął się urządzeniem noclegu dla młodzieży i gorliwie się nią opiekował, W. P. Dyrektorowi teatru Tadeuszowi Pawlikowskiemu, Zarządowi Wystawy technicznej, W. P. Thornowi, Dyrekcyom Biblioteki i Muzeum im. Ossolińskich i Muzeum im. Dzieduszyckich, jako też członkom »Kuchni akademickiej« za opiekę i bardzo znaczne ułatwienia i gościnę.

Pisemny egzamin dojrzałości odbył się w dniach 5. do 12. maja; ustny pod przewodnictwem c. k. Radcy rządowego i Dyrektora gimnazyum I. w Przemyślu W. P. Stanisława Piątkiewicza w dniach 17. do 25. czerwca 1902. Dnia 26. czerwca odbyło się uroczyste rozdanie świadectw abituryentom; po przemówieniu c. k. Dyrektora odegrała orkiestra gimnazyalna »Hymn ludu«.

W roku szkolnym 1901/2 przystępowała młodzież obu zakładów trzy razy do Św. Sakramentów, mianowicie młodzież głównego zakładu: rzym.-katol. dnia 10. października, 19. marca i 9. lipca,

gr.-katol. dnia 10. października, 21. kwietnia, 9. lipca; młodzież zaś gimnazyum Franciszka Józefa dnia 8. października, 14. kwietnia i 23. czerwca.

Dnia 7. czerwca 1902 zawitał do Tarnopola Najprzewielebniejszy ks. Arcybiskup lwowski Józef Bilczewski. Młodzież katolicka głównego zakładu powitała go na dworcu kolejowym z orkiestrą, utworzywszy szpaler na peronie i podobnież pożegnała go dnia 9. czerwca. W niedzielę dnia 8. czerwca udzielił ks. Arcybiskup Sakramentu Ołtarza abituryentom, do których od ołtarza przemówił, zachęcając ich do zachowywania i w późniejszem życiu wiary i praktyk religijnych, dnia 9. czerwca zaś zwiedził zakład, egzaminował uczniów rzym.-katol. zgromadzonych w kaplicy pokonwiktowej z religii, a następnie przemówił do nich nader serdecznie i wzniośle.

Dnia 12. lipca 1902 zakończono rok szkolny 1902 uroczystem nabożeństwem w kaplicy pokonwiktowej i w cerkwi parafialnej, poczem rozdano uczniom świadectwa za drugie półrocze.

VIII. Fizyczny rozwój młodzieży.

Stan zdrowia młodzieży w ostatnim roku był w ogóle normalny.

W Bursie nauczycielskiej miało umieszczenie, utrzymanie i nadzór z zakładau głównego 37, z gimn. rusk. 2, w Bursie ruskiej z gł. zakł. 5, z gimn. rusk. 73 uczniów gimnazyalnych.

Z nauki gimnastyki korzystało w ubiegłym roku znacznie więcej uczniów zakładu gł. niż po inne lata.

Kapela składa się z 29 instrumentów. Uczniowie wyuczyli się grać 11 utworów a nadto jednę mszę; kapela przygrywała podczas niektórych nabożeństw, dalej podczas wycieczek i na pauzach.

Zabawy na placu zabaw odbywały się pod kierunkiem nauczycieli, o ile pozwalała na to pogoda; nadto odbyła młodzież poszczególnych klas kilka wycieczek w okolicę Tarnopola. W czasie Zielonych świąt zwiedziło 125 uczniów naszego zakładu pod przewodnictwem prof. Gawalewicza, Libery i Cichockiego wystawę politechniczną i inne zbiory i muzea we Lwowie; w wycieczce brała udział również kapela gimnazyalna.

IX. Wzrost zbiorów naukowych w r. 1901/2.

A. Zakład główny.

1. Biblioteka nauczycielska powiększyła się w r. b. o 81 dzieł w 101 tomach i o 225 programów szkół średnich; liczy zatem obecnie 3074 pozycyi inwent. w 8117 tomach i 5957 pro-

gramów, razem 13874 sztuk. Do ofiarodawców należy w pierwszym rzędzie Akademia Umiej. w Krakowie (23 tomy); od innych osób otrzymał zakład w darze 14 dzieł; wszystkim ofiarodawcom składa Dyrekcya c. k. gimnazyum na tem miejscu najserdeczniejsze podziękowanie.

2. Biblioteka dla młodzieży liczy: a) polska 913 dzieł w 1363 tomach; b) ruska 406 dzieł w 410 tomach; c) niemiecka 612 dzieł w 728 tomach.

3. Zbiór map i przyrządów naukowych do historyi powszechnej i geografii liczy obecnie: 75 map histor., 107 map geogr., 9 relifów, 3 globusy, 1 telluryum, 38 obrazów histor. Langl'a i Cybulskiego, 62 obrazów geogr. Lehmanna i 59 innych.

4. Gabinet fizykalny posiada obecnie przyrządów: do okazywania ogólnych własności ciał 14, do mechaniki 49, do hydromechaniki 25, do aeromechaniki 20, do akustyki 24, do kaloryki 30, do optyki 51, do nauki elektryczności 90, do chemii 22. Nadto posiada gabinet do nauki geometryi: modeli drewnianych 13, kątomierzy 10, cyrkli 20, tablic i map 15.

5. Gabinet historyi naturalnej posiada: minerałów i skał 663, zielnika fasc. 28, innych okazów botan. 33, okazów zwierząt 296, 6 zbiorów owadów, szkieletów i kości 24, preparatów mikroskopowych 48, modeli (zool. 21, botan. 124, miner. 234) 379, atlasów 13, 1 dzieło illustrowane, tablic 280, ram i gablotek 22, mikroskop 1.

B. Gimnazyum Franciszka Józefa.

1. Biblioteka nauczycielska liczy 210 dzieł w 240 tomach.

2. Biblioteka dla młodzieży liczy: a) ruska dzieł 260 w 301 tomach, b) polska 50 dzieł w 50 tomach, c) niemiecka 58 dzieł w 60 tomach.

3. Zbiór map liczy: 13 map histor., 24 map geogr., 2 globusy, 14 obrazów Lehmanna.

4. Gabinet fizykalny liczy przyrządów 29.

5. Gabinet historyi naturalnej posiada: minerałdów 181, okazów zwierząt 63, modeli botan. 7, atlasów 2, tablic 90, zbiór owadów w 4 kasetkach, oraz 3 gablotki.

X. Warunki przyjęcia uczniów do zakładu
na rok szkolny 1902/3.

Wpisy uczniów do zakładu odbędą się w dniach 29. 30. i 31. sierpnia 1902. Późniejsze zgłoszenia uwzględni się tylko w wyjątkowych wypadkach, jednak po 20. września żaden uczeń nie może być przyjęty. Rok szkolny rozpocznie się dnia 3. września uroczystem nabożeństwem, poczem od dnia 4. września odbywać się będzie regularna nauka.

Każdy nowo wstępujący uczeń powinien zgłosić się w oznaczonym czasie w towarzystwie ojca, matki lub upoważnionego ich zastępcy i przedłożyć metrykę urodzenia, świadectwo szkolne tego zakładu, gdzie przedtem pobierał naukę, a jeżeli uczęszczał do szkół średnich, wykazać się potwierdzeniem dyrekcyi, że może być przyjęty do innego zakładu.

Uczeń zgłaszający się do I. kl. gimn. musi wykazać się metryką urodzenia, że skończył 10. rok życia, lub go ukończy w roku kalendarzowym; jeśli uczęszczał do publicznej szkoły ludowej, winien przedłożyć świadectwo szkolne. Końcowy ustęp tego świadectwa ma opiewać »Ponieważ uczeń ten zamierza wstąpić do szkoły średniej, przeto wydaje mu się na ten cel niniejsze świadectwo«.

Uczniowie wstępujący do I. klasy, muszą dnia 14. lipca albo 1. i 2. września 1902 poddać się egzaminowi wstępnemu. Zakres wymagań przy tym egzaminie (rozp. Wys. c. k. Rady szk. z dnia 26. kwietnia 1890 l. 6595 i 7. marca 1894 l. 4803.) jest następujący:

a) z religii: wiadomości, których według teraźniejszego rozkładu nauki nabyć powinien uczeń w pierwszych czterech latach obowiązkowej nauki szkolnej w szkołach ludowych czteroklasowych;

b) z języka wykładowego: czytanie płynne wyraziste, objaśnianie odczytanych ustępów pod względem treści i związku myśli, opowiadanie treści większymi ustępami; z części gramatycznej zakres wiedzy objęty podręcznikiem Fr. Konarskiego dla czwartej klasy szkoły ludowej, mianowicie: znajomość części mowy, odmiana imion i czasowników, znajomość zdania i rozbiór jego części składowych pod względem składni zgody i rządu; poprawne napisanie dyktatu z zakresu pojęć znanych uczniom z uwzględnieniem głównych zasad interpunkcyi i rozbiór zdania pojedynczego i rozszerzonego;

c) z języka niemieckiego: czytanie płynne i zrozumiałe; znajomość odmiany rodzajników, rzeczowników, przymiotników i zaimków, (osobistych, dzierżawczych, wskazujących i względnych), od-

miana słów posiłkowych i czasowników słabych we wszystkich formach strony czynnej i biernej, tudzież odmiana najzwyklejszych czasowników mocnych: zasób wyrazów z zakresu pojęć uczniom znanych; poprawne napisanie łatwego dyktatu, którego treść przed podyktowaniem poda się uczniom w języku wykładowym;

d) z rachunków: pisanie liczb do miliona włącznie; biegłość w czterech działaniach liczbami całkowitemi, pewność w tabliczce mnożenia, znajomość ważniejszych miar metrycznych.

Niedostateczny postęp w jednym przedmiocie egzaminu usuwa ucznia na cały rok od przyjęcia w jakiejkolwiek szkole średniej.

Uczniowie wstępujący do klas wyższych, muszą również, jeśli nie przychodzą z innych c. k. gimnazyów, wykazać się przepisanym wiekiem i zdawać egzamin wstępny za złożeniem taksy egzaminacyjnej w kwocie 24 Kor., a dopiero od wyniku tego egzaminu zależeć będzie, do której klasy tutejszego zakładu mogą być przyjęci.

Zgłaszający się do zapisu uczniowie, którzy przedtem do żadnej szkoły publicznej nie uczęszczali lub od dłuższego czasu uczęszczać przestali, muszą się wykazać dokumentem legalnym, gdzie i czem zajmowali się dotychczas i że co do ich moralności nie zachodzi żadna wątpliwość.

Egzamina wstępne tych uczniów odbędą się 4. września 1901. Każdy uczeń nowo wstępujący obowiązany jest złożyć przy wpisie 4 Kor. 20 h. jako taksę wstępną 2 Kor. na środki naukowe i 1 Kor. na zabawy.

Uczeń zapisujący się ma wypełnić zupełnie 2 karty wpisowe, z których jedną odda c. k. dyrektorowi przy wpisie, drugą zaś panu gospodarzowi klasy zaraz na pierwszej lekcyi.

Ponieważ nie wolno uczniom mieszkać gdzieindziej, jak tylko tam, gdzie Dyrekcya pozwoli, przeto zechcą się rodzice i opiekunowie dowiedzieć, czy miejsce, gdzie syna chcą umieścić nie należy do zabronionych. Żaden uczeń nie mający w dniach wpisu nadzorcy domowego, nie będzie do zakładu przyjętym; dla tego należy wyszukać stancyę przed zgłoszeniem się do wpisu.

Opłata szkolna wynosi w tutejszem c. k. gimnazyum półrocznie 40 Kor. i ma być złożona w markach szkolnych do 15. października w klasach II—VIII. a do 1. grudnia w klasie I.

Osoby chcące w roku szk. 1902/3 być nadzorcami domowymi uczniów winny w myśl rozp. Wys. c. k. Ministerstwa w. i o. z dnia 17. grudnia 1897 l. 26715. zgłosić się

w czasie wakacyi w Dyrekcyi, podać swe imię, nazwisko, stan i mieszkanie, jako też ilość uczniów, których przyjąć zamierzają, a po wpisaniu ich w księgę nadzorców, otrzymają za potwierdzeniem odbioru „Regulamin dla osób utrzymujących w swych domach uczniów szkół średnich" wydany przez c. k. Radę szkolną krajową. Dyrekcya zastrzega sobie zwiedzenie ubikacyi przeznaczonych dla uczniów. Kancelarya Dyrekcyi będzie w tym celu otwartą w ciągu feryi codziennie prócz niedziel i świąt od godziny 10. do 11. rano.

✝

KONSTANTY DMYTRÓW.

Ciężka żałoba okryła 9. listopada 1901 nasz zakład, w tym bowiem dniu zakończył życie po długich cierpieniach wysoce ceniony przez nauczycieli i kochany przez młodzież profesor ś. p. Konstanty Dmytrów, osierocając zacną małżonkę i czworo drobnych dziatek. Urodzony 10. marca 1855 r. we Lwowie, ukończył w rodzinnem mieście gimnazyum II. i studya filozoficzne, poczem służył w charakterze zastępcy nauczyciela przez rok w gimnazyum w Jaśle, a przez 10 lat w gimnazyum w Tarnowie. Otrzymawszy stałą posadę w tutejszem gimnazyum w r. 1893 pracował bardzo gorliwie i skutecznie, a wysokiem wykształceniem, zamiłowaniem w kulturze zachodniej, uprzejmością i życzliwością jednał sobie powszechne uznanie i szacunek. Poprzestając na małem nie przyjął proponowanej mu posady we Lwowie, z oszczędności bowiem zbudował sobie skromny domek w zacisznej ulicy, pragnąc tutaj żyć dla rodziny i nauki. Niespodziewany napad na powracającego z egzaminu wieczorem do domu, dokonany przez niegodziwego, a niewyśledzonego sprawcę, nikogo bowiem nie było można podejrzywać, gdyż ś. p. Konstanty nieprzyjaciół nie miał, w postępowaniu zaś z młodzieżą był bardzo wyrozumiałym i łagodnym, wywarł na nim bardzo silne wrażenie. Od tego czasu zapadał często na zdrowiu, wreszcie powaliła go na łoże choroba sercowa w czerwcu 1900 r. Przyszedłszy do zdrowia po feryach uczył jeszcze przez pierwsze półrocze 1900/1, na wiosnę jednak powtórzyły się napady zabójczej choroby, która mimo troskliwej opieki i usiłowań lekarzy położyła kres jego pracowitemu i zacnemu życiu.

Cześć jego pamięci!

XI. STATYSTYKA ZAKŁADU CŁÓWNEGO.

Liczby po prawej stronie u góry umieszczone oznaczają uczniów prywatnych.

	W klasie																
	I.			II.		III.		IV.		V.		VI.		VII.		VIII.	Razem
	a	b	c	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b		
I. Liczba uczniów.																	
Z końcem roku 1900 było	38^{2}	39^{2}	40^{2}	44^{1}	41^{2}	34^{3}	29^{3}	42^{2}	49^{2}	37	38	29^{1}	29	51^{1}	—	43	583^{21}
Z początkiem roku 1901 przyjęto	49	49	47	59	59	42	44	33	31	45	46	33	32	31	29	49	677
W ciągu roku przybyło	5	3	3	2	1	2	1	1	3	1	1	—	3	2	2	—	30
Wogóle przyjęto do zakładu	54	51	50	61	60	44	45	34	34	46	47	33	35	33	31	49	707
1. na podstawie egzaminu wstępnego	50	45	47	5	4	3	2	—	1	2	1	—	1	1	1	4	167
2. z innych zakładów, a to:																	
a) z promocyą do wyższej klasy	—	—	—	6	3	2	3	3	2	5	4	1	4	1	3	—	37
b) repetentów	3	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	1	1	8
3. z tutejszego zakładu, a to:																	
a) z promocyą do wyższej klasy	—	—	—	46	49	39	36	28	27	35	39	31	30	27	24	42	453
b) repetentów	1	6	3	4	4	—	3	2	4	4	3	—	—	4	2	2	42
W ciągu roku opuściło zakład	8	8	10	3	5	3	9	5	1	2	5	—	6	—	6	1	72
Liczba uczniów z końcem roku szkol.	46	43	40	58	55	41	36	29	33	44	42	33	29	33	25	48	635
Z tych: uczęszczało publicznie	43	41	38	56	54	39	34	26	29	44	42	33	29	32	25	45	610
uczyło się prywatnie	3	2	2	2	1	2	2	3	4	—	—	—	—	1	—	3	25
2. Według miejsca urodzenia było:																	
Z Galicyi	43^{3}	41^{2}	38^{2}	54^{2}	54^{1}	39^{2}	34^{2}	25^{3}	27^{4}	42	42	32	28	31^{1}	24	44^{3}	598^{25}
Z Bukowiny	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	2
Z Morawy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2
Z Rumunii	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Z Rosyi	—	—	—	1	—	—	—	1	2	1	—	1	—	—	—	—	6
Z Ces. niem.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
3. Według języka ojczystego było:																	
Mówiących po polsku	38^{3}	41^{1}	38^{1}	52^{2}	54^{1}	35^{2}	33^{2}	25^{3}	25^{4}	28	28	27	20	22^{1}	14	29^{2}	509^{22}
„ po rusku	5	0^{1}	0^{1}	4	—	4	1	1	4	16	14	6	9	10	11	16^{1}	101^{3}
4. Według wyznania religijnego było:																	
Wyznania rzym. kat.	23^{2}	26	23	30^{1}	26	18	18	17^{2}	17^{1}	17	12	11	11	12^{1}	7	15	283^{7}
» gr. kat.	5	0^{1}	0^{1}	4	—	4	1	1	4	16	14	6	9	10	11	16^{1}	101^{3}
» ormiańsk. kat.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
» ewang.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2
» mojżeszowego	15^{1}	15^{1}	15^{1}	22^{1}	28^{1}	17^{2}	15^{2}	8^{1}	8^{3}	11	16	16	9	8	6	14^{2}	223^{15}
5. Wiek uczniów publ.																	
11 lat miało	23	13	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48
12 » »	10	5	6	23	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	59
13 » »	3	13	12	13	18	9	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	76
14 » »	6	8	5	7	8	17	15	10	5	—	—	—	—	—	—	—	81
15 » »	1	1	2	8	8	5	4	6	3	15	11	—	—	—	—	—	64
16 » »	—	1	1	2	5	2	3	3	7	3	8	9	6	—	—	—	50
17 » »	—	—	—	2	—	4	4	3	9	10	9	10	6	9	5	—	71
18 » »	—	—	—	1	—	2	—	3	4	7	8	6	10	9	2	6	58
19 » »	—	—	—	—	—	—	—	1	1	5	5	4	4	7	9	15	51
20 » »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3	4	4	6	24
21 » »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	3	8	15
22 » »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	8	11
23 » »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
24 » »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6. Według miejsca pobytu rodziców:																	
Miejscowych	18	17	13	28	22	15	12	11	17	19	17	19	13	12	9	16	258
Zamiejscowych	25	24	25	28	32	24	22	15	12	25	25	14	16	20	16	29	352
7. Klasyfikacya:																	
Stopień celujący otrzymało	8^{2}	6^{2}	9^{2}	9^{1}	14^{1}	2	1	0^{1}	1^{1}	3	—	5	3	5^{1}	5	6	77^{11}
» pierwszy »	30^{1}	34	19	40^{1}	38	29^{1}	19	19^{2}	24^{3}	29	29	22	21	26	15	30^{3}	424^{11}
Do egzaminu poprawczego przeznaczono	4	1	3	4	1	4	6^{2}	—	2	10	4	4	4	1	3	9	60^{2}

	I. a	I. b	I. c	II. a	II. b	III. a	III. b	IV. a	IV. b	V. a	V. b	VI. a	VI. b	VII. a	VII. b	VIII.	Razem
Z przeniesienia																	
Stopień drugi otrzymało	1	—	1	2	—	4^1	5	6	2	2	3	—	1	—	1	—	28^1
„ trzeci „	—	—	6	1	1	—	3	1	—	—	6	2	—	—	1	—	21
Opłata szkolna:																	
a) opłatę całą złożyło:																	
w 1. półroczu	22	25	22	19	12	10	14	11	8	9	11	7	6	6	5	19	206
w 2. półroczu	12	8	12	18	12	13	14	15	11	12	21	15	15	12	8	10	208
b) Od opł. szk. było uwolnionych:																	
w 1. półroczu	21	16	19	37	44	31	27	18	22	37	35	26	26	23	23	27	432
w 2. półroczu	32	33	27	38	44	27	22	12	20	33	26	18	17	20	18	35	422
Npłata szkolna wynosiła:																	
w 1. półroczu od uczniów publ. K. . .	880	1000	880	760	480	400	560	440	320	360	440	280	240	240	200	760	8240K.
Od prywatystów za 2. półrocze r. szk. 1900 .	80	80	80	40	80	120	120	80	80	—	—	40	—	40	—	—	840 „
w 2. półroczu od uczniów publicznych K.	480	320	480	720	480	520	560	600	440	480	840	600	600	480	320	400	8320 „
Od prywatystów za 1. półrocze r. szk. 1901 .	80	40	40	80	80	80	80	120	120	—	—	—	—	40	—	120	880 „
Taksy na duplikaty świadectw K. . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44 „
Taksy wstępne wynosiły K.	222,60	189	197,40	46,20	33,60	21	29,40	16,80	12,60	29,40	25,20	8,40	21	8,40	21	25,20	907,20 „
Datki na środki naukowe K.	108	102	100	122	120	88	90	68	68	92	94	66	70	66	62	98	1414 „
Datki na fundusz zabawowy K. . . .	47	44	43	54	54	32	40	27	27	44	42	31	35	28	29	44	621 „
9. Frekwencya na naukę przedmiotów obowiązkowych i nadobowiązkowych.																	
Na naukę języka ruskiego uczęszczało . .	—	—	—	—	—	—	—	16	12	16	14	6	9	10	11	16	110
» » francuskiego . . .	—	—	—	—	—	9	3	6	5	5	3	3	3	—	—	—	37
Na naukę historyi kraju rodzinnego . .	—	—	—	—	—	39	34	26	29	—	—	33	29	32	25	—	247
„ „ gimnastyki	32	33	32	45	44	17	18	12	4	13	12	9	9	6	2	—	288
„ „ śpiewu: a) pol., b) cerk. .	3	9	6	15	16	2	6	6	7	2,5	0,3	1,2	1,2	5,3	0,2	0,10	$^{79},^{27}{}_{106}$
„ „ rysunków	9	8	6	9	7	4	3	1	2	9	1	3	5	1	—	1	69
„ „ kaligrafii	16	13	10	17	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	73
„ muzykę	—	—	—	1	—	4	1	5	3	5	2	4	—	1	—	—	26
10. Stypendya:																	
Liczba stypendystów	—	—	—	—	2	—	—	—	—	3	—	—	2	1	2	1	11
Ogólna kwota stypendyów K. . . .	—	—	—	—	225	—	—	—	—	915	—	—	560	240	435	315	2690

	I. a	I. b	I. c	II. a	II. b	III. a	III. b	IV. a	IV. b	V. a	V. b	VI. a	VI. b	VII.	VIII.	Razem
Uzupełnienie klasyfikacyi za r. szkolny 1901.																
Do egzaminu poprawczego i uzupełniającego przypuszczono	1	3	6	—	1^2	7	5	5^1	7	3	6	2	8	8	1	63^3
Egzamin popr. lub uzupełniający złożyło .	1	1	4	—	1^2	7	5	5^1	7	3	5	2	8	8	1	58^3
Egzaminu nie złożyło	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	5
Ostateczny wynik klasyfikacyi za rok szkolny 1901.																
Otrzymał stopień celujący	4^1	5	8	2^1	2	0^2	1^1	3	2	3	2	5^1	5	4^1	12	58^7
„ „ pierwszy	29^1	26^2	21^2	36	27^2	26^1	24^2	35^2	40^1	30	31	23	23	39	31	441^{13}
„ „ drugi	2	3	2	4	6	5	3	4	7^1	4	5	1	—	6	—	52^1
„ „ trzeci	3	5	9	2	6	3	1	—	—	—	—	—	1	2	—	32

XII. Klasyfikacya uczniów za 2. półrocze 1902.

(Oznaczeni wydatniejszym drukiem otrzymali stopień celujący).

KLASA I. A.

Biberstein Aleksander
Bieler Maks
Binder Robert
Blemer Adolf
Bortnik Włodzimierz
Figiel Michał
Gardiasz Eustachy
Gawalewicz Bronisław
Groszek Tadeusz
Hirschdörfer Rudolf
Jezierski Aleksander
Kalisz Jakób
Krzyżanowski Henryk
Kwaczyński Władysł.
Lieferant Oskar
Majewski Józef
Ochnicz Aleksander
Ochs Bernard
Ogrodnik Wiktor
Okoński Mieczysław
Olszański Stefan
Pellich Julian
Fohoryles Lndwik
Rogowski Tadeusz
Rosenfeld Jan
Rosenstock Henryk
Ruthen Izydor
Siłka Mieczysław
Skibiński Władysław
Soniewicki Julian
Sozański Franciszek
Sułkowski Tadeusz
Superson Jan
Türk Filip
Ujejski Feliks
Zagrodny Karol
Zakrzewski Leon
Zawistowski Kazimierz

Pozwolono 4 uczniom poprawić egzamin z 1 przedmiotu po wakacyach; stopień drugi otrzymał 1 uczeń.

KLASA I. B.

Axelrad Abraham
Bieler Berl
Bryk Stanisław
Cieślik Kazimierz
Cieślik Stanisław
Dobrowolski Wincenty
Eitelberg Henryk
Gerjy Izrael
Glasgall Gdalie
Guner Wigdor
Hoszowski Józef
Kaczkowski Edmund
Karpina Wiktor
Kawka Stanisław
Kisielewski Józef
Klanper Jakób
Kohlberger Tadeusz
Kowalczuk Jan
Lewites Jakób
Lichański Wincenty
Lisowski Michał
Lotringer Emil
Mazur Franciszek
Michalik Stanisław
Moszyński Tadeusz
Pańczyszyn Bronisław
Parnas Meyer
Peltz Władysław
Perlmann Abraham
Sałaciński Edward
Sarnowski Stanisław
Schiefermann Mojżesz
Speiser Izaak
Spittal Henryk
Stankiewicz Stanisław
Steinig Jechiel
Tkacz Józef
Toporowski Władysł.
Winnik Tomasz
Zawadzki Stanisław

Pozwolono 1 uczniowi poprawić egzamin z 1 przedmiotu po wakacyach.

KLASA I. C.

Abend Jonasz
Altstädter Dawid
Chuderski Jan
Dynes Jakób
Felberbaum Abraham
Glasgall Józef
Goldberg Natan
Gyps Izak
Halpern Wilhelm
Kozdruń Franciszek
Króczek Tadeusz
Lippe Nachman
Lityński Maksymilian
Lityński Wiktor
Mihilewicz Józef
Muszyński Julian
Petry Władyslaw
Pudles Fiszel
Pulver Józef
Rapf Stanisław Feliks
Rosenzweig Fryderyk
Schechter Uszer
Sieteski Włodzimierz
Sobolak Ludwik
Świdziński Władysław
Thaler Izak
Tracz Franciszek
Wysogląd Jan

Stopień drugi otrzymał 1, trzeci 6 uczniów; pozwolono poprawić egzamin z jednego przedmiotu po wakacyach 3 uczniom.

KLASA II. A.

Andruszewicz Witold
Augenblick Adolf
Bauer Aleksander
Baumwoll Józef
Berger Henryk
Bilewicz Karol
Bodian Jakób
Brenholz Zacharie
Byk Abraham
Duch Franciszek
Eckhardt Jan
Fedorowicz Adam
Feigenbaum Hirc
Frenkl Bernard
Gardecki Maryan
Gawlikowski Eugen.
Genser Salomon
Hecht Karol
Hellner Juda
Jastrzębski Rudolf
Jastrzębski Teofil
Jaworczykowski Boles.
Jaworczykowski Tad.
Jaworski Mieczysław
Krynicki Władysław
Kurzmann Majer
Malicki Mikołaj
Margulies Wigdor
Miałkowski Józef
Nussbaum Maurycy
Ochs Abraham
Olexiński Grzegorz
Peller Zygmunt
Pohorecki Feliks
Pordes Nachum
Raczyński Stanisław
Radziszewski Józef
Rathauser Isaac
Rohoziński Stefan
Roth Wilhelm
Różycki Romuald
Śliwiński Witold
Sommerstein Marcin
Staniewicz Roman
Szwajkowski Tadeusz
Vogl Jerzy
Wendel Izak
Zakrzewski Jan
Zopoth Józef

4 uczniom pozwolono poprawić egzamin z jednego przedmiotu po wakacyach, 2 uczniów otrzymało postęp drugi, 1 trzeci.

KLASA II. B.

Altberg Mendel
Aszkenazy Moses
Axelrad Adolf
Baran Kazimierz
Baziak Eugeniusz
Błaszkiewicz Mikołaj
Chuwen Schmarye
Erde Jonasz
Feldman Juda
Feliks-Gliksman Leon
Finkelstein Wolf
Gałkaniewicz Adam
Gelbard Izydor
Hollenberg Karol
Karpiński Karol
Klappholz Alfons
Kleinzand Albin
Klinger Izydor

Klinger Schaje
Kosser Manio
Kuczerawy Jan
Latkiewicz Julian
Lewinter Dawid
Lippe Chaim
Łomnicki Maryan
Maiman Rachmiel
Marczak Maryan
Matyka Maryan
Mazur Wawrzyuiec
Messing Dawid
Michel Sylwester
Misiewicz Jan
Nowyk Stanisław
Paluch Józef
Pohoryles Marcus
Pydles Salomon
Pytel Andrzej
Pytel Dominik
Rubin Leib
Rubinstein Chaim
Schalit Berisch
Schapira Benjamin
Schnützer Jonasz
Skrypij Józef
Smakouz Paweł
Spitzbart Berthold
Stein Benjamin
Szul Antoni
Tarnowicz Ignacy
Türk Norbert
Wyspiański Mateusz
Zwilling Gerson

Jednemu uczniowi pozwolono poprawić egzamin z 1 przedmiotu po wakacyach, jeden uczeń otrzymał stopień trzeci.

KLASA III. A.

Barutowicz Józef
Bednarczuk Jan
Dobrocki Andrzej
Duczymiński Jan
Dworzański Tomasz
Dzióbkiewicz Antoni
Ehrlich Jakób
Eibel Lewi
Fried Samuel
Glogier Adam
Grünhaut Zygmunt
Habiński Adam
Halpern Izrael
Jagodziński Henryk
Janicki Maryan
Kaczkowski Alfred
Kohn Maks
Muszyński Sebastyan
Ogrodnik Stefan
Pawlus Alfred
Perlmann Samuel
Pichurski Maryan
Podhorcer Abraham
Pollak Herman
Ratz Aleksander
Rudnik Szymon
Schwarz Tadeusz
Szypuła Marcin
Teitelbaum Alfred
Weissglas Jakób
Zuckerkandel Riwen

Pozwolono poprawić egzamin z jednego przedmiotu po wakacyach 4 uczniom; stopień drugi otrzymało 4 uczniów.

KLASA III. B.

Blaustein Eisik
Blaustein Nussen
Fedorowicz Jan
Haliczer Józef
Hubert Julian
Jurczyński Leon
Kręczyński Maryan
Landau Ludwik
Landau Salo
Lippe Jakób
Marmorek Mojżesz
Mikuli Henryk
Piechurski Bazyli
Rathauser Salomon
Rosenblum Leib
Rosenzweig Henryk
Schwebel Abraham
Starzewski Józef
Sygall Chune
Wilczek Tadeusz

Pozwolono poprawić egzamin z 1 przedmiotu po wakacyach 6 uczniom, stopień drugi otrzymało 5, trzeci 3 uczniów.

KLASA IV. A.

Axelrad Maurycy
Bilewicz Fryderyk
Burstin Celestyn
Chrupowicz Stanisław
Frenkel Chaim
Gawalewicz Tadeusz
Grossmann Daniel
Haliczer Marek
Jasiński Michał
Jawny Ignacy
Kohn Abraham
Kolarz Rudolf
Marossanyi Kazimierz
Moschitz Stanisław
Ruthen Leon
Stroński Fortunat
Szłapak Franciszek
Truchanowicz Jan
Warszylewicz Józef

Stopień drugi otrzymało 6 uczniów, stopień trzeci 1.

KLASA IV. B.

Berkowicz Chaim
Bryczkowski Józef
Eichel Wilhelm
Elektorowicz Leon
Goldberg Nataniel
Kondrowski Rudolf
Löwenherz Marek
Łałak Bazyli
Morgenstern Schaja
Paliwoda Eustachy
Sass Dawid
Senetelski Stanisław
Skulski Kazimierz
Solarski Wincenty
Stesłowicz Mikołaj
Stoch Stanisław
Struź Paweł
Schapu Nisson
Szczepaniszyn Franc.
Szelęgowski Zenon
Teitelbaum Adolf
Tomczuk Jan
Wacyk Eugeniusz
Zubrzycki Leon
Zygmunt Tomasz

Pozwolono poprawić egzamin z 1 przedmiotu po wakacyach 2 uczniom; stopień drugi otrzymało 2 uczniów.

KLASA V. A.

Bekesiewicz Paweł
Czubaty Włodzimierz
Dudar Antoni
Dywer Saul
Hornicki Anatol
Kostiuk Wiktor
Kozowyk Stefan
Köppel Esiel
Lubliner Selig
Łoszniów Oleg
Marienberg Bernard
Mikulski Adolf
Pellich Włodzimierz
Piech Alojzy
Pomianowski Franc.
Postryhacz Michał
Pronyszyn Tomasz
Rohoziński Waleryan
Rudnicki Ignacy
Steinhart Israel
Szankowski Tomasz
Tartykower Leon
Teitelbaum Henryk
Tustanowski Jan
Tyczyński Waleryan
Wątorski Alfred
Weisshaus Jakób
Winnicki Mikołaj
Zakliński Bogdan
Zawadzki Wojciech
Zderkowski Stefan
Zubrzycki Włodzim.

Pozwolono 10 uczniom poprawić egzamin z 1 przedmiotu po wakacyach; stopień drugi otrzymało 2 uczniów.

KLASA V. B.

Adler Dawid
Atlas Zygmunt
Babyn Bazyli
Bilak Grzegórz
Bomse Eisig
Dligacz Benzion
Gelber Abraham
Hahn Fischel
Ilewicz Mikołaj
Kimmelmann Oswald
Korenstein Max
Krysowaty Joachim
Ksionżek Bogdan
Lewicki Bogdan
Malkowski Ludwik
Mantel Herman
Maurer Filip
Patatof Juda
Pużak Kazimierz
Raczyński Jan
Rakoczy Grzegórz
Rosmarin Józef
Słowikowski Kazim.
Smółka Leon
Stöckel Maurycy
Szkolny Michał
Täuber Natan
Tunis Leon
Wójcicki Kazimierz

3 uczniów otrzymało stopień drugi, 6 trzeci, czterem pozwolono powtórzyć egzamin z 1 przedmiotu po wakacyach.

KLASA VI. A.

Baczyński Bazyli
Beigel Józef
Cegielski Eugeniusz
Czubaty Mikołaj
Ćwiąkalski Seweryn
Dynowski Jan
Eckhardt Stanisław
Fischer Gustaw
Gajewski Tadeusz
Hirschhorn Henryk
Iwaśkiewicz Dymitr
Jaryczower Hirsch
Kapusta Mikołaj
Kohn Kalman
Lewitter Menachem
Maciszewski Bolesław
Maxymowicz Kazim.
Messit Mojżesz
Müller Noe Leiser
Nussbaum Herman
Nussbaum Mojżesz
Rappaport Jakób
Sabuda Edward
Schorr Ludwik
Schwarzmann Abr.
Sirkes Józef
Strutyński Włodz.

Do egzaminu poprawczego po wakacyach przeznaczono 4 uczniów; stopień trzeci otrzymało 2 uczniów.

KLASA VI. B.

Bajrak Mikołaj
Buczkowski Jan
Czumak Stefan
Dubiner Jachiel
Dumka Grzegorz
Fried Izydor
Goldapper Salamon
Hilberg Jakób
Jampoler Saul
Jużwiak Mikołaj
Kaznowski Michał
Kicyła Józef
Kohn Hersch
Krasnopera Włodz.
Landau Marcin
Leiblinger Maurycy
Limanowski Albin
Mołczanowski Kasper
Paporisz Maks
Rogoszewski Jan
Sosiński Alfred
Spittal Eugeniusz
Szust Łukasz
Witoszyński Miron

Do egzaminu poprawczego z 1 przedmiotu po wakacyach przeznaczono 4 uczniów; stopień drugi otrzymał 1 uczeń.

KLASA VII. A.

Baley Stefan
Bieler Józef
Blaustein Leon
Cieśla Stefan
Czarnecki Antoni
Czyczka Teodozy
Dąbrowski Romuald
Derewianka Jan
Górski Władysław
Harband Józef
Heyne Tadeusz
Kobierski Roman
Königsberg Aleksan.
Kuzyk Szymon
Kwiatkowski Piotr
Morgenstern Salomon
Olchówka Józef
Parnas Mordche
Piotrowski Jan
Polański Jan
Puszczyński Edmund
Rasławski Kazimierz
Romaszkan Zygmunt
Rudnicki Stanisław
Samiec Mikołaj
Scherer Oskar
Schneider Zygmunt
Siegelbaum Emil
Skibiński Józef
Sternschuss Abraham
Szarawarków Michał

Pozwolono poprawić egzamin z jednego przedmiotu po wakacyach jednemu uczniowi.

KLASA VII. B.

Awerbach Mayer
Borodyewicz Eustachy
Dobrzański Piotr
Feldhorn Osias
Herman Kazimierz
Hrycak Maryan
Kesselring Rudolf
Korduba Stefan
Kowal Bazyli
Löwensohn Leon
Łotowycz Antoni
Majewski Jan
Michalczuk Dyonizy
Ogrodnik Metody
Paszkowski Józef
Rippel Jan
Rzepnijski Bogdan
Sabuda Mieczysław
Sodomora Antoni
Sztain Szloim

Pozwolono poprawić egzamin z jednego przedmiotu po wakacyach 3 uczniom; stopień drugi otrzymał 1, stopień trzeci 1 uczeń.

KLASA VIII.

Badner Dyonizy
Beckermann Uscher
Chmiel Józef
Derkacz Jarosław
Eichenkatz Filip
Fell Jakób
Fischer Mojżesz
Glüker Isaak
Gruszecki Kajetan
Hartman Boruch
Hubczak Michał
Iwasik Korneli
Jastrzębski Karol
Jaworski Jan
Jolles Jakób
Kiekisz Józef
Łotowycz Włodz.
Maciszewski Feliks
Matreńczuk Spiryd.
Messing Jakób
Neronowicz Maryan
Onuferko Antoni
Redczuk Grzegórz
Rutka Gustaw
Sass Abraham
Schapira Izaak
Sośnicki Feliks
Spitzer Szymon
Stadnyk Mikołaj
Sytnik Julian
Teitelbaum Karol
Temnyckyj Emil
Trzcieniecki Tadeusz
Ulanicki Antoni
Wacek Rudolf
Zawadowski Stanisł.

9 uczniom pozwolono poprawić egzamin z jednego przedmiotu po wakacyach.

Wynik egzaminu dojrzałości.

Beckermann Uscher
Chmiel Józef
Derkacz Jarosław
Eichenkatz Wilhelm
Eichenkatz Filip (ekst.)
Fell Jakób
Fischer Mojżesz
Glücker Izak
Goldberg Albert (pryw).
Gołębiowski Józef (ekst.)
Grünberg Abraham (ekst).
Hartmann Boruch
Hubczak Michał
Jastrzębski Karol
Jaworski Jan
Jolles Jakób
Kływak Eliasz (ekst.)
Łotowycz Włodzimierz
Maciszewski Feliks
Matreńczuk Spirydyon
Messing Jakób
Onuferko Antoni
Paszuk Onufry (pryw.)
Pierożek Stanisław (ekst.)
Redczuk Grzegórz
Rohoziński Stanisław (ekst.)
Rosenstock Aleksand. (pryw.)
Rutka Gustaw
Sass Abraham
Schapira Izak
Sośnicki Feliks
Spitzer Szymon
Stadnyk Mikołaj
Sytnik Julian
Teitelbaum Karol
Temnicki Emil

Pozwolono poprawić egzamin po 3 miesiącach z jednego przedmiotu 7 uczniom publ. i 2 eksternistom; 1 eksternista odstąpił od egzaminu ustnego wskutek zasłabnięcia.

Ц. к. Ґімназия Франц-Йосифа І.

СКЛАД ЗБОРУ УЧИТЕЛІВ

з кінцем року шкільного 1902.

1 Калитовский Омелян, др. філь., управитель, професор в VII. р. службовій, учив мови німецкої в кл. IV. разом годин в тижни 8

2 О. Бородайкевич Тома, ісп. заступник катихита, учив релїґії в кл. I—IV, мови рускої в кл II. а б і III б, тижнево год. 23

3 Вашкевич Михайло, професор, завідатель бібліотеки, господар кл. II б, учив мови латиньскої в кл. II. б, рускої в кл. III а і IV, німецкої в кл. II. б. (Крім того учив мови рускої в кл. VII і VIII в I. ґімназиї). Разом в тижни годин 19

4 Величко Григорий, др. філь., професор, завідатель средств наукових до ґеоґрафії, господар кл. II а, учив мови німецкої в кл. II а, ґеоґрафії в кл. I а, II а б, III. а б, разом годин 22

5 Джснджера Йосиф, заст. учителя, господар кл. I. а, учив мови рускої і німецкої в кл. I а б, разом годин в тижни 18

6 О. Дубицкий Василь, гр. к. катихит школи виділової мужескої, учив латини в кл. I б, годин в тижни . 8

7 Матвіяс Софрон, професор, завідатель ґабінету фізикалного, учив математики в кл I—IV, фізики в кл. IV разом тижнево годин 24

8 Мостович Прокіп, учитель, господар кл. IV. учив мови латиньскої і грецкої в кл IV, німецкої в кл. III а б, разом тижнево годин 18

9 Мриц Теофіль, учитель, господар кл. III б, учив мови латиньскої в кл. III б, грецкої в кл. III а б, польскої в кл. II б, III і IV. разом в тижни годин . . 22

10 Ріпнійский Петро, професор, господар кл. III а, учив латини в кл. I а, II а, III а, разом годин . . 22

11 О. Свергун Филип, заступник учителя, учив мови польскої в кл. I а б, II а, ґеоґрафії в I б, історії природи в кл. I—III, разом годин в тижни . . . 21

Учителї предметів надобовязкових.

1	Калитовский Омелян, як в., учив історії краєвої в кл. IV тижнево годин	1
2	Величко Григорий, як в., учив історії краєвої в кл. III а б, тижнево годин	2
3	Дуткевич Тома, проф. I ґімн., учив рисунків в 2 віддїлах годин тижнево	2
4	Рут Іван, учитель семенариї учительскої, учив сьпіву год.	2
5	Ріпнїйский Петро, як в., учив калїґрафії в I і II кл. в тижневих годинах	2
6	Шитилїньский Станїлав, начальник міскої огневої сторожи, учив яко управляючий учитель ґімнастичного товариства „Сокіл“ ґімнастики в 2 віддїлах, годин на тиждень.	4

Науку мови француской побирали ученики в тім роцї спільно з учениками ґімназиї I.

ПЛЯН НАУКИ.

I. кл. А. і Б.

Релїґія: 2 год. на тиждень. Катехизм А. Тороньского, 3 вид.

Язик латиньский: 8 год. на тиждень. Граматика Дра Самолевича-Цеглиньского. Вправи Шейндлер-Цеглиньский. Пероблено весь материял. — Від другої половини жовтня що тижня шкільна письменна вправа; в 2. півроцї раз на місяць домова.

Язик руский: 3 години тижнево. З граматики Коцовского-Огоновского пероблено практично правопись; взято науку о будові реченя, о именах і о дїєслові, науку о реченю поєдинчім і зложенім і науку о знаках перепинаня. З читанки перечитано всї важнїйші уступи. Меморовано кільканайцять уступів поетичних. — В I. півр. були самі диктати що тижня, в II. півр. що тижня оповіданє або опись на вправу шкільну, на переміну з диктатом.

Язик польский: 2 год. на т. після граматики Конарского і читанки польскої на I. клясу. Вправи ортоґрафічні і стилїстичні що дві недїлї.

Язик німецкий: 6 год. на т. після вправ Ґермана-Петеленца-Калитовского. Що тижня письменна шкільна вправа.

Ґеоґрафія: 3 год. на т. після підручника Бенонїого-Матієва. Ученики рисовали схематичні очерти на таблицї і в зошитах.

Математика: в I. півр. 3 год. на т. аритметика, в II. півр. на переміну аритметика і ґеометрия. Вправи домашні на кожду год; 4 вправи шкільні. Підручники: Огоновский Учебник аритметики ч. I.; Мочник-Савицкий, Наука ґеометриї ч. I. Чотири операциї числами цїлими і десяточними, спільна міра і многократь. Чотири операциї дробами. Ґеометрия в II. півр. Понятя основні тїла. поверхнї, лінії, точки; коло; кути і лїнії; трикутник.

Історня природи: 2 год. на т. Зоольоґія в I. півр. ссавці, а з комах: хрущі. II. півр.: прочі комахи. Ботаніка: козельцеваті, мікдаловаті, рожеваті, малиноваті, ябловаті, мотильковаті, лелїєваті і пальми. Зоольоґія Івана Верхратского і ботаніка Ростафіньского-Верхратского.

Кляса II. А і Б.

Релїґія: 2 год. на тиж. Історня бібл. старого завіта після А. Тороньского II. вид.

Язик латиньский: 8 год. на т. Повторено після грамат. Самолевича-Цеглиньского II. вид. правильні відміни. Взято науку о неправильних відмінах і о частицях; acc. i nom. cum infin., ablat. absolut., gerundium, gerundivum i coniug. periphr.; до того відповідні вправи в перекладаню з книжки Самолевича-Коцовского. Що тижня шкільна вправа письменна, що 4. т. дом.

Язик руский: 3 год. на т. Грам. як в I. кл. Повторено науку о поєдинчім реченю і згоді слів. Взято науку о рівнорядних і підрядних реченях. Доповнено науку о деклїнациях і кон'юґациях, о звуках, правописи і перепинаню. З читанки для II. кл. шк. середн. перероблено з малими виїмками всї уступи прозаїчні і поетичні, будьто в школї, бутьто яко приватну лектуру. Меморовано 20 уступів. Місячно 3 вправи письменні шкільні на переміну з домовими і кілька диктатів.

Язик польский: 2 год. на т. Елементарна наука о зложенім реченю; повторенє і доповненє елєментарноі науки о формах. Наука правописи і інтерпункциї. Читанє після читанки, оповіданє і декламация. Вправа письменна що два тижні; вправи ортоґрафічні в міру потреби.

Язик нїмецкий: 5 год. на т. З вправ нїмецких Ґермана-Пелєнца-Калитовского для II. кл. перероблено весь материял. Що тиждень шкільна вправа раз на місяць домова.

Ґеоґрафія історня: 4 год. на т.; 2 год. іст. віків старинних, 2 год. ґеоґр. Азиї, Африки, полудневої і західної

Европи. Ґеоґрафію учено після учебника Калитовского, історию після підручника Семковича-Ільницкого ч І.

Математика: 3 год. на т., на переміну аритметика і ґеометрия. Учебник як в І. кл. Аритметика: Діланя звичайними дробами; переміна дробів десяточних на звичайні і на відворот; відношеня і пропорциї; правило трох; рахунок проценту і дисконту. Ґеометрия: Симетральні лінїй і кутів; пристайність трикутників враз з приміненєм; коло; чотиро-кутники і многокутники. Вправи письменні як в І. клясї.

Історияприроди: 2 год., на т. Учебник як в І. кл. В. І. півр. Зоольоґія: Птиці, гади, земноводники і риби; многоножники. ІІ. півр: пауковці, скаралупники, хробаки, мякуни, іглоскірці. безкишочні, первістники. Ботаніка: Зложені, базькові, трави, шпилькові, ператні, папоротні, мховці, глїни і грибн.

Кляса III.

Релїґія: 2 год. на т. Історія біблїйна нового завіта після Тороньского.

Язик латиньский: 6 год. на т. Підручники: Самолевич-Солтисік-Огоновский грам. лат. ч. II. Прухнїцкий-Огоновский Вправи лат. для III. кл. Cornelius Nepos в виданю Людвіка Саля. З грам. повт. про accus. i nom. c. inf., abl. abs. i coniug. periphr., gerundium i gerundivum; опісля взято науку о відмінках в цілости в сполученю з відп. уступами вправ. Прочитано Arist. Cimon. Epam. Pelop. Miltiad. Themist. Alcib. в цілости, а Hannibal на дом. лектуру. Що місяця 2 вправи письменні шк., 1. дом.

Язик грецкий: 5 год. тижнево. Учебники: Фідерер-Мандибур-Цеглиньский Грам. грецка Вінковский-Таборский-Цеглиньский Врави гр. Замітки вступні про азбуку, довгість складів і наголос. Відміна імен і дієслів до verb. на μι. Вправа письм. що 14 днів, на переміну дом. і шк.

Язик рускиӥ 3 год. т. Стоцкий-Ґартнер. Грам. руска. Наука про відмінки, декл. і невідмінні части мови. — З Читанки для III. кл. перероблено всї важнїйші уступи, кільканайцять поетичних меморовано. Що 14 днів вправи, на переміну дом. і шк.

Язик польский: Małecki Gram. polska. Czubek-Zawiliński Wyp. dla kl. III. з читанки для III. кл. перероблено всї важнїйші уступи. Меморовано 11. уступів. З граматики взято на-

уку про відмінки, декл. і невідмінні части мови. Що 14 днів вправи, на переміну домашна і шкільна.

Язик німецкий: З грам. взято науку про родівник, неправильну відміну іменників і дієслів, довгість і короткість самозвуків, науку про відмінки і предмет приіменниковий. З вправ для III. кл. перероблено весь поміщений там материял. Крім того оповіли ученики казку Гавфа „Geschichte von Kalif Storch“. Вправи писменні що 14 днів, на переміну домова і шкільна.

Ґеоґрафія і история: Після учебника ґеоґрафії Калитовского взято краї північної, середущої і східної Европи, ґеоґрафію Америки і Австралії. Науку оперто головно на рисунку. З історії (учебник Семковича-Ільницкого ч. II.) представлено вдачу і діла 40 середновічних лиць.

Математика: Огоновский, Учебник аритметики ч. II. Чотири операциї числами альґебраїчними, многочленами і дробами альґебраїчними. Підношене біному до квадрату і витяганє кореня другої степени. Ґеометрия: рівність фіґур. Помір многокутників і кола. Ґеометричні пропорциї. Подібність трикутників і многокутників. — Вправи дом. на кужду год.; впр. шк. 4.

История природи: I. пів рік фізика (Огоновский, Учебник фізики). Прикмети тїл. Наука о теплї. Хемія. — II. півр. мінеральоґія (Ломницкий- Верхрацкий II. вид.). Важнїйші роди мінералів.

Кляса IV.

Релїя: Лїтурґіка грецко-католицкої церкви після 2. виданя учебника А. Тороньского.

Язик латиньский: 6 год т. Caes. Bell. Gall. I, VII. після вид. Терлїковского Ovid. Будова гексаметра, Chaos in quatt. distinguitur elementa і вибрані вірші взірцеві після виданя: Grysar-Ziwsy-Skupniewicz. З граматики складня дієслова. Задач що місяця 3 а то 1 домова і 2 шкільні.

Язик грецкий: 4 год. т. Вінковский-Таборский Г. Цеглиньский: Грецкі вправи на III і IV. кл. Грам. Фідерер-Мандибур і Р. Цеглиньский: Дієслова на μι, неправильні дієслова на ω, що важнїйше зі складнї. що місяця і задача дом. 1 шк.

Язик руский: 3 год. т. Стоцкий-Ґартнер Грам. руска. Коньюґация, складня, реченя, віршованє і повторенє всего материял. З читанки для IV. кл. перероблено всї уступи, кільканайцять поетичних мемуровано. Що 14 днів вправи письменні, на переміну дом. і шк.

Язик польский: 2 год. т. Систематична наука кон'юґациї і складнї в обємі дїєслова; реченя зложені, періоди, віршоване Повторене всего материялу граматичного. Читане вибраних уступів з читанки. Мемораваня. Вправи письменнї як в кл. III.

Язик нїмецкий: 4 год. в т. Граматика Подрібна наука про реченя рівнорядно- і підрядно зложені. З Вправ для IV кл. перероблено поміщений там материял з значними пропущенями. Ученики оповіли три казки Гавфа, іменно: Geschichte von der abgehauenen Hand. Abner der Jude, der nichts gesehen hat i Geschichte vom kleinen Muck, призначених на домашну лектуру. Вправи письменнї що 14 днів, на переміну домашні і шкільнї.

Ґеоґрафія і істория: 4 год. т. Після учебника Бенонї-Маєрский-Поляньский Ґеоґрафія Австро-Угорскої монархії. взято весь поміщений там науковий материял. Виконувано на таблици схематичні очерти форм прямовісних і пологих поодиноких країв коронних. — Історию новітну взято до кінця після підручника Семковича-Поляньского.

Математика: 3 год. на т. на переміну 1 год. аритм. а 1 год. ґеометриї. Книжки як в кл. III. Аритметика: Розвязуване рівнань I. степеня о одній і більше незвісних, уставлюване такихже рівнань. потім рахунок провізийний, речинцевий спілки і змішки: чисті рівнаня II і III степеня і зложене правило трох, рахунок відпровізийний. Ґеометрия: Стереометрия цїла, при тім підношеня чисел десяточних до 3-ої степени і добуваня 3-ого кореня з тихже. Задачі 2 як в I. класї.

Фізика: Магнетизм, електричність, механїка тіл цїпких, текучих, і воздушних; акустика і оптика; основи астрономії — після книжки П. Огоновского.

ФОНД ЗАПОМОГОВИЙ

ц. к. ґімназиї Франц-Йосифа I.

В справі орґанізациї підмоги для бідних учеників рускої ґімназиї зроблено в тім році важний крок вперед. Іменно засновано „Товариство шкільної помочи св. О. Николая“, а статут Товариства потвердило ц. к. Намістництво рескриптом з дня 11. марта 1902 до ч. 19894, інтимованим письмом ц. к. Староства в Тернополи з дня 21. марта 1902 ч. 8569.

На фонд запомоговий зібрано в році шкільнім 1901/2 разом 309 К. 60 г. Іменно виносили вкладки членьскі за май, червень і липень 56 К. 08 г., датки учителів рускої ґімназиї 31 К. 16 г., жертви учеників 30 К. 11 г. Більшими датками причинили ся до збільшеня фонду запомогового отсї Добродії нашої шкільної молодежи: Вп. Др. Атаназий Сьвістун 78 К. 50 г., О. Іван Колянковский з Ходачкова 17 К. 50 г., О. Теодор Цегельский з Струсова 18 К. Прочу суму зібрано дрібнійшими квотами, головно при вписах.

За сю квоту дістало цїлі мундурки 4 учеників, блюзки або штани 6 учеників на квоту 116 К., черевики 4 учеників за 33 К., на ліки видано 40 К., решту фонду видано поменьшими датками на харч, на помешканє і на дорогу.

СТАТИСТИКА ЗАКЛАДУ.

	В клясї I А	I Б	II· А	II· Б	III. А	III. Б	IV.	Разом
1) Число учеників публичних:								
З кінцем року 1901 було	43	47	40	36	46	—	—	213
З початком р. шк. 1902 принято	57	52	46	44	36	34	43	312
В роцї прибуло	—	1	1	2	1	1	3	9
В загалї принято до заведеня	57	53	47	46	37	35	46	321
1) на підставі іспиту вступного	53	51	—	—	—	1	—	105
2) з инших закладів, а то:								
а) з промоциєю до висшої кляси.	—	—	2	1	1	3	5	12
б) репетентів	—	—	—	—	—	1	3	4
3) з тутешнього заведеня								
а) з промоциєю до висшої кляси.	—	—	41	40	34	29	38	182
б) репетентів	4	2	4	5	2	1	—	18
В роцї покинуло заведенє	6	11	3	2	1	1	3	27
Число учеників публичних з кінцем р. шк.	51	42	44	44	36	34	43	294
Приватистів було	1	—	—	—	—	—	—	1
Разом всїх учеників	52	42	44	44	36	34	43	295
Після місця уродженя було:								
з Галичини	51	42	44	44	36	34	43	294
з Буковини	—	—	—	—	—	—	—	—
з Morави	—	—	—	—	—	—	—	—
з Румунії	—	—	—	—	—	—	—	—
з Росиї	—	—	—	—	—	—	—	—
з Угорщини	—	—	—	—	—	—	—	—

	В клясї I А	I Б	II· А	II· Б	III. А	III. Б	IV.	Разом
3) Після язика родин. було:								
Тих, що говорило по руски	51	42	44	44	36	34	43	254
„ „ „ „ „	—	—	—	—	—	—	—	—
4) Після релїгії було:								
Релїгії грец. кат.	51	42	44	43	36	33	43	292
„ рим. кат.	—	—	—	1	—	—	—	—
„ вірм. кат.	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Мойсеєвої	—	—	—	—	—	1	—	1
„ протестантскої	—	—	—	—	—	—	—	—
5) Вік учеників публичних:								
11 лїт мало	6	7	—	—	—	—	—	13
12 „ „	9	8	5	5	—	—	—	27
13 „ „	9	12	5	6	5	1	—	38
14 „ „	15	7	10	23	5	7	2	69
15 „ „	7	5	10	4	7	10	12	55
16 „ „	3	2	7	4	9	4	9	38
17 „ „	2	1	6	2	7	4	5	27
18 „ „	—	—	—	—	1	6	8	15
19 „ „	—	—	—	—	1	2	4	7
20 „ „	—	—	—	—	1	—	3	4
21 „ „	—	—	—	—	—	—	—	—
22 „ „	—	—	—	—	—	—	—	—
23 „ „	—	—	—	—	—	—	—	—
24 „ „	—	—	—	—	—	—	—	—
6) Після місця побуту родини:								
Місцевих	9	3	1	8	5	4	10	40
Замісцевих	42	39	43	36	31	30	33	254

	В кл. I А	В кл. I Б	В кл. II. А	В кл. II. Б	В кл. III. А	В кл. III. Б	IV.	Разом
7) Клясифікация:								
Степень відзначаючий одержало	5	11	7	3	6	8	2	42
„ перший „	34	23	30	34	27	20	37	205
До іспиту поправ. призначено	2	3	3	1	—	2	—	11
Степень другий одержало	5	5	2	3	3	2	3	23
„ третий „	5	—	2	3	—	2	1	13
8) Оплата шкільна:								294
а) оплату цїлу зложили	—	—	—	—	—	—	—	—
на I. піврік	20	12	7	6	3	3	6	57
на II. піврік.	9	6	7	15	8	6	17	68
б) від полов. оплати увіль. було:								
на I. піврік	—	—	—	—	—	—	—	—
на II. піврік	—	—	—	—	—	—	—	—
в) від цїлої оплати увільн. було:								
на I. піврік	35	37	39	39	33	30	37	250
на II. піврік	43	39	38	28	28	28	28	232
Оплата шкільна виносила:								
на I. півр. від учеників публ К.	800	480	280	240	120	120	240	2280 к.
від прив. учен. за II. півр. 1900	—	—	—	—	—	—	—	—
на II. піврік від учен. публ. К.	360	240	280	600	320	240	680	2720 к
від прив. учен. за I. півр. 1901	40	—	—	—	—	—	—	40
Такси за дуплїкати сьвідоцтв К.	—	—	—	—	—	—	—	—

	В Кл. I А	В Кл. I Б	В Кл. II. А	В Кл. II. Б	В Кл. III. А	В Кл. III. Б	IV.	Разом
Такси вступні виносили К.	231—	214.20	8.40	8.40	4 20	21	33.60	250.80 к.
Датки на средства наукові	108—	106—	94—	92—	74	70	92	646
„ на фонд забав	53—	50—	44—	40—	35	32	43	297
9) Фреквенция на науку предметів взглядно обовязкових:								
Язика польского училось з кінцем року шк.	24	30	33	24	17	22	23	173
„ французс. „	—	—	8	2	3	5	5	23
історії краю род. „	—	—	—	—	35	32	43	—
ґімнастики	32	31	25	16	4	4	6	118
сьпіву	6	2	12	9	13	6	14	62
рисунків	8	5	5	8	2	3	9	40
каліґрафії	20	19	20	19	—	—	—	80
10) Стипендиї:								
Число стипендистів:						1.		1
Загальна квота стип.:						240 k		240 к.
11) З Тернополя було всїх учеників:	9	3	1	8	5	4	10	30
з повіту тернопілского	19	12	12	24	15	11	19	112
„ „ скалатского	6	8	6	6	3	4	4	37
„ „ збаразкого	6	6	7	7	6	6	5	43
„ „ теребовелского	3	3	4	5	6	2	3	26
„ „ гусятиньского	7	8	4	1	2	5	3	30
„ „ бережаньского	1	1	—	—	—	—	1	3
з иньших	9	4	10	1	4	6	8	42

Доповнене клясифікациї за р. шк. 1901:

До іспиту поправчого і доповняючого припущено . . —8

Іспит попр. або доповняючий зложило . . . —4

Іспиту не зложило . . . . —4

	В клясї					Разом
	I		II.		III.	
	А	Б	А	Б		
Остаточний результат клясифікациї за рік шк. 1901:						
Степень відзначаючий	8	8	6	7	6	35
„ перший (I)	32	30	29	28	34	148
„ другий (II)	1	6	2	6	3	18
„ третий (III)	2	3	3	1	3	12

ВИСЛІД КЛЯСИФІКАЦИЇ.

Спис учеників, що одержали промоцию до висшої кляса. Товстим друком означено учеників відличних.

КЛЯСА І. А.

Бродяк Стефан
Воронич Нестор
Гречин Роман
Громницкий Ізидор
Демчук Володимир
Елиїв Дамян
Жмурко Петро
Завидовский Ілия
Зробек Володимир-Орест (дв. ім.)
Кокольский Николай
Колянковский Волод.
Конотопский Ілия
Курдидик Никол. Спиридион Евстр. (тр. ім.)
Лісковацкий Лев
Лотоцкий Станислав
Маланчук Іван
Мартюк Іван
Михалишин Филимон
Мудар Антін
Мудрий Михийло
Онуферко Лука
Пелехатий Василь
Петровский Михайло
Подґурский Михайло
Проскурка Іван
Савечка Григорий
Свергун Андрій
Скоморовский Волод.
Стадник Василь
Стадник Петро
Стахевич Омелян Богдан (дв. ім.)
Фостаковский Іван
Хаджай Володимир
Хомишин Никола
Хомяк Теодор
Чикета Григорий
Шарко Петро
Шмата Василь
Ярема Василь

5 учеників одержало степень другий, 5 степень третий; 2 поправку.

КЛЯСА І. Б.

Бабій Антін
Бассан Алексій
Билиньский Іван
Ваврншин Володимир
Гірняк Августин
Городецкий Михайло
Заплітний Антін
Зуляк Александер
Кметик Евстахій
Коблюк Андрій
Колтун Дмитро
Костів Василь
Краснопера Леонтій-Іван (дв. ім.)
Крук Дмитро
Кульматицкий Денис
Ладика Дмитро
Лотоцкий Йосиф
Марків Вартоломей
Мельник Алексій
Мухнїй Григорий
Олійник Алексій
Остапчук Гавриїл
Пацалуйко Василь
Ракочий Григорий
Сидага Йосиф
Свергун Григорий
Скоробогач Дмитро
Стадник Павло
Стецюк Григорий
Цюпак Панталеймон
Чернак Георгий
Чубатий Николай
Шайнюк Іван
Якемів Іван

5 учеників одержало степень другий, а 3 позволено недостаточну ноту з одного предмету поправити по фериях.

КЛЯСА ІІ. А.

Балей Сьвятослав
Белзецкий Михайло
Болюх Василь
Бульчак Стефан
Ванчицкий Стефан
Вареница Дмитро
Васильків Іван
Войтків Николай
Гаврилюк Андрій
Грицак Евген
Грицак Йосиф
Єзерский Константин
Заячківский Іван
Іваницкий Франц
Кінах Григорий
Кисілевский Нестор
Куликовский Волод.
Куницкий Корнило

Куріца Григорий
Ноґас Маріян
Олексишин Ярослав
Оліярник Николай
Пасіка Михайло
Процьків Іван
Пунда Михайло
Рогошевский Зенон
Славута Григорий
Сокальский Іван
Стадник Іван
Стешин Теодор
Темницкий Мирон
Ткач Іван
Томків Тома
Федун Іван
Цебровский Август
Цебровский Володим.
Чубатий Гарасим

2 учеників одержало степень другий, 2 степень третий. а 3 позволено поправити недостаточну ноту по феріях.

КЛЯСА II. Б.

Богатюк Михайло
Брілъ Николай
Гринчишин Пантал.
Грицина Михайло
Демчук Йосиф
Дозорский Михайло
Дольний Михайло
Дутковский Петро Пав
Дяків Василь
Заблоцкий Павло
Загораньский Дмитро
Зазуля Методий
Зеленецкий Олекса
Ільмак Домінік
Керничний Василь
Коляса Володимир
Кордибан Василь
Кубів Іван
Любачевский Іван
Мазур Павло
Макогон Василь
Макогон Михайло
Мартинюк Василь
Мартинюк Руд. Вол.
Олійник Павло
Сагайдак Володимир
Сагайдак Мариян
Сьвітенький Іван Сьв.
Сковроньский Стефан
Слюзар Роман Іван
Стебницкий Николай
Стецюк Василь
Стечишин Йосиф
Стислович Роман
Трембач Павло
Трембач Пимеон
Цегельский Роман

Позволено поправити по феріях з одного предмету одному ученикови; трох дістало другий а трох третий степень.

КЛЯСА III. А.

Бойко Григорий
Брикайло Іван
Бучак Іван
Весна Константин
Воркун Стефан
Городиский Юлиян
Гринькевич Михайло
Гук Антін
Задорожний Михайло
Іваськів Петро
Капій Мирослав
Кароль Евген
Костецкий Семен
Кужиль Михайло
Кузик Йосафат
Курдидик Александер
Лисий Ілия
Мекетів Іван
Молчко Роман
Мотало Іван
Ничик Йона
Онуферко Володимир
Посьмітюх Ілия
Решетуха Павло
Сьвістун Володимир
Семчисин Григорий
Сеник Данило
Скородень Андрій
Собчак Ілия
Стадник Петро
Хаджай Іван
Цісик Юлиян
Зарицкий Мірон

Другий степень одержало трох учеників.

КЛЯСА III. Б.

Алиськевич Григорий
Бассараб Дмитро
Бих Николай
Білас Стефан
Бойко Іван
Гребенюк Симеон
Деркач Василь
Дяків Павло
Замора Теодор
Захарчук Антін
Клодзїньский Николай
Лучка Володимир
Любачевский Дмитро
Музичка Андрій.
Мурий Йосиф
Ониськів Теодор.
Онищук Никифор
Осадчук Іван
Остапчук Стефан
Попович Іван
Рубін Самуіл
Соневицкий Іван
Стойко Петро
Тихолїз Йосиф
Хамчук Григорий
Хомин Пилип
Цибушник Дмитро
Шпунярский Михайло

Степень другий одержало двох, степень третий двох, до іспиту поправчого призначено двох учеників.

КЛЯСА IV.

Бабицкий Віктор
Бабій Василъ
Водяний Тома
Вонс Стефан
Гірка Володимир
Гриневецкий Волод.
Гусак Максим
Ґладишовский Алекс
Ґуґлевич Ярослав
Дудрович Юрий
Загоряньский Мариян
Заяць Яків
Іванчук Семен
Кисїлевский Богдан
Комаровский Теофіль
Копач Петро
Краснопера Северин
Кузїв Михайло
Кульчицкий Яків
Лопатиньский Ізидор
Мандзїй Роман
Молчко Ярослав
Мудрий Павло
Налуковий Лука
Оґроднїк Тимотей
Петрусик Михайло
Поліщук Василь
Процишин Теодор
Процьків Сильвестер
Сатурский Володимир
Станїславский Остап
Стахевич Роман
Тимочко Йосиф
Ткач Никола
Цурковский Богдан
Чикета Іван
Чубатий Теодор
Балько Володимир
Курбас Зенон

Трох учеників одержало другий, оден ученик третий степень.

Зазив до родичів і опікунів.

Рік шкільний розпочинає ся дня 3. вересня торжественним Богослуженєм, на котре мають явити ся безусловно всї вписані ученики.

Вписи учеників відбувають ся в трох послїдних днях серпня. При пізних зголошенях залежить принятє ученика від дозволу ц. к. Ради Шк. кр.

В тих самих днях відбувають ся іспити поправчі і доповняючі. Вступні іспити до кляси I. відбувають ся в двох речинцях: безпосередно по закінченю року шкільного в липню і 1.—3. вересня кождого року; вступні іспити до кл. II-V межи 5.—15. вересня. Пізнїйше зголошенє до такого іспиту не буде увзгляднене. Приватні іспити відбувають ся в послідних днях кождого півроку.

До запису повинен явити ся кождий ученик особисто, в товаристві вітця, матери або опікуна. або бодай їх заступника, домового надзирателя і має принести з собою сьвідоцтво шкільне з посьлідного півроку і дві вписові карти точно виповнені.

Хто вперве записує ся до ґімназиї, має при записї виказати ся:

а) метрикою уродженя, без котрої жаден новий ученик не може бути принятий;

б) сьвідоцтвом щіпленої віспи, взглядно сьвідоцвом ревакцинациї;

в) сьвідоцтвом тої школи, де передше ходив на науку. При переходї ученика з одної ґімназиї до иньшої має находитись на послїднім сьвідоцтві шкільнім клявзуля дирекциї, що ученика можна без перешкоди приняти деинде, а в разі увільненя від шкільної оплати, також і се посьвідченє враз з наведенєм дня і числа декрету увільненя.

Кождий ученик платить при записї 2 кор на наукові средства; ті що не можуть виказати ся сьвідоцтвом сеї ґімназиї за пiврік безпосередно минувший, платять крім того ще 4 кор. 20 г. вписового: так само ті, що вправдї ходили давнїйше до сеї ґімназиї але опісля хоч би навіть в послїднім півроцї, перестали ходити до школи.

Ученики, що зголошують ся до I. кляси, піддають ся вступному іспитови в означених речиньцях. Хто не здасть іспиту вступного до I. кл. в одній ґімназиї, має на той рік запертий вступ до кождої иншої середної школи і не може зголошуватись до іспиту в инщій ґімназиї.

Вимоги при іспиті вступнім до I. ґімн. кл. суть слїдуючі:

1. з науки релїґії: відомости, які може собі присвоїти ученик в перших чотирох лїтах обовязкової шкільної науки в 4-клясових народних школах.

2. з викладового язика: Плавне та виразне читанє, поясненє річеве прочитаного з поданєм мисли, оповіданє змісту ширшими уступами; знанє частий мови, відміна імени і дїєслова; знанє реченя простого, розширеного і розбір складових єго частий що до згоди підмету з присудком і складнї відмінків; поправне написанє диктату з обєму понятий, звісних ученикови.

3. з нїмецкого язика: Плавне і зрозуміле читанє, відміна родівника, іменників, прикметників та заіменників (особових, посїдательних, указуючих і відносних); відміна дїєслів помічних і слабих у всїх формах родів, дїяльного і страдального. Відтак відміна найзвичайнійших міцних дїєслів, засіб слів відповідних понятям ученика; правильне писанє легкого диктату, котрого зміст подасть ся ученикам в мові викладовій перед подиктованєм.

4. з рахунків: Писанє чисел до мілїона включно, вправність в чотирох головних дїланях рахункових цїлими числами; певність в табличцї множеня і знанє важнійших метричних мір.

Звертає ся увагу родичів і опікунів на те, щоби з уваги на добро своїх дїтий чи вихованьцїв, а тим самим і на своє власне добро, звідувались як найчастійше в школї про їх науку і поведенє.